

Projekts
(Ministru kabineta
2021. gada ____.
rīkojums Nr.)

KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS
PASĀKUMU PLĀNS
2021.-2024. GADAM

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
Rīga, 2021

Saturs

Izmantotie saīsinājumi	3
I. Plāna kopsavilkums	5
II. Esošās situācijas raksturojums	7
1. Pretkorupcijas plāna sasaiste ar citiem politikas plānošanas un starptautisko organizāciju dokumentiem	7
2. Korupcijas novēršanas un apkarošanas vides analīze Latvijā.....	13
2.1. Politiskā vide	13
2.2. Ekonomiskā vide	18
2.3. Sociālie faktori un kulturālā vide.....	21
2.4. Tehnoloģiskā vide.....	26
3. Pamatnostādnēs iepriekš izvirzīto apakšmērķu sasniegšanas novērtējums	30
1. apakšmērķis: Nodrošināt tādu publiskās pārvaldes cilvēkresursu vadības politiku, kas izslēdz motivāciju koruptīvai rīcībai	30
2. apakšmērķis: Izveidot un uzlabot tādu patstāvīgi darbojošos iekšējās kontroles sistēmu, kas maksimāli ierobežo korupcijas rašanās un finanšu līdzekļu, tai skaitā ES un citu ārvalstu finanšu līdzekļu, izkrāpšanas iespējas valsts, pašvaldību vai privātajā sektorā.....	34
3. apakšmērķis: Mazināt sabiedrības toleranci pret korupciju.....	37
4. apakšmērķis: Nodrošināt soda par likumpārkāpumiem, kas saistīti ar dienesta ļaunprātībām un uzticētās varas nelikumīgu izmantošanu, neizbēgamību	39
5. apakšmērķis: Ierobežot naudas varu politikā.....	42
III. Korupcijas novēršanas un apkarošanas pasākumu plāns 2021.-2024. gadam.....	46
IV. Korupcijas novēršanas un apkarošanas politikas 2021.-2024. gadam mērķu indikatori....	89
V. Teritoriālā perspektīva	97
VI. Pārskatu sniegšanas un novērtēšanas kārtība	97

Izmantotie saīsinājumi

AiM	Aizsardzības ministrija
Altum	Akciju sabiedrība “Attīstības finanšu institūcija Altum”
ANM	Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma plāns
AM	Ārlietu ministrija
AML	<i>Anti-money laundering</i>
AS	Akciju sabiedrība
AT	Augstākā tiesa
BVKB	Būvniecības valsts kontroles birojs
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DVI	Datu valsts inspekcija
EDIS	Elektroniskā datu ievades sistēma
EDS	Elektroniskās deklarēšanas sistēma
EIS	Elektronisko iepirkumu sistēma
EK	Eiropas Komisija
EM	Ekonomikas ministrija
ES	Eiropas Savienība
EP	Eiropas Parlaments
FATF	Finanšu darījumu darba grupa
FID	Finanšu izlūkošanas dienests
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
FM	Finanšu ministrija
GRECO	Eiropas Padomes Pretkorupcijas starpvalstu grupa
ĢP	Ģenerālprokuratūra
IAUI	Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija
IDB	Iekšējās drošības birojs
IEM	Iekšlietu ministrija
IeM IC	Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs
IeVP	Ieslodzījuma vietu pārvalde
IKNL	Likums „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IUB	Iepirkumu uzraudzības birojs
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
JPA	Juridiskās palīdzības administrācija
KNAB	Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs
KL	Krimināllikums
KP	Konkurences padome
KPL	Kriminālprocesa likums
KUI	Korupcijas uztveres indekss
LB	Latvijas Banka
LBSA	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK	Latvijas Darba devēju konfederācija
LFNA	Latvijas Finanšu nozares asociācija
LSMPAA	Latvijas Sertificēto maksātspējas procesa administratoru asociācija
LTMC	Latvijas Tiesnešu mācību centrs
LZAP	Latvijas Zvērinātu advokātu padome
LZNP	Latvijas Zvērinātu notāru padome
LZRA	Latvijas Zvērinātu revidentu asociācija
MK	Ministru kabinets
MKD	Maksātspējas kontroles dienests

MP	Militārā policija
NEPLP	Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome
NILL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija
NILLTPFN	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana
NKIM	Nacionālais kriminālizlūkošanas modelis
NKMP	Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde
NNP	Noziedzības novēršanas padome
NMPP	Nodokļu un muitas policijas pārvalde
NVD	Nacionālais veselības dienests
NVO	Nevalstiskās organizācijas
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
OECD Konvencija	OECD Konvencija par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskajos biznesa darījumos
OECD WGB	OECD Kukuļošanas apkarošanas darba grupa
PIL	Publisko iepirkumu likums
PLG	Patiesais labuma guvējs
PSDG	Pastāvīgā starpinstītūciju darba grupa - ar Valsts policijas priekšnieka 2019. gada 7. janvāra pavēli Nr. 106 izveidotā darba grupa darba vadlīniju par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju izstrādei
PTAC	Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
TAI	Tiesībaizsardzības iestādes
TIS	Tiesu informācijas sistēma
TM	Tieslietu ministrija
TP	Tieslietu padome
UKI	Uzraudzības un kontroles institūcijas
UR	Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VAS	Valsts administrācijas skola
VASES	VAS "Elektroniskie sakari"
VB	Valsts budžets
VDD	Valsts drošības dienests
VI	Veselības inspekcija
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VID IDP	Valsts ieņēmumu dienesta Iekšējās drošības pārvalde
VK	Valsts kontrole
VKanc	Valsts kanceleja
VKKF	Valsts kultūrkapitāla fonds
VM	Veselības ministrija
VP	Valsts policija
VRAA	Valsts reģionālās attīstības aģentūra
VRS	Valsts robežsardze
VUGD	Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests
ZM	Zemkopības ministrija

I. Plāna kopsavilkums

Korupcijas novēršanas un apkarošanas pasākumu plāns 2021.-2024. gadam (turpmāk – Pretkorupcijas pasākumu plāns) izstrādāts, pamatojoties uz MK 2014.gada 2. decembra noteikumu Nr. 737 “Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi” 13.2. apakšpunktā noteikto, ka plānu izstrādā īstermiņam vai vidējam termiņam pamatnostādņu vietā, ja vidējā termiņā netiek izvirzīti jauni attīstības virzieni nozaru politikās. Attiecīgi jaunais Pretkorupcijas pasākumu plāns ir secīgs un mērķtiecīgs turpinājums Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņēm 2015.-2020. gadam (apstiprinātas ar MK 2015. gada 16. jūlija rīkojumu Nr. 393) (turpmāk – Pamatnostādnes). Šajā politikas plānošanas dokumentā saglabāts iepriekš definētais korupcijas novēršanas un apkarošanas kurss, proti, mērķi un rīcības virzieni, taču vienlaikus tas ietver jaunu uzdevumu kopumu publiskas personas institūcijām, elastīgi reaģējot un pielāgojoties aktuālajām norisēm un problēmsituācijām sabiedrībā, tiesību normu piemērošanas problemātikai. Šajā Pretkorupcijas pasākumu plānā netiek dublēti tādi pasākumi un uzdevumi korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā, kas ir iekļauti citu institūciju izstrādātajos politikas plānošanas dokumentos.

Pretkorupcijas pasākumu plāna izstrādē ir izmantota ne tikai KNAB 18 gadu profesionālā darba pieredze¹ un pastāvīga darbības rezultātu analīze korupcijas novēršanā un apkarošanā Latvijā, bet arī ir ņemtas vērā starptautisko organizāciju un ekspertu (GRECO², OECD³, “Moneyval”⁴) izteiktās rekomendācijas, dažādās darba sanāksmēs paustie priekšlikumi, kā arī ar korupcijas novēršanu un apkarošanu saistītos pasākumos (konferencēs, semināros), aptaujās, pētījumos un pārskatos izteiktās rekomendācijas par vēlamajiem un nepieciešamajiem uzlabojumiem vēl efektīvākai pretkorupcijas politikas īstenošanai Latvijā. Šī Pretkorupcijas pasākumu plāna izstrādē ir iesaistījušās valsts tiešās pārvaldes iestādes, to padotības vai pārraudzības iestādes, tiesu varas institūcijas, Valsts kontrole, tiesībsargs un Latvijas nevalstiskās organizācijas, rakstveidā sniedzot savā kompetencē un profesionālajā pieredzē balstītus priekšlikumus un rekomendācijas par veicamajiem uzlabojumiem sekmīgai korupcijas novēršanai un apkarošanai Latvijā nākamajos gados. Laikā no 2021. gada 30. marta līdz 23. aprīlim KNAB nodrošinājis sabiedrības līdzdalību⁵ Pretkorupcijas pasākumu plāna pilnveidei. Priekšlikumus sniegušas trīs nevalstiskās organizācijas, kā arī viena politiskā partija.

1 2002. gada 10. oktobris ir KNAB darbības sākums, kad Saeima amatā iecēla KNAB pirmo priekšnieku Gunti Rutki

2 EP Pretkorupcijas starpvalstu grupa, ko 1999. gadā izveidoja EP. GRECO darbības mērķis ir uzlabot tās dalībvalstu (šobrīd 49 Eiropas valstis un Amerikas Savienotās Valstis) spēju novērst korupciju un dinamiska savstarpējā novērtējuma procesa ceļā kontrolēt pieņemto saistību izpildi. EP līgumam par GRECO nodibināšanu Latvija pievienojās 2000. gada 15. jūnijā.

3 Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija jeb OECD (angliski - *Organisation for Economic Co-operation and Development*) ir 1961. gadā dibināta starpvaldību organizācija, kas apvieno 36 attīstītākās pasaules valstis, tai skaitā arī 23 ES dalībvalstis. Latvija oficiāli kļuva par OECD 35. dalībvalsti 2016. gada 1. jūlijā. OECD ir forums un globāli atzīts ekspertīzes centrs, kas dalībvalstīm dod iespēju efektīvi risināt tām interesējošos jautājumus dažādās nozarēs. Organizācijas misija ir veidot un popularizēt reformas, kas uzlabo iedzīvotāju dzīves līmeni un sociālekonomiskos apstākļus, kā arī ekonomikas konkurētspēju. Lai šo mērķi sasniegtu, OECD izstrādā starptautiskas vadlīnijas un standartus ar mērķi veicināt ilgtspējīgu attīstību, un rast atbildes uz aktuāliem globāliem izaicinājumiem.

4 EP noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas ekspertu komiteja “Moneyval”, kas izveidota 1997. gadā. Šobrīd to veido 47 dalībvalstis, un tā ir EP ministru komitejas padotības institūcija. “Moneyval” uzdevums ir novērtēt, kā tiek ievēroti galvenie starptautiskie standarti noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas apkarošanā un kā tiek nodrošināta to īstenošanas efektivitāte, kā arī sniegt ieteikumus par nepieciešamajiem uzlabojumiem.

Savukārt 2021. gada 15. aprīlī Pretkorupcijas pasākumu plāna saturs pārrunāts KNAB Sabiedriski konsultatīvās padomes sēdē.

Pretkorupcijas pasākumu plāns ietver Latvijas korupcijas novēršanas un apkarošanas politikas galvenos mērķus, rīcības virzienus, kā arī konkrētus pasākumus un uzdevumus to sasniegšanai.

Līdzīgi kā iepriekšējā plānošanas periodā, arī turpmākajos gados laikā no 2021. līdz 2024. gadam korupcijas novēršanas un apkarošanas politikas centrālais princips būs **publiskā un privāta sektora pārvaldes uzticamība**, ievērojot:

1) institūciju un organizāciju labas pārvaldības principu, kas ietver tiesiskuma, atklātības, vienlīdzības, objektivitātes, samērīguma, tiesiskās noteiktības, tiesiskās paļāvības, saprātīga termiņa ievērošanas, līdzdalības, caurskatāmības un efektivitātes principu;

2) cilvēkresursu efektīvas vadības principu, kas ietver taisnīgu nopelnu novērtējumu, ētiskuma, atklātuma, atbildības, vienlīdzības, sabiedrības interešu ievērošanas, patvaļas aizlieguma un tiesiskās paļāvības principu.

Pretkorupcijas pasākumu plāna izpildē kopumā iesaistītas visas publiskas personas institūcijas, tai skaitā publiskas personas kapitālsabiedrības, lai, apvienojoties kopīgā darbā, sasniegtu izvirzīto korupcijas novēršanas un apkarošanas politikas virsmērķi: **ievērojot institūciju labas pārvaldības un cilvēkresursu efektīvas vadības principu, nodrošināt jebkuras institūcijas vai organizācijas uzticamu darbību.**

Pretkorupcijas pasākumu plānā iekļautie veicamie uzdevumi laika periodā no 2021. līdz 2024. gadam mērķtiecīgi plānoti atbilstoši jau iepriekš Pamatnostādnēs izvirzītajām korupcijas novēršanas un apkarošanas politikas prioritātēm, proti:

- 1) pārorientēt pretkorupcijas un krāpšanas apkarošanas politiku no ārējās kontroles, ko realizē kontroles institūcijas, uz resoru un institūciju iekšējo kontroli;
- 2) panākt atklātumu publiskās pārvaldes cilvēkresursu atlasē un ētiska, motivēta, kompetenta personāla nodrošināšanu visā publiskajā pārvaldē un tiesu varā;
- 3) veicināt sabiedrības tolerances pret korupciju mazināšanos un sabiedrības līdzdalību politikas veidošanas procesā;
- 4) īstenot korupcijas un krāpšanas ierobežošanas pasākumus privātajā sektorā.

Pretkorupcijas pasākumu plānā 2021.-2024. gadam ietvertie veicamie uzdevumi organizēti, dalot tos atbilstoši pieciem galvenajiem apakšmērķiem, kā arī 13 rīcības virzieniem, lai tos sasniegtu:

1. apakšmērķis: Nodrošināt tādu publiskās pārvaldes cilvēkresursu vadības politiku, kas izslēdz motivāciju koruptīvai rīcībai

1.1. Rīcības virziens: IKNL normu pilnveide, skaidrošana, piemērošana un personu loka, uz kuru attiecināmi preventīvie pretkorupcijas pasākumi, pārskatīšana;

1.2. Rīcības virziens: Publiskās pārvaldes cilvēkresursu vadības uzlabošana, veicinot ētiskumu un mazinot korupcijas un interešu konflikta riskus.

2. apakšmērķis: Izveidot un uzlabot tādu patstāvīgi darbojošos iekšējās kontroles sistēmu, kas maksimāli ierobežo korupcijas rašanās un finanšu līdzekļu, tai skaitā ES un citu ārvalstu finanšu līdzekļu, izkrāpšanas iespējas valsts, pašvaldību vai privātajā sektorā

2.1. Rīcības virziens: Iekšējās kontroles sistēmas pilnveide, uzturēšana un uzraudzība valsts, pašvaldību institūcijās un kapitālsabiedrībās;

2.2. Rīcības virziens: Publiskās mantas un finanšu līdzekļu, tai skaitā ES fondu un citu ārvalstu finanšu palīdzības instrumentu, izlietojuma likumības nodrošināšana;

2.3. Rīcības virziens: Godprātības stiprināšana un korupcijas risku novēršana tiesu varas un tai piederīgo amatpersonu vidū;

2.4. Rīcības virziens: Korupcijas novēršanas pasākumu ieviešana privātajā sektorā.

3. apakšmērķis: Mazināt sabiedrības toleranci pret korupciju

3.1. Rīcības virziens: Personu un grupu, kas nepārstāv valsts sektoru, iesaistīšana korupcijas novēršanā un sabiedrības neiecietības pret korupciju un tās radītajiem draudiem veicināšana;

3.2. Rīcības virziens: Trauksmes cēlēju aizsardzības pilnveidošana un sabiedrības informēšana par ziņošanas iespējām konstatēto likumpārkāpumu gadījumos.

4. apakšmērķis: Nodrošināt soda par likumpārkāpumiem, kas saistīti ar dienesta ļaunprātībām un uzticētās varas nelikumīgu izmantošanu, neizbēgamību

4.1. Rīcības virziens: Efektīvu, proporcionālu un atturošu administratīvo vai kriminālo sodu par izdarītajiem pārkāpumiem noteikšana;

4.2. Rīcības virziens: Atbildības piemērošana par īpašuma izšķērdēšanu, piesavināšanos vai citu līdzīgu valsts amatpersonas nelikumīgu rīcību ar īpašumu;

4.3. Rīcības virziens: Preventīvo pretkorupcijas organizāciju efektīva darbība un neatkarības nodrošināšana, t.sk. paplašinot un izplatot zināšanas par korupcijas novēršanu;

5. apakšmērķis: Ierobežot naudas varu politikā

5.1. Rīcības virziens: Politisko organizāciju finansēšanas atklātuma nodrošināšana un naudas lomas politikā mazināšana;

5.2. Rīcības virziens: Sabiedrības līdzdalības politikas veidošanas procesā veicināšana.

Lai Pretkorupcijas pasākumu plāna īstenošanas periodā noteiktu progresa līmeni izvirzīto mērķu īstenošanā pretkorupcijas jomā Latvijā, ir attiecīgi izvirzīti vēlamie sasniedzamie rezultātīvie rādītāji. Pretkorupcijas pasākumu plāns paredz uzdevumu izpildes laika plānojumu, kā arī pārskata sniegšanas un novērtēšanas kārtību.

II. Esošās situācijas raksturojums

Pamatnostādnes iepriekšējā plānošanas periodā ir bijušas galvenais attīstības plānošanas dokuments korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā Latvijā. Atbilstoši MK rīkojumā Nr. 393 noteiktajam KNAB ir atbildīgā institūcija minēto Pamatnostādņu īstenošanā un Pamatnostādņēs paredzēto uzdevumu un pasākumu izpildes koordinēšanā. Attiecīgi KNAB iepriekšējā pārskata periodā ir sekojis līdzī plānoto uzdevumu un pasākumu izpildes norisei. Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums “Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņu 2015.–2020. gadam īstenošanas 2015.–2018. gadā starpposma novērtējumu”⁶, apkopojot informāciju par Pamatnostādņu uzdevumu izpildes progresu laika periodā no 2015. līdz 2017. gadam (ieskaitot). Taču Pamatnostādņu īstenošanas ietekmes gala novērtējumu informatīvā ziņojuma formā KNAB atbilstoši MK 2015. gada 16. jūlija rīkojumam Nr. 393 sagatavos un iesniegs MK līdz 2021. gada 1. novembrim. Līdz ar to Pretkorupcijas pasākumu plāns izstrādāts, galvenokārt balstoties uz Pamatnostādņu starpposma novērtējumu un tajā gūtajiem secinājumiem. Vienlaikus vērā ir ņemtas arī būtiskākās aktualitātes un norises politiskajā vidē, ekonomikā, sociālie faktori, kā arī tehnoloģiskās vides attīstība laikā no 2015. līdz 2020. gadam.

1. Pretkorupcijas plāna sasaiste ar citiem politikas plānošanas un starptautisko organizāciju dokumentiem

Pretkorupcijas pasākumu plāns ir galvenais attīstības plānošanas dokuments korupcijas novēršanas un apkarošanas jomā Latvijā, bet vienlaikus tas ir skatāms kopsakarā ar vairākiem citiem politikas plānošanas dokumentiem, kas tieši vai pastarpināti publiskas personas institūcijām paredz tādus uzdevumus, kuru izpilde saistīta ar šajā plāna izvirzīto virsmērķi:

6 KNAB tīmekļvietne, Informatīvais ziņojums “Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādņu 2015.–2020.gadam īstenošanas 2015.–2018.gadā starpposma novērtējumu” (pieņemts bez izskatīšanas MK sēdē); sk.: <https://www.knab.gov.lv/lv/legislations/strategy/policy/>
KNABpl_180621_KNAPP

ievērojot institūciju labas pārvaldības un cilvēkresursu efektīvas vadības principu, nodrošināt jebkuras institūcijas vai organizācijas uzticamu darbību. Būtiskākie ar Pretkorupcijas pasākumu plānu saistītie politikas plānošanas dokumenti ir:

1) **Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam**⁷, kas ir galvenais vidēja termiņa valsts attīstības plānošanas dokuments (Saeimā apstiprināts 2020. gada 2. jūlijā). Tā vīzijā par Latvijas nākotni 2027. gadā vienlīdzīgu tiesību kontekstā pausts mērķis virzīties uz pieaugošu caurspīdīguma politiku, samazinot korupcijas riskus kā valsts, tā pašvaldību iestādēs. Šī plāna viena no sešām definētajām prioritātēm ir „Vienota, droša un atvērta sabiedrība”, kurā attiecīgi noteiktais rīcības virziens „Tiesiskums un pārvaldība” kā vienu no uzdevumiem paredz nodrošināt „efektīvu, ērtu, savlaicīgu, sabiedrībai saprotamu un pieejamu tiesībaizsardzības sistēmu, nostiprinot tiesībaizsardzības iestāžu kapacitāti, savstarpēju sadarbību un vienotu izpratni juridisko procesu vienkāršošanai (savstarpēji papildinoši un pieejami digitālie risinājumi, kopējās sadarbības platformas un mācības, vienotas prakses, pētniecības un ekspertīzes), ieviešot inovatīvus, uz rezultātu vērstus un ekonomiskus risinājumus visās pirmstiesas izmeklēšanas iestādēs, tiesās un ārpusstiesas strīdu izskatīšanas institūcijās, t.sk. īstenojot mazai aizsargāto un cietušo personu atbalsta un aizsardzības sistēmu”.

2) **Nacionālās drošības koncepcija**⁸ (Saeimā apstiprināta 2019. gada 26. septembrī), kur attiecībā uz valsts iekšējai drošībai un konstitucionālajai iekārtai radītā apdraudējuma novēršanu uzsvērts, ka „augstais korupcijas līmenis, maksātnespējas procesu negodprātīga izmantošana un gadījumi, kuros pastāv aizdomas par valsts un pašvaldību vai to uzņēmumu amatpersonu iesaistīšanos koruptīvos noziedzīgos nodarījumos sabiedrībā atstāj negatīvu iespaidu uz tiesiskuma nodrošināšanu valstī. Tiesu sistēmas funkcionēšanu joprojām negatīvi raksturo samērā ilgais lietu izskatīšanas laiks tiesās.” Viena no prioritātēm nacionālās drošības apdraudējumu novēršanas kontekstā ir Latvijas ekonomikai radītā apdraudējuma novēršana. Minētajā koncepcijā norādīts, ka „korupcija, nepilnības publisko iepirkumu procedūrās, tiesu un maksātnespējas sistēmā ir uzņēmējdarbības vides attīstības kavējošie faktori un, lai tos mazinātu, ir jāturpina pasākumi valsts pārvaldes efektivitātes un darbības caurskatāmības nodrošināšanai, vienlaikus stiprinot valsts pārvaldes atklātumu un valsts amatpersonu godprātību”. Lai nodrošinātu stabilu ekonomisko vidi, Nacionālās drošības koncepcija paredz, ka „ir jāveic reformas publiskajā sektorā, valsts un pašvaldību uzņēmumu pārvaldībā, lai uzlabotu to darbības un pieņemto lēmumu pārskatāmību, novērstu korupcijas riskus un interešu konflikta situācijas.[...] Vienlaikus ir jānodrošina atbilstošas tiesību aizsardzības un par korupciju atbildīgo institūciju spējas ekonomisko un finanšu noziegumu atklāšanā un izmeklēšanā, kā arī jāuzlabo tiesu sistēmas darbības efektivitāte šādu noziegumu iztiesāšanā”.

3) **Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija „Latvija 2030”**⁹ (Saeimā apstiprināta 2010. gada 10. jūnijā) – dokumentā uzsvērtas iespējamās cēloņsakarības starp sabiedrības uzticēšanās līmeņa kritumu valsts pārvaldes institūcijām, politiskajām organizācijām (partijām) un korupcijas risku rašanos, tādējādi norādot uz nepieciešamību būtiski celt iedzīvotāju uzticības līmeni valsts pārvaldei, lai turpmāk sekmētu politikas īstenošanu ikvienā jomā.

4) **„Pasākumu plāns noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai laikposmam no 2020. līdz 2022. gadam”**¹⁰ (MK

7 Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam, sk.: <https://likumi.lv/ta/id/315879-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-20212027-gadam-nap2027>

8 Nacionālās drošības koncepcija, sk. <https://likumi.lv/ta/id/309647-par-nacionalas-drosibas-koncepcijas-apstiprinasanu>

9 Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030. gadam, sk.: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija_2030_6.pdf

10 MK 2020. gada 29. septembra rīkojums Nr. 576 “Par pasākumu plānu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai laikposmam no 2020. līdz 2022. gadam”, sk.: <https://likumi.lv/ta/id/317729-par-pasakumu-planu-noziedzigi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanai-laikposmam>
KNABpl_180621_KNAPP

pieņemts 2020. gada 29. septembrī) – tā ietvaros definēta virkne uzdevumu ar mērķi stiprināt Latvijas spējas cīnīties ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma un proliferācijas finansēšanu un uzraudzīt NILLTPFN režīma prasību īstenošanu, samazināt vispārējos noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riskus, tādējādi nodrošinot atbilstību starptautiskajām saistībām un standartiem NILLTPFN jomā un veicinot sabiedrisko drošību, ekonomiskās vides konkurētspēju un uzticību Latvijas jurisdikcijai.

5) MK 2020. gada 11. februāra **rīkojums Nr. 49 “Par Rīcības plānu publisko iepirkumu sistēmas uzlabošanai”**¹¹, kas ietver pasākumu kopumu publisko iepirkumu procesa pilnveidošanai un tostarp korupcijas risku mazināšanai.

6) **“Pasākumu un uzdevumu plāns Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas 3. fāzes rekomendāciju izpildei”**¹² (MK pieņemts 2020. gada 28. aprīlī) – ietver uzdevumu kopumu, kuru izpildes mērķis ir attīstīt Latvijas spējas atklāt un izmeklēt pārrobežu korupciju un ar to saistītos noziegumus (naudas atmazgāšana, finanšu noziegumi, tostarp ar grāmatvedību saistītie pārkāpumi), kā arī stiprināt tiesiskumu, veicināt ekonomisko izaugsmi, nodrošināt caurspīdīgu lēmumu pieņemšanas procesu un stabilu tiesisko vidi.

7) **Noziedzības novēršanas padomes rīcības plāns**¹³ (Noziedzības novēršanas padomē apstiprināts 2021. gada 3. jūnijā) – paredz uzdevumus trīs rīcības virzienos: (1) “Risku vadība un prioritāšu noteikšana” ar mērķi identificēt noziedzības riskus, identificēt prioritāros pasākumus, veltot tiem attiecīgus resursus, kā arī stiprināt sabiedrības uzticēšanos tiesai, prokuratūrai un tiesību aizsardzības iestādēm; (2) “Iestāžu darbības kvalitāte, efektivitāte un sadarbība” ar mērķi pilnveidot un attīstīt tiesībsargājošo iestāžu funkciju izpildi un tiesībsargājošajām iestādēm, celt to tehnoloģisko kapacitāti un veiktspēju; (3) “Atbildība par rezultātu sasniegšanu” ar mērķi nodrošināt izvirzīto mērķu un citu institūciju sniegto rekomendāciju izpildes uzraudzību, kā arī pastāvīgi apzināt aktualitātes noziedzības novēršanas un apkarošanas jomā un atbilstoši veikt risku pārvērtēšanu. Šis plāns korupcijas novēršanas un apkarošanas kontekstā ir būtisks, jo paredz nozīmīgāko korupcijas risku apzināšanu Latvijā un vienotas korupcijas novēršanas metodoloģijas izstrādi. Tāpat plāna ietvaros paredzēts izstrādāt konceptuālo ziņojumu par normatīvo aktu, kas regulē interešu konflikta novēršanu un mazina korupcijas riskus valsts amatpersonu darbībā, modernizāciju un vienota korupcijas risku analītiska rīka izveidi, lai pilnvērtīgi izmantotu valsts pārvaldes iestāžu rīcībā esošās datu bāzes.

8) **Valsts kontroles lietderības revīzijā “Noziedzīgu nodarījumu ekonomikas un finanšu jomā izmeklēšanas un iztiesāšanas efektivitāte” ietvertu priekšlikumu ieviešanas plāns**¹⁴ (Noziedzības novēršanas padomē apstiprināts 2021. gada 15. aprīlī) – ietver 20 priekšlikumus veicamajiem pasākumiem, kuru mērķis ir īstenot sadarbību starp izpildvaru un tiesu varu, lai, ievērojot varas dalīšanas principus, izvirzītu kopīgus mērķus un koordinētu sadarbību tiesiskuma stiprināšanā. Šajā plānā likts uzsvars uz (1) vienotas izpratnes veidošanu par tiesību normu piemērošanu, novēršot neskaidrības par būtiskākajiem pierādāmajiem

11 Likumi.lv, MK 2020. gada 11. februāra rīkojums Nr. 49 “Par Rīcības plānu publisko iepirkumu sistēmas uzlabošanai”, sk.: <https://likumi.lv/ta/id/312539-par-ricibas-planu-publisko-iepirkumu-sistemas-uzlabosanai>

12 Informatīvais ziņojums “Par Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas 3. fāzes Latvijas novērtējuma ziņojumu, tajā izteiktajām rekomendācijām un to izpildes nodrošināšanu”, sk.: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40485584&mode=mk&date=2020-04-28>

13 Noziedzības novēršanas padomes rīcības plāns laikposmam no 2021. līdz 2026. gadam, sk.: <https://www.tm.gov.lv/lv/media/7695/download>

14 Valsts kontroles lietderības revīzijā “Noziedzīgu nodarījumu ekonomikas un finanšu jomā izmeklēšanas un iztiesāšanas efektivitāte” ietvertu priekšlikumu ieviešanas plāns, sk.: <https://www.tm.gov.lv/lv/media/7328/download>

apstākļiem un nepieciešamo pierādījumu kopumu vainas pierādīšanai kriminālprocesos, (2) KL un KPL likuma regulējuma izpēti un pilnveidošanu jeb rīcības mehānismu ieviešanu to tiesību aktu normu identificēšanai, kuru piemērošanā praksē ir problēmas, un attiecīgi to novēršanai, (3) kopējās sistēmas noslodzes mazināšanu un kvalificētāko resursu koncentrēšanu sarežģītāko un valsts intereses visbūtiskāk ietekmējošo kriminālprocesu izmeklēšanai, kā arī uz (4) pasākumiem, lai procesa virzītāji dažādās kriminālprocesa stadijās varētu saņemt kvalificētu 'tehnisku' un konsultatīvu atbalstu, (5) pasākumiem prokuratūras darbības regulējuma pilnveidei un (6) pasākumiem kriminālprocesa digitalizēšanai un E-lietas programmas pārvaldības pilnveidošanai.

Kopumā šis plāns ietver daudz nozīmīgu uzdevumu, kuru izpilde sekmēs korupcijas apkarotāju darba efektivitāti un atbilstoši rezultātiem cels sabiedrības uzticību Latvijas tiesu sistēmai un tiesībaizsardzības iestādēm kopumā.

9) **“Publiskajā pārvaldē nodarbināto mācīšanās un attīstības plāns 2021-2027”**¹⁵ iekļauj publiskās pārvaldes profesionālās attīstības un mācīšanās stratēģiskās prioritātes laikposmam no 2021. gada līdz 2027. gadam. Šī plāna viena no stratēģiskajām prioritātēm ir nodrošināt godprātīgu darbu publiskajā pārvaldē, kas sasaucas arī ar Pretkorupcijas pasākumu plāna atsevišķiem rīcības virzieniem, proti, publiskās pārvaldes cilvēkresursu vadības uzlabošana, veicinot ētiskumu un mazinot korupcijas un interešu konflikta riskus, kā arī iekšējās kontroles sistēmas pilnveide, uzturēšana un uzraudzība valsts, pašvaldību institūcijās un kapitālsabiedrībās. Publiskajā pārvaldē nodarbināto mācīšanās un attīstības plāns paredz sistēmisku, saskaņotu un vienotu publiskās pārvaldes mācīšanās un attīstības programmu, pasākumu plānošanu un īstenošanu, aptverot plašu auditoriju, kas ir: jaunie nodarbinātie, visi valsts un pašvaldību iestādēs nodarbinātie, cilvēkresursu vadības un attīstības speciālisti, tiesībaizsardzības institūcijās nodarbinātie, ES fondu vadības speciālisti, vidējā un zemākā līmeņa vadītāji, augstākā līmeņa vadītāji, kā arī politiskās amatpersonas. Pēc plānoto apmācību īstenošanas tiek prognozēti konkrēti ieguvumi, proti, ieviesta uz vērtībām balstīta kultūra publiskajā pārvaldē, publiskajā pārvaldē attīstīta augsta integritāte (godprātība), augstākajā politiskajā un vadības līmenī attīstīta izpratne par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas pamatprincipiem un stiprināta tiesībaizsardzības iestāžu veikspēja un nodarbināto profesionālā pilnveide.

10) **Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma plāns** (MK pieņemts 2021. gada 28. aprīlī)¹⁶ – Plāna 6. komponente *Likuma vara* ietver mērķus 1) veicināt tiesiskumu un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, krāpšanas, finanšu, ekonomisko noziegumu identificēšanas/atklāšanas un tiesu efektivitātes stiprināšanu, papildus stiprināt Latvijas reģionos strādājošo tiesnešu, prokuroru un specializēto izmeklētāju (starpdisciplināros jautājumos) iesaisti un profesionalitāti ekonomisko noziegumu izmeklēšanā un iztiesāšanā, vismaz par 40% palielinot atklāto kriminālprocesu un kriminālvajāšanai nodoto kriminālprocesu īpatsvaru; 2) Sekmēt publiskās pārvaldes modernizācijas reformas ieviešanu, stiprinot publiskās pārvaldesvērtības, ētikas pamatprincipus, integritāti un profesionalizāciju, īstenojot sistemātisku attīstības pasākumu kopumu, kas veicinātu publiskās pārvaldes transformāciju uz atbalstošu un cilvēku centrētu efektīvu, viedu pārvaldību un nodarbināto spēju efektīvi vadīt un novērst interešu konflikta un publiskā iepirkuma kļūdu riskus, mazināt korupciju un ēnu ekonomiku; 3) Stiprināt pilsonisko dialogu un nevalstisko organizāciju pārstāvniecību sociālās drošības jomā, atbalstot organizāciju vai to sadarbības tīklu izveidi,

15 Plāna projekts "Publiskajā pārvaldē nodarbināto mācīšanās un attīstības plāns 2021-2027" (VSS-1089) izsludināts Valsts sekretāru 2020. gada 17. decembra sanāsmē (saskaņošana turpinās 2021. gada jūnijā)

16 Likumi.lv, MK 2021. gada 28. aprīļa rīkojums Nr. 292 "Par Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma plānu", sk.: <https://likumi.lv/ta/id/322858-par-latvijas-atveselosanas-un-noturibas-mehanisma-planu>

izaugsmi un attīstību sociāli visneaizsargāto iedzīvotāju grupu interešu efektīvai pārstāvībai publiskās pārvaldes lēmumu pieņemšanā, kā arī sekmēt nevalstisko organizāciju aktīvāku darbību sabiedrības interešu uzraudzības jomā; 4) palielināt atklātību un konkurenci publisko iepirkumu jomā, kā arī mazināt korupcijas riskus, īstenojot pasūtītāju un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju profesionalizācijas stratēģiju, kā arī īstenojot uz riskiem balstītus kontroles pasākumus. Atbilstoši minētajiem mērķiem ir pakārtoti un definēti reformu un investīciju virzieni laikā no 2021. līdz 2026. gadam.

11) **Pasākumu plāns samērīgas pieejas nostiprināšanai, izpildot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasības**¹⁷ (atbalstīts 2020. gada 27. novembrī Finanšu sektora attīstības padomes sēdē) – mērķis veicināt vienotu un konsekventu pieeju valsts institūciju un finanšu iestāžu sadarbībā, finanšu darījumu uzraudzībā, kā arī veicināt izpratni par kopīgo atbildību noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanā, vienlaikus nodrošinot augstāko starptautisko atbilstības standartu ievērošanu. Plāna 18. pasākums paredz nodrošināt atbilstošu un aktīvu ieviesto Sadarbības koordinācijas grupas mehānismu darbību, faktisku izmantošanu un kultūru no valsts institūciju, tiesībaizsardzības institūciju un privātā sektora puses. Minētā pasākuma mērķis ir veicināt privātā un publiskā sektora sadarbību finanšu, ekonomisko un ar korupciju saistīto noziegumu novēršanā un izmeklēšanā.

12) **Latvijas Ceturtais nacionālais atvērtās pārvaldības rīcības plāns 2020.-2021.gadam**¹⁸ (MK pieņemts 2020. gada 11. februārī) – rīcības plāna mērķis ir veicināt atvērtās pārvaldības vērtību - atklātības, atbildības un sabiedrības līdzdalības, tajā skaitā izmantojot digitalizāciju un inovāciju, - iedzīvināšanu Latvijā. Rīcības plānā iekļautas sešas apņemšanās jeb rīcības virzieni plāna mērķu sasniegšanai, kuros Latvija apņemas strādāt, lai veicinātu atvērto pārvaldību Latvijā: 1) Publisko iepirkumu un līgumu atklātība; 2) Informācijas atklātībai nozīmīgu datu kopu atvēršana; 3) Interesešu pārstāvniecības un lobēšanas atklātība; 4) Atvērta pārvaldība pašvaldībās; 5) Kvalitatīva sabiedrības iesaiste reformu procesos un sabiedrībai aktuālu jautājumu risināšanā; 6) Korupcijas novēršanas pasākumi.

13) **Apvienoto Nāciju Organizācijas Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam** kā 16. mērķis izvirzīts “veicināt miermīlīgu un iekļaujošu sabiedrību ilgtspējīgai attīstībai, nodrošināt taisnīgas tiesas pieejamību visiem un izveidot efektīvas, atbildīgas un iekļaujošas institūcijas visos līmeņos”. Tas citustarp ietver apakšmērķi ievērojami samazināt visu veidu korupciju un kukuļdošanu (16.5. apakšmērķis) un attīstīt efektīvas, atbildīgas un pārredzamas institūcijas visos līmeņos (16.6. apakšmērķis)¹⁹.

Pretkorupcijas pasākumu plāna izstrādē ņemti vērā priekšlikumi, ko sniegušas valsts tiesās pārvaldes iestādes, to padotības vai pārraudzības iestādes, kā arī Latvijas nevalstiskās organizācijas. Turklāt ievērotas dažādos dokumentos iekļautās starptautisko organizāciju prasības un rekomendācijas:

1) EP un Padomes direktīva (ES) 2019/1937 (2019. gada 23. oktobris) par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem²⁰;

17 FM tīmekļvietne, Pasākumu plāns samērīgas pieejas nostiprināšanai, izpildot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasības, sk.: <https://www.fm.gov.lv/lv/pasakumu-plans-samerigas-pieejas-nostiprinasanai-izpildot-noziedzīgi-iegutu-lidzekļu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanas-prasības>

18 Likumi.lv, MK 2020. gada 11. februāra rīkojums Nr. 54 “Par Latvijas Ceturto nacionālo atvērtās pārvaldības rīcības plānu 2020.-2021. gadam”, sk.: <https://likumi.lv/ta/id/312544-par-latvijas-ceturto-nacionalo-atvertas-parvaldības-ricības-planu-20202021-gadam>

19 Apvienoto Nāciju Organizācija, Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam, 16. mērķis (16.5., 16.6. apakšmērķis), sk.: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

20 ES Oficiālais Vēstnesis, EP un Padomes direktīva (ES) 2019/1937 (2019. gada 23. oktobris) par to personu aizsardzību, kuras ziņo par Savienības tiesību aktu pārkāpumiem, sk.: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1937&from=LV>
KNABpl_180621_KNAPP

2) EP 2017. gada 24. oktobra rezolūcija par likumīgiem pasākumiem, ar kuriem aizsargā trauksmes cēlējus, kas, atklājot uzņēmumu un publisko iestāžu konfidenciālu informāciju, darbojas sabiedrības interesēs (2016/2224(INI))²¹;

3) GRECO Ceturtās novērtēšanas kārtas ziņojums „Korupcijas novēršana parlamenta deputātu, tiesnešu un prokuroru darbībā” (pieņemts 2012. gada 7. decembrī)²²;

4) GRECO Piektās novērtēšanas kārtas ziņojums „Korupcijas novēršana un integritātes veicināšana centrālajās valdībās (augstākās izpildvaras funkcijas) un tiesībsardzības iestādēs”²³ (pieņemts 2018. gada 22. jūnijā).

Plāna saturs vienlaikus veidots, balstoties uz Saeimas pieņemtajiem likumiem par Latvijas Republikas pievienošanas starptautiskajiem līgumiem (konvencijām), kas paredz noteiktus valsts pienākumus cīņā pret korupciju. Latvijai saistošās konvencijas:

- 1) 2003. gada 31. oktobra Apvienoto Nāciju organizācijas Pretkorupcijas konvencija (Latvijas Republikā stājās spēkā 2006. gada 3. februārī);
- 2) Konvencija par cīņu pret korupciju, kurā iesaistītas Eiropas Kopienas amatpersonas vai Eiropas Savienības dalībvalstu amatpersonas (Latvijas Republikā stājās spēkā 2004. gada 1. maijā)
- 3) Eiropas Padomes Krimināltiesību pretkorupcijas konvencija (Latvijas Republikā stājās spēkā 2000. gada 20. decembrī);
- 4) Eiropas Padomes Krimināltiesību pretkorupcijas konvencijas Papildprotokols (Latvijas Republikā stājās spēkā 2006. gada 30. jūnijā);
- 5) 1999. gada 4. novembra Eiropas Padomes Civiltiesību pretkorupcijas konvencija (Latvijas Republikā stājās spēkā 2005. gada 9. martā)
- 6) Eiropas Padomes līgums par Pretkorupcijas starpvalstu grupas (GRECO) nodibināšanu (Latvijas Republikā stājās spēkā 2000. gada 30. jūnijā);
- 7) OECD Konvencija par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskajos biznesa darījumos (Latvijas Republikā stājās spēkā 2014. gada 21. martā).

21 EP 2017. gada 24. oktobra rezolūcija par likumīgiem pasākumiem, ar kuriem aizsargā trauksmes cēlējus, kas, atklājot uzņēmumu un publisko iestāžu konfidenciālu informāciju, darbojas sabiedrības interesēs (2016/2224(INI)), sk.: <https://op.europa.eu/lv/publication-detail/-/publication/5c4565d3-c1ea-11e8-8bb4-01aa75ed71a1/language-lv/format-PDF/source-122358772>

22 GRECO Ceturtās novērtējuma kārtas ziņojums. Korupcijas novēršana attiecībā uz parlamenta locekļiem, tiesnešiem un prokuroriem (2012), sk.: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c6d36>

23 GRECO Piektās novērtēšanas kārtas ziņojums. Korupcijas novēršana un integritātes veicināšana centrālajās valdībās (augstākās izpildvaras funkcijas) un tiesībsardzības iestādēs (2018), sk.: <https://rm.coe.int/piekta-noveršanas-karta-korupcijas-noversana-un-integritates-veicina/16808d5a3a>
KNABpl_180621_KNAPP

2. Korupcijas novēršanas un apkarošanas vides analīze Latvijā

Korupcijas līmenis valstī, kā arī ikviena korupcijas novēršanas un apkarošanas pasākumu efektivitāte lielā mērā ir atkarīga no faktiskās situācijas valsts politiskajā, ekonomiskajā, kā arī sociālajā un tehnoloģiskajā vidē. Attiecīgi, lai plānotu un precīzi definētu jaunus pretkorupcijas pasākumus, nepieciešams apzināt aktuālo situāciju valsts un sabiedrības attīstībā.

2.1. Politiskā vide

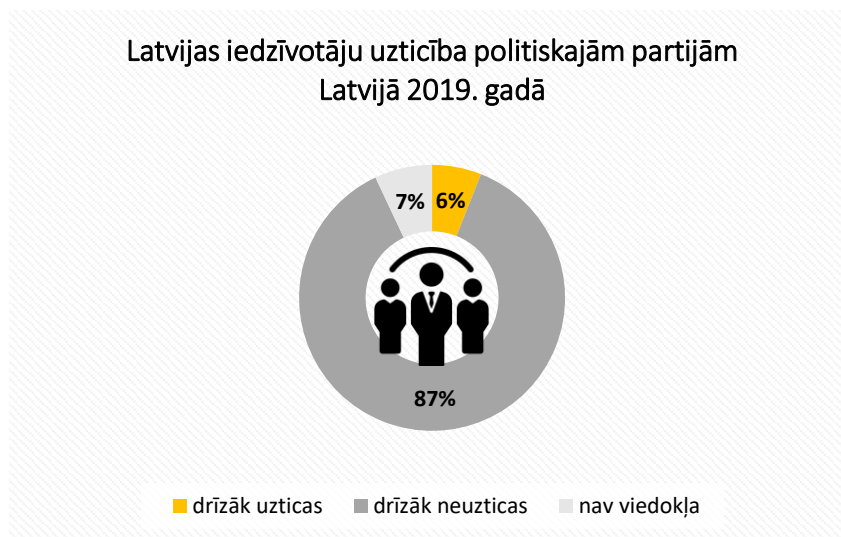
Izzinot Latvijas iedzīvotāju vispārīgo iesaisti aktivitātēs, kas saistītas ar politiku, “Eiropabarometra” zibaptaujā²⁴, kas veikta telefoniski 2019. gadā, noskaidrots, ka Latvijas iedzīvotāji ir visai pasīvi savā politiskajā līdzdalībā salīdzinājumā ar citu ES valstu iedzīvotājiem, tomēr vienlaikus uztur mērenu informētību par notiekošo politikā. 72 % Latvijas respondentu atzinuši, ka četru nedēļu periodā vismaz vienu reizi ir diskutējuši par politiku ar ģimeni, draugiem vai paziņām. Bet 34 % no tiem diskutējuši par politiku vairāk kā trīs reizes minētajā periodā. Tomēr Latvijas iedzīvotāji kopumā par politiku diskutē mazāk kā vidēji ES valstīs, kur šis vidējais rādītājs ir 81 %. Otrā izplatītākā pasīvās politiskās līdzdalības forma Latvijā ir politiska satura televīzijas raidījumu skatīšanās. Tos vismaz vienu reizi četrās nedēļās Latvijā skatījušies 69 % respondentu (42 % no tiem vairāk kā trīs reizes). 65 % Latvijas iedzīvotāju politiskajiem procesiem seko līdzī tiešsaistes ziņu portālos (43% no tiem lasa pastāvīgi). Bet sociālajos tīklos politiskajām aktualitātēm seko 56 % respondentu (no tiem 35 % pastāvīgi). Turklāt konstatēts, ka Latvija ir viena no tām valstīm, kur iedzīvotāji vismazāk apmeklē publiskas tikšanās, politiskus mītiņus vai dodas demonstrācijās. Latvijā šādās aktivitātēs noteiktajā laika periodā piedalījušies 3 % iedzīvotāju (Lietuvā un Igaunijā 6 %), bet ES valstu vidējais rādītājs ir 12 %. Vērtējot iedzīvotāju aktīvo, kā arī pasīvo politisko līdzdalību, ir jāņem vērā arī vēlēšanu cikls, kurā politiskā komunikācija ar vēlētājiem ir mērķtiecīgāka un intensīvāka.

Samērā zemā interese par politiku ir saistāma ar sabiedrības neuzticību politiskajām partijām un valdībai. 2019.gada EK pasūtītajā Eiropabarometra pētījumā²⁵ noskaidrots, ka Latvijā politiskajām organizācijām (partijām) 2019. gadā uzticējušies tikai 6 % iedzīvotāju, bet neuzticību pauduši 87 % (skat. 1. attēlu). Lai gan tas attiecīgajā laika posmā bija otrs zemākais rādītājs ES pēc Grieķijas, arī pārējās Baltijas valstīs uzticība partijām ir bijusi zema. Igaunijā partijām uzticējās 15 %, savukārt Lietuvā – 12 %.

24 Eiropabarometra zibaptauja 4021 (Latvija), Emocijas un politiskā līdzdalība ES kontekstā (2019), sk.: <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/files/be-heard/eurobarometer/2019/emotions-and-political-engagement-towards-the-eu/national-factsheets/lv-en-flash-2019.pdf>

25 ES tīmekļvietne, Standarta Eiropabarometrs 92, Nacionālais ziņojums

“Sabiedriskā doma Eiropas Savienībā” (2019), sk.: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2255>
KNABpl_180621_KNAPP

1. attēls. Latvijas iedzīvotāju uzticība politiskajām organizācijām (partijām) Latvijā 2019. gadā

2019.gada Eirobarometra aptaujā, respondentiem vaicājot par dažādām jomām, kurās, viņuprāt, kukuļu došana un ņemšana, kā arī varas negodprātīga izmantošana personīgās interesēs ir izplatīta, 46 % aptaujāto norādījuši tieši uz politiskajām organizācijām (partijām), bet mazāk (38 %) minētās prettiesiskās darbības saistījuši ar nacionālā, reģionālā un vietējā līmeņa politiķiem. Šīs aptaujas ietvaros arī noskaidrots, ka 76 % respondentu piekrituši apgalvojumam, ka pārāk cieša saikne starp uzņēmējiem un politiķiem veicina korupciju Latvijā un vienlaikus 51 % aptaujāto uzskatīja, ka vienīgais veids, kā gūt panākumus uzņēmējdarbībā, ir izmantot politiskos sakarus²⁶.

Savukārt 2020. gada nogalē veiktajā Eirobarometra pētījumā²⁷ noskaidrots un atkārtoti gūts apstiprinājums tam, ka visvairāk iedzīvotāju (38 %) neuzticas tieši Saeimai un tās locekļiem, uzskatot, ka lielākā daļa vai pat visi cilvēki šajā institūcijā ir korumpēti. Vienlīdz nozīmīga neuzticība pausta Latvijas valdības amatpersonām (30 %) un pašvaldību pārstāvjiem (tostarp mēriem) (30 %). Arī Eiropas iedzīvotāju vidū kopumā valda izteikta neuzticība parlamenta locekļiem. Vidēji 28 % ES iedzīvotāju norādījuši, ka, viņuprāt, lielākā daļa vai visi parlamentā strādājošie ir korumpēti. Diemžēl salīdzinājumā ar citām ES valstīm Latvijas iedzīvotāji vismazāk tic un paļaujas tam, ka valdība, pieņemot lēmumus, ņem vērā viņu viedokli. Tā domā vien 13 % aptaujāto Latvijā (ES vidēji 30 %). Pie tam 63% iedzīvotāju uzskata, ka valdība strādā lielā mērā privātu interešu kontrolēta (ES vidēji 53%) un 66% aptaujāto vērtē, ka valdības cīņa ar korupciju ir vāja un neefektīva, tikai 30 % domā pretēji.

Nākamajos gados Latvijā būtu stratēģiski jāpievēršas plānam, kā veicināt sabiedrības politisko līdzdalību un kā vairo uzticību Saeimas un citu valsts un pašvaldību institūciju darbam, lai nepieļautu pieņemto lēmumu apšaubīšanu, kā rezultātā varētu pieaugt apzināta normatīvo aktu neievērošana un attiecīgi dažādu pārkāpumu īpatsvars.

26 Īpašais Eirobarometrs 502, Korupcija, Latvija, 2019.gada decembris, sk.: file:///C:/Users/LIETOT~1/AppData/Local/Temp/eps_502_fact_lv_lv.pdf

27 Transparency International tīmekļvietne, Globālais korupcijas barometrs – ES 2021.

Eiropas iedzīvotāju skatījumus un pieredzi par korupciju, sk.: <https://www.transparency.org/en/news/gcb-eu-2021-survey-people-worry-corruption-unchecked-impunity-business-politics>

Augstais neuzticības rādītājs politiskajām organizācijām (partijām) atspoguļojas arī zemajā pilsoņu aktivitātē vēlēšanās. Laikā no 2015. gada līdz 2020. gadam Latvijā norisinājušās četras vēlēšanas:

- 2017. gada 3. jūnijā republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanas (piedalījās 727467 jeb 50,39% balsstiesīgo pilsoņu);
- 2018. gada 6. oktobrī 13. Saeimas vēlēšanas (piedalījās 844 925 jeb 54,6% balsstiesīgo pilsoņu²⁸);
- 2019. gada 25. maijā kārtējās EP vēlēšanas (piedalījās 474 390 jeb 33,5% balsstiesīgo pilsoņu);
- 2020. gada 29. augustā Rīgas domes vēlēšanas (piedalījās 171507 jeb 40,58% balsstiesīgo pilsoņu.

UR 2020. gada novembrī KNAB sniedzis ziņas par 79 politisko organizāciju (partiju) un apvienību biedru reģistriem 2020. gadā. Tomēr to skaits nav uzskatāms kā objektīvs rādītājs, vērtējot politisko aktivitāti Latvijā, jo 20 no reģistrā iekļautajām politiskajām organizācijām (partijām) un apvienībām ir likvidācijas procesā, savukārt par 14 politisko organizāciju (partiju) un apvienību statusu informācijas nav, kā arī UR nav saņēmis iesniedzamo informāciju par to biedru reģistru 2020. gadā. Tas norāda uz nepieciešamību **nākamajos gados izvērtēt kārtību, kādā politisko organizāciju (partiju) izslēdz no politisko organizāciju (partiju) reģistra, tādējādi nodrošinot skaidru, saprotamu un efektīvu politisko organizāciju (partiju) un to apvienību likvidācijas procedūru.**

Balstoties uz UR sniegtajiem datiem, secināms, ka Latvijā 2020. gadā bija 45 funkcionējošas politiskās organizācijas (partijas) un to apvienības, kas attiecīgi sniegušas ziņas UR par biedru skaitu, kas ir amplitūdā no 190 līdz 2157 biedriem vienā politiskā organizācijā (partijā) un apvienībā.

Analizējot pieejamos datus, secināms, ka aptuveni 1,3 % Latvijas iedzīvotāju jeb 23957 cilvēku ir kādas partijas biedri²⁹. Tas liecina, ka politiskās organizācijas (partijas) nepārstāv ievērojamu elektorāta daļu un nevar uzskatīt, ka tās pārliecinoši reprezentē tautas viedokli.

Priekšvēlēšanu aģitācija kā ierasts ir bijusi saistāma ar ievērojamu privātpersonu naudas līdzekļu piesaisti politiskajām organizācijām (partijām) un to apvienībām, kā arī ar ievērojamiem tēriņiem informatīvo kampaņu īstenošanā pirmsvēlēšanu periodā. Lai nepieļautu, ka privātu ziedojumu ietekmē politiskās organizācijas (partijas) kļūst par varas instrumentu privātu investoru rokās, Deklarācijā par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību, kā arī Valdības rīcības plānā “Deklarācijas Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai”³⁰ izvirzīts 185.uzdevums – samazināt politisko organizāciju (partiju) atkarību no privātiem ziedojumiem, palielinot tām valsts budžeta finansējumu līdz Baltijas valstu vidējam līmenim. Šī uzdevuma izpilde sekmējusies ar būtiskām izmaiņām politisko organizāciju (partiju) finansēšanā.

2020. gada 1. janvārī spēkā stājās grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 7.¹ pantā, nosakot jaunu izmaksājamā valsts budžeta finansējuma apmēru un izmaksas veikšanas kārtību politiskajām organizācijām (partijām) un to apvienībām. Valsts budžeta finansējumu piešķir politiskajai organizācijai (partijai), par kuru pēdējās Saeimas vēlēšanās nobalsojuši vairāk nekā divi procenti vēlētajū – 4,50 EUR apmērā kalendārā gada laikā par katru iegūto balsi pēdējais Saeimas vēlēšanās, 0,50 EUR par katru iegūto balsi pēdējās EP vēlēšanās un papildus 100000,00 EUR partijai, par kuru pēdējās Saeimas vēlēšanās nobalsojuši vairāk nekā pieci procenti vēlētajū. Taču, sākot ar 2021. gada 1. jūliju, politiskajai

28 2014. gada 4. oktobrī Latvijā notika 12. Saeimas vēlēšanas, kurās piedalījās 58,85 % balsstiesīgo pilsoņu

29 2017. gadā 1,1% Latvijas iedzīvotāju jeb 21000 cilvēku bija kādas partijas biedri.

30 Apstiprināts ar MK 2019. gada 7. maija rīkojumu Nr. 210 “Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai”

KNABpl_180621_KNAPP

organizācijai (partijai), par kuru pēdējās Saeimas vēlēšanās nobalsojuši vairāk nekā divi procenti vēlētāju, piešķirs valsts budžeta finansējumu kalendāra gada laikā 0,50 EUR apmērā par katru iegūto balsi pēdējās pašvaldības domes vēlēšanās. Vienlaikus noteikts ierobežojums, ka kopējais vienai politiskajai organizācijai (partijai) piešķirtais valsts budžeta finansējuma apmērs viena kalendāra gada laikā nedrīkst pārsniegt 800 000 EUR.

Saskaņā ar likumā noteikto kārtību valsts budžeta finansējumu izmaksā Latvijā reģistrētas kredītiestādes kontā, veicot maksājumus divas reizes gadā – līdz 15. janvārim un līdz 15. jūlijam. Attiecīgi valsts budžeta finansējums politiskajām organizācijām (partijām) un to apvienībām jeb kopējā izmaksājamā summa 2020. gadā bija 4 531 492,50 EUR.

2020. gada 15. janvārī stājās spēkā MK 2020. gada 14. janvāra noteikumi Nr.24 "Politiskajām organizācijām (partijām) piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojuma noteikumi". Minētie noteikumi cita starpā nosaka piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojuma mērķu grupu veidus, pieļaujamos izdevumus un ierobežojumus. Partijām noteikts pienākums ar piešķirto valsts finansējumu rīkoties lietderīgi, tas ir, mērķi jāsasniedz ar iespējami mazāko finanšu līdzekļu izlietojumu, kā arī īpašumā vai lietošanā iegūstamu mantu vai pakalpojumu iegādi par iespējami izdevīgāko cenu.

Saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā noteikto, KNAB veic politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu izpildes kontroli un priekšvēlēšanu aģitācijas kontroli. Bet atbilstoši Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā noteiktajam, KNAB kompetencē ir izvērtēt un pieņemt lēmumus par valsts budžeta finansējuma piešķiršanu vai atteikumu piešķirt valsts budžeta finansējumu, kā arī lēmumus par valsts budžeta finansējuma izmaksas pārtraukšanu vai apturēšanu.

Līdz ar valsts budžeta finansējuma piešķiršanu politiskajām organizācijām (partijām) ir ieviesti stingrāki nosacījumi attiecībā uz fizisku personu ziedojumu apmēru. Atbilstoši Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 2. panta trešajā daļā noteiktajam, fiziskās personas drīkst veikt dāvinājumus (ziedojumus), iemaksāt biedru naudas un iestāšanās naudas no saviem ienākumiem, bet šo dāvinājumu (ziedojumu), biedru naudu un iestāšanās naudu kopējais apmērs nedrīkst pārsniegt 30 procentus no šo personu iepriekšējā kalendārajā gadā gūtajiem ienākumiem. Tāpat minētā likuma ietvaros fiziskās personas drīkst veikt dāvinājumus (ziedojumus), iemaksāt biedru naudas un iestāšanās naudas no saviem ienākumiem ar nosacījumu, ka šo dāvinājumu (ziedojumu), biedru naudu un iestāšanās naudu kopējais apmērs visām politiskajām organizācijām (partijām), kas saņem valsts budžeta finansējumu un kas ir pārstāvētas Saeimā, nepārsniedz piecas minimālās mēnešalgas. Savukārt tām partijām, kuras saņem valsts budžeta finansējumu un par kurām pēdējās Saeimas vēlēšanās nobalsojuši vairāk nekā divi procenti, bet ne vairāk kā pieci procenti vēlētāju, fiziskās personas dāvinājumu (ziedojumu), biedru naudas un iestāšanās naudas apmērs nedrīkst pārsniegt 12 minimālās mēnešalgas.

Būtisks solis politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu izpildes kontrolē, kā arī priekšvēlēšanu aģitācijas kontrolē ir izstrādātā un 2020. gadā ieviestā Elektronisko datu ievades sistēma (EDIS). Tā ir jauna datu ievades sistēma, kas izstrādāta ar mērķi elektronizēt politisko organizāciju (partiju) dokumentu un atskaišu iesniegšanu. Politiskajām organizācijām (partijām) EDIS ieviešana samazina administratīvo slogu atskaišu iesniegšanā, kā arī nodrošina iespēju ātrāk saņemt informāciju gadījumos, kad ziedojums neatbilst normatīvo aktu prasībām. Savukārt KNAB var efektīvāk veikt politisko organizāciju (partiju) iesniegtās informācijas apstrādi un partiju finansiālās darbības analīzi, kā arī vienkāršo informācijas publicēšanu. Izmantojot EDIS, politiskās organizācijas (partijas) elektroniski paziņo KNAB par saņemtajām iestāšanās un biedru naudām, saņemtajiem, kā arī atpakaļ pārskaitītajiem (atdotajiem) dāvinājumiem (ziedojumiem), iesniedz partiju vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarācijas un gada pārskatus. Šīs sistēmas lietošanas tiesības izsniedz KNAB saskaņā ar Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 15.panta otrajā daļā noteikto.

Lai arī aizvadītajā politikas plānošanas periodā laikā no 2015. līdz 2020. gadam ir ieguldīts mērķtiecīgs un nozīmīgs darbs politisko organizāciju (partiju) finansēšanas modeļa pārveidē, ir vēl pārāgrī prognozēt un vērtēt turpmāko ietekmi uz izmaiņām naudas lomas mazināšanā politikā un ietekmi uz augstākā līmeņa politisko korupciju.

KNAB uzdevumi nākamajos gados būs:

- Pārskatīt un izvērtēt esošo valsts budžeta finansējuma piešķiršanas modeli politiskajām organizācijām (partijām) un sniegt priekšlikumus tā pilnveidei, tai skaitā izvērtēt iespējas piešķirt valsts budžeta finansējumu arī reģionālajām politiskajām organizācijām (partijām);
- Izvērtēt valsts budžeta finansējuma politiskajām organizācijām (partijām) izlietojuma atklātumu (t.sk. politisko organizāciju (partiju) iesniedzamās un publicējamās informācijas apjomu).

Politisko organizāciju (partiju) apjomīgas sponsorēšanas patiesais mērķis var būt arī normatīvā regulējuma un politikas dienaskārtības ietekmēšana. Politisko organizāciju (partiju) ciešā saikne ar to sponsoriem, kas pieder dažādām ekonomiskām grupām, ir viens no apstākļiem, kas līdz šim, iespējams, ir atturējis politiskās partijas aktīvi iesaistīties lobēšanas atklātības regulējuma ieviešanā. Lai kļiedētu bažas par pastāvošo privāto interešu ietekmi likumdošanas procesā, GRECO jau savā 2012. gada Ceturtās novērtēšanas kārtas ziņojumā³¹ rekomendēja Latvijai ieviest normatīvo regulējumu, kas nosaka kārtību, kādā parlamenta deputāti komunicē ar lobētājiem un citām iesaistītajām pusēm, kas mēģina ietekmēt likumdošanas procesu. Pagājuši jau 9 gadi kopš minētās rekomendācijas izteikšanas, kompetentās institūcijas vairākkārt sniegušas savus priekšlikumus grozījumiem Saeimas kārtības rullī³², bet šī uzdevuma izpilde aizvien nav sasniegusi rezultātu. GRECO savā 2019. gada ziņojumā paudusi nožēlu, ka aizvien nav veiktas mērķtiecīgākas darbības un ieviesti būtiski jauninājumi.³³ Saeimas Analītiskais dienests pēc Saeimas Prezidija un Frakciju padomes pieprasījuma 2019. gadā sagatavoja pētījumu “Lobēšanas normatīvais regulējums un problemātika Latvijā un Eiropā”³⁴. Tas izstrādāts ar mērķi analizēt Eiropas valstu pieejas, praksi un starptautiskās rekomendācijas iespējamo politikas virzienu noteikšanai lobēšanas regulējuma izstrādei Latvijā. Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas izveidotā darba grupa lobēšanas atklātības likumprojekta izstrādei, balstoties uz pētījumā gūtajām atziņām, turpina darbu pie interešu pārstāvības atklātības regulējuma izstrādes un sagaidāms, ka jaunajā plānošanas periodā šis uzdevums tiks izpildīts.

Līdzās lobēšanas atklātības problemātikai GRECO atzinis par neizpildītām³⁵ vēl divas citas Ceturtās kārtas novērtējuma ziņojumā izteiktās rekomendācijas, kas saistītas ar Saeimas parlamenta darba organizāciju un darba kultūru. Latvija nav izpildījusi rekomendāciju 1) pārskatīt un atjaunot Ētikas kodeksu un 2) papildināt to ar praktiskiem pasākumiem, lai nodrošinātu adekvātas ētikas un korupcijas novēršanas vadlīnijas un atbalstu Saeimas deputātiem (iii. rekomendācija). Tāpat nav izdevies īstenot rekomendāciju turpināt attīstīt un

31 GRECO Ceturtās novērtēšanas kārtas ziņojums. Korupcijas novēršana attiecībā uz parlamenta deputātiem, tiesnešiem un prokuroriem (2012), sk.: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c6d6a>

32 Saeimas Juridiskajai komisijai priekšlikumus likumprojektam “Grozījumi Saeimas kārtības rullī” (Nr.178/Lp13) KNAB atkārtoti iesniedza 2019. gada 4. martā.

33 GRECO Ceturtās novērtēšanas kārtas otrais atbilstības ziņojums. Korupcijas novēršana parlamenta deputātu, tiesnešu un prokuroru darbībā (2019), sk.: <https://rm.coe.int/ceturta-novertesanas-karta-korupcijas-noversana-parlamentu-deputatu-ti/168094bc99>

34 Latvijas Republikas Saeima, „Lobēšanas normatīvais regulējums un problemātika Latvijā un Eiropā” (2019), sk.: https://www.saeima.lv/petijumi/Lobesana_Latvija_un_Eiropa_2019.pdf

35 GRECO Ceturtās novērtēšanas kārtas otrā atbilstības ziņojuma “Korupcijas novēršana attiecībā uz parlamenta locekļiem, tiesnešiem un prokuroriem” pielikumā (2020. gadā) secina, ka Latvija ir apmierinoši īstenojusi vai apmierinoši izpildījusi kopumā 11 no Ceturtās kārtas novērtējuma ziņojumā iekļautajiem 14 ieteikumiem.

precizēt Saeimas darbības kārtību tā, lai, nodrošinot Ētikas kodeksa ievērošanu, kā arī lai novēršot interešu konfliktus, šī kārtība darbotos proaktīvi un efektīvi (v. rekomendācija). Kā atzinuši GRECO pārstāvji, būtisks progress parlamentārās ētikas stiprināšanā nav panākts un iestāžu ieguldītās pūles, sagatavojot tiesību aktu projektus, lai veicinātu v. rekomendācijas izpildi, nav īstenojušās³⁶.

IKNL 22. pants jau kopš 2002. gada valsts amatpersonām nosaka pienākumu darboties atbilstoši attiecīgajā profesijā, jomā vai nozarē apstiprinātajiem uzvedības (ētikas) kodeksiem. Turklāt arī nosaka pienākumu valsts amatpersonai atteikties no tās amata pienākumu veikšanas vai valsts amatpersonas amata savienošanas visos gadījumos, kad ētisku apsvērumu dēļ varētu tikt apšaubīta tās darbības objektivitāte un neitralitāte.

Tomēr ētisko vērtību stiprināšanas kontekstā kā būtisks panākums minams 2018. gada 21. novembrī pieņemtie MK ieteikumi Nr. 1 “Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi”³⁷. Ceļš līdz šīm vienotajām definētajām valsts pārvaldes vērtībām un ētikas pamatprincipiem Latvijā iildzis vismaz 10 gadu. To mērķis ir veicināt vienotu izpratni par valsts pārvaldes vērtībām un uz tām balstītiem ētikas pamatprincipiem, kā arī tiem atbilstošu rīcību, sekmējot labu pārvaldību un vairojot sabiedrības uzticēšanos un veicinot lēmumu pieņemšanas kvalitāti. Ieteikumi attiecas uz MK padotībā esošajām iestādēm un tajās nodarbinātajiem – amatpersonām, ierēdņiem un darbiniekiem. OECD savā rekomendācijā “Par valsts godprātību”³⁸ ir aicinājis uz kopīgo ētisko vērtību, principu un normu konsekventu saskaņošanu un ievērošanu publiskajā sektorā, norādot, ka tas ietver tiesu varu, likumdevējvaru, izpildvaru un valsts pārvaldi. Tādējādi Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipus var (un būtu vēlams) ievērot arī citās valsts un pašvaldību institūcijās, kuras nav padotas MK, ja vien normatīvajos aktos nav noteikts citādi.

2.2. Ekonomiskā vide

Atbilstoši EM sagatavotajā 2020. gada Latvijas ekonomikas attīstības pārskatā³⁹ ietvertajai informācijai Latvijā līdz Covid-19 pandēmijai (līdz 2020. gada sākumam) saglabājās stabila ekonomiskā izaugsme, kuras tempi pārsniedza ES vidējos rādītājus. No 2011. līdz 2019. gadam IKP vidēji pieauga par 3,3 % ik gadu. 2019. gadā ekonomikas kāpums kļuva mērenāks, tomēr IKP 2019. gadā pieauga par 2,1 %. Izaugsmes tempa palēlinājumu radījuši gan iekšējie faktori (ES fondu investīcijas sasniegušas maksimumu, norises finanšu sektorā u.c.), gan arī ārējie faktori (globālo tirdzniecības attiecību pārskatīšana, *Brexit*⁴⁰, lēnāka izaugsme ES valstīs). Pandēmija būtiski ietekmējusi kā pasaules, tā Latvijas ekonomiku. 2020. gadā Latvijas IKP samazinājās par 3,6 % salīdzinājumā ar 2019. gadu. IKP faktiskajās cenās 2020. gadā bija 29,3 miljardi eiro.⁴¹ Ekonomikas tālākā attīstība vidēja termiņa periodā būs atkarīga no situācijas ārējā vidē un dažādu reformu gaitas. Latvijas tautsaimniecības turpmākā attīstība joprojām būs cieši saistīta ar eksporta iespējām, starptautiskās sadarbības attīstību, kā arī konkurētspējas celšanu pasaules tirgū. Minētajā kontekstā aizvien nozīmīgi ir

36 GRECO Ceturtās novērtēšanas kārtas otrais atbilstības ziņojums. Korupcijas novēršana parlamenta deputātu, tiesnešu un prokuroru darbībā (2019), 4. lpp., sk.: <https://rm.coe.int/ceturta-novertesanas-karta-korupcijas-noversana-parlamenta-deputatu-ti/168094bc99>

37 MK 2018. gada 21. novembra ieteikumi Nr. 1 “Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi”. Skat.: <https://likumi.lv/ta/id/303328-valsts-parvaldes-vertibas-un-etikas-pamatprincipi>

38 OECD, Recommendation of the OECD Council on Public Integrity (2017), sk.: <https://www.oecd.org/gov/ethics/recommendation-public-integrity/>

39 Ekonomikas ministrija, Latvijas ekonomikas attīstības pārskats (2020), sk.: https://www.em.gov.lv/sites/em/files/media_file/leap2020_0.pdf

40 Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES, kas notika 2020. gada 31. janvāra pusnaktī pēc Centrāleiropas laika.

41 Centrālās statistikas pārvaldes tīmekļvietne, Publikācijas un relīzes, sk.: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/ekonomika/ikp/meklet-tema/2942-iekaszemes-kopprodukts-2020-gada>
KNABpl_180621_KNAPP

dažādu starptautisku organizāciju veidotie salīdzinošie valstu reitingi, vērtējot valstu attīstību un sasniegumus dažādās jomās.

Pasaules Bankas pētījumā *Doing Business 2020*, kas ir starptautisks, salīdzinošs uzņēmējdarbības vides reitings, kurš ik gadu mēra uzņēmējdarbību regulējošās administratīvās procedūras un to piemērošanu dažādās pasaules valstīs, Latvija 190 valstu konkurencē ierindojas 19.vietā (tāpat kā gadu iepriekš). Latvija šī pētījuma ietvaros ir vienā no augstākajām pozīcijām starp ES valstīm. Augstākais vērtējums ir tikai Dānijai (4.vieta), Zviedrijai (10.vieta), Lietuvai (11.vieta) un Igaunijai (18.vieta)⁴².

Savukārt 2020. gada Bertelsmana fonda Transformācijas indeksā (Bertelsmann Foundation Transformation Index), kas vērtē demokrātijas, tirgus ekonomikas un politiskās pārvaldības kvalitāti 137 pasaules valstīs, Latvija ierindota 9.vietā (Igaunija – 2.vietā, Lietuva – 4.vietā).

Tomēr skaitliskos aprēķinos iepriekšējos gados fiksētā ekonomikas izaugsme nav sekmējusi augstā ēnu ekonomikas līmeņa mazināšanos Latvijā. Diemžēl 2020. gada pandēmijas apstākļi ēnu ekonomikas rādītāju pasliktinājuši vēl vairāk. Rīgas Ekonomikas augstskolas ("SSE Riga") 2020. gadā publiskotajā pētījumā "Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009-2019"⁴³ secināts, ka ēnu ekonomikas⁴⁴ apjoms Latvijā kopš 2016. gada ir bijis ar pieaugošu tendenci, proti, 20,7 % no IKP 2016. gadā, 22,0 % 2017. gadā un 24,2 % no IKP 2018. gadā, vien 2019. gadā ēnu ekonomikas rādītājs nedaudz samazinājies – 23,9 % no IKP. Tomēr, kā liecina "SSE Riga" 2021. gadā publiskotie "Ēnu ekonomikas indeksa Baltijas valstīs" dati 11. ikgadējā Ēnu ekonomikas konferencē, 2020. gadā ēnu ekonomikas apjoms Latvijā ir turpinājis pieaugt, sasniedzot 25,5 % no IKP, kas ir augstākais ēnu ekonomikas apjoma rādītājs valstī kopš 2011. gada, kad ēnu ekonomika Latvijā sasniedza 30,2% no IKP. Vienlaikus 2020. gadā Lietuvā attiecīgais rādītājs bija 20,4 %, Igaunijā 16,5 %⁴⁵.

2020. gada pētījumā noskaidrots, ka ēnu ekonomikas būtiskāko daļu Latvijā 2020.gadā veidoja aplokšņu algas, kas bija 46,9 % no kopējās ēnu ekonomikas apjoma (2019. gadā - 44,1 %). Nākamā būtiskākā ēnu ekonomikas komponente bija neuzrādītie ieņēmumi 29,9% (2019. gadā - 32,0 %), bet neuzrādītie darbinieki 23,2 % (2019. gadā - 23,9 %). Vidējās algas daļa (%), ko Latvijas uzņēmēji slēpuši no valsts 2020. gadā bijusi 23,5% (pieaugums par 1,2 % salīdzinājumā ar 2019. gadu), kas ir būtiski lielāka, kā Lietuvā (15,3 %) un Igaunijā (13,2 %).

Kā ēnu ekonomiku raksturojošā komponente minētajā pētījumā mērīts arī vispārējais kukuļdošanas līmenis valstī, proti, procents no ienākumiem, ko uzņēmumi maksā neoficiālos maksājumos, lai "nokārtotu lietas". Latvijā 2020. gadā salīdzinājumā ar 2019. gadu šis rādītājs ir palielinājies par 0,2 %, sasniedzot 8,3 %. Savukārt vidējais % no līguma summas, lai nodrošinātu valsts pasūtījumu Latvijā, 2020. gadā bijis 6,9 % (2019. gadā 5,9 %).

Pētījuma autori prognozē, ka ekonomikas lejupslīdes apstākļos, kas tiek prognozēta vismaz turpmākajos divos gados (2021., 2022. gadā), ēnu ekonomikas rādītājus pasliktinās vēl vairāk.

Apzinoties pētījumos konstatēto ēnu ekonomikas apjomu Latvijā, īpaši aplokšņu algu izplatību un algas slēptās daļas ievērojamo apjomu, ir pamats apšaubīt CSP apkopoto datu⁴⁶

42 Pasaules Bankas sagatavotais biznesam labvēlīgāko pasaules valstu reitings "Doing Business 2020", sk.:

<https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/latvia#>

43 SSE Riga, Ēnu ekonomikas indekss Baltijas valstīs 2009-2019, sk.:

https://issuu.com/sse_riga/docs/bro_ra_latviski_2020

44 Ēnu ekonomiku veidojošās komponentes ir patieso ienākumu neuzrādīšana, faktiskā darbinieku skaita neuzrādīšana, aplokšņu algas, procenti no ienākumiem par konkrētu individuālu labvēlīgu lēmumu, darbību veikšanu jeb "lietu sakārtošanu", procenti no līguma summas, kas maksāti, lai nodrošinātu valsts pasūtījumus.

45 Delfi.lv, Latvijā sasniegts lielākais ēnu ekonomikas apjoms kopš 2011. gada, sk.:

https://www.delfi.lv/bizness/biznesa_videl/latvija-sasniegts-lielakais-enu-ekonomikas-apjoms-kops-2011-gada.d?id=53305635

drošticamību jeb sasaisti ar realitāti par vidējo darba samaksu Latvijā. Oficiālie CSP publiskotie dati liecina, ka Latvijā 2020. gadā vidējā mēneša bruto darba samaksa par pilnas slodzes darbu privātajā sektorā⁴⁷ bija 1138 EUR, bet sabiedriskajā⁴⁸ – par 18 EUR lielāka (1156 EUR) (skat.1. tabulu). Vispārējās valdības sektorā⁴⁹, kurā ietilpst valsts un pašvaldību iestādes, kā arī valsts un pašvaldību kontrolētas un finansētas kapitālsabiedrības, vidējā darba samaksa sasniegusi 1121 EUR. Oficiālajai vidējai darba samaksai Latvijā statistiski ir vērojama neliela, bet pakāpeniska pieauguma tendence.

1.tabula. Mēneša vidējās bruto darba samaksas pārmaiņas pa sektoriem (EUR)

	2019. g. 4. cet.	2019. gads	2020. g. 4. cet.	2020. g.	pārmaiņas (%)	
					2019. g. 4. cet. pret 2019. gada 4. cet.	2019. g. pret 2020. g.
Pavisam	1114	1076	1188	1143	6,7	6,2
privātais sektors	1096	1067	1173	1138	7,0	6,7
sabiedriskais sektors *	1156	1103	1223	1156	5,8	4,9
vispārējās valdības sektors	1114	1055	1194	1121	7,1	6,3

*Bez nodibinājumiem, biedrībām, fondiem un to komercsabiedrībām.

Kā liecina CSP apkopotie dati, 2020. gadā vidējā mēneša bruto darba samaksa par pilnas slodzes darbu Latvijā sasniedza 1 143 EUR. Bet vidējā darba samaksa pēc nodokļu nomaksas – 841 EUR.⁵⁰

Vidējās darba samaksas pārmaiņas ietekmējusi ne tikai algu palielināšana vai samazināšana darbiniekiem un ar darba ienākumiem saistīto nodokļu izmaiņas, bet arī darba tirgus strukturālās pārmaiņas (tostarp COVID-19 pandēmijas izraisītās krīzes ietekme) – gada laikā darbību uzsākušie un pārtraukušie uzņēmumi, darbinieku skaita un slodžu izmaiņas dažādās nozarēs, kā arī valsts administratīvie pasākumi cīņā ar ēnu ekonomiku. Minēto faktoru ietekme kopumā parādās darba samaksas fonda un pilnas slodzes darbinieku skaita, kuri tiek izmantoti vidējās darba samaksas aprēķiniem, pārmaiņās.

46 CSP tīmekļvietne, Publikācijas un relīzes, sk.: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/darbs/alga/preses-relizes/6568-darba-samaksa-2020-gada?themeCode=DS>

47 Privātajā sektorā ietilpst komercsabiedrības ar valsts vai pašvaldību kapitāla daļu līdz 50%, visu veidu komercsabiedrības bez valsts vai pašvaldību kapitāla daļas, individuālie komersanti, kā arī zemnieku un zvejnieku saimniecības ar nodarbināto skaitu 50 un vairāk.

48 Sabiedriskais sektors ir valsts un pašvaldību iestādes un to komercsabiedrības, komercsabiedrības ar valsts vai pašvaldību kapitāla daļu 50 % un vairāk, kā arī nodibinājumi, biedrības, fondi un to komercsabiedrības.

49 Saskaņā ar Eiropas kontu sistēmu (EKS 2010) vispārējās valdības sektors ietver valsts un pašvaldību budžeta iestādes, sociālās apdrošināšanas fondu, valsts un pašvaldību kontrolētas un finansētas kapitālsabiedrības, ko atlasa atbilstoši EKS 2010 valdības sektora veidošanas kritērijiem.

50 Oficiālās statistikas portāls, Publikācijas un relīzes, sk.: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/darbs/alga/preses-relizes/6568-darba-samaksa-2020-gada?themeCode=DS>

Labklājības ministrija turpina darbu pie jaunas iztikas minimuma groza⁵¹ aprēķināšanas metodoloģijas izstrādes. Pielietojot šādu aprēķinu metodi, būtu skaidrs, cik liela ir starpība starp iztikas minimuma groza vērtību un oficiālās vidējās darba samaksas apmēru Latvijā. Jo starpība būs mazāka, jo attiecīgi prognozējama lielāka cilvēku motivācija koruptīvu darbību rezultātā uzlabot savu finansiālo stāvokli.

Tāpat korupciju veicinošs faktors ir iedzīvotāju ienākumu nevienlīdzība. Latvijā iedzīvotāju ienākumu sadalījums ir viens no nevienlīdzīgākajiem ES – 2019. gadā visturīgāko iedzīvotāju ienākumi bija 6,3 reizes lielāki nekā vistrucīgāko iedzīvotāju ienākumi, kas ir par 0,2 procentpunktiem mazāk nekā 2018. gadā, kad šī ienākumu starpība bija 6,5 reizes⁵². Pieejamie dati liecina, ka 2019. gadā Latvijā bija ceturta augstākā Džini (*Gini*)⁵³ koeficienta vērtība (34,5%), salīdzinot ar citām ES valstīm. 2018. gadā augstāks rādītājs bija tikai Bulgārijā (40,8%), Lietuvā (35,4%) un Rumānijā (34,8%), bet vidēji ES šis rādītājs bija 30,7%.

Tāpat arī nabadzības vai sociālās atstumtības riskam⁵⁴ pakļauto iedzīvotāju īpatsvars Latvijā ir piektais augstākais starp ES dalībvalstīm. 2019. gadā nabadzības riskam bija pakļauti 26% jeb 489 tūkstoši iedzīvotāju. Šo iedzīvotāju ekvivalentie rīcībā esošie ienākumi bija zem nabadzības riska sliekšņa, kas 2019. gadā bija 441 EUR mēnesī.⁵⁵

Būtiski, ka Latvijā ir viena no augstākajām reģionālās attīstības atšķirībām starp OECD valstīm, lai gan pēdējo desmit gadu laikā visstraujākā izaugsme ir bijusi tieši reģionos ārpus Rīgas⁵⁶. Šīs reģionālās atšķirības attiecīgi tālāk izpaužas arī uzņēmējdarbībā, nodarbinātībā, ienākumu līmenī, kā arī piekļuvē veselības aprūpei, sociāliem pakalpojumiem un kvalitatīvai izglītībai.

Ievērojamas ienākumu līmeņa atšķirības un liels nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju skaits rada būtiskas ekonomiska un politiska rakstura sekas. To uzskatāmi atspoguļo iedzīvotāju intereses trūkums par politiskajiem procesiem valstī, zemā pilsoņu līdzdalība vēlēšanās pēdējos gados, kā arī iedzīvotāju aptaujās respondentu izteiktā neuzticība politiķiem, valdībai, valsts un pašvaldību institūcijām (skat. Latvija politiskās vides analīzi iepriekšējā sadaļā).

2.3. Sociālie faktori un kulturālā vide

Aizvadītajā Pamatnostādņu darbības periodā valsts pārvaldē ir veikts mērķtiecīgs un pastāvīgs darbs korupcijas novēršanas un apkarošanas jomas stiprināšanā, proti:

- 1) uzraudzīts un pilnveidots normatīvais regulējums attiecībā uz valsts amatpersonu darbības uzraudzību un kontroli, politisko organizāciju (partiju) finansēšanas regulējuma izpildes kontroli;
- 2) Veikts plānveidīgs izglītošanas darbs par korupciju, institūciju iekšējo kontroli, interešu konflikta novēršanu un ētiskas rīcības principiem valsts amatpersonu darbībā⁵⁷;

51 Pilns iztikas minimuma patēriņa preču un pakalpojumu grozs ir preču un pakalpojumu apjoms, kas nodrošina cilvēkam sabiedrībā pieņemto minimālo iztikas līmeni. Tas atspoguļo minimālo naudas daudzumu, kas nepieciešams cilvēkam, lai izdzīvotu.

52 CSP tīmekļvietne, sk.: <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/socialie-procesi/nabadziba/meklet-tema/2782-majsaimniecibu-riciba-esosie-ienakumi-2019>

53 Džini koeficients raksturo ienākumu nevienlīdzību. Tas variē no 0 līdz 100. Džini koeficients ir 0, ja pastāv absolūta ienākumu vienlīdzība (t.i., visiem iedzīvotājiem ir vienādi ienākumi), bet, jo vairāk tas tuvojas 100, jo lielāka ir ienākumu nevienlīdzība.

54 Nabadzības riska indekss – iedzīvotāju īpatsvars (procentos), kuru rīcībā esošie ienākumi ir zem nabadzības riska sliekšņa, kas ir 60% no ekvivalento rīcībā esošo ienākumu mediānas.

55 CSP tīmekļvietne, sk.: https://www.csb.gov.lv/sites/default/files/publication/2021-01/Nr_08_Nabadzibas_risks_un_sociala_atstumtiba_Latvija_2020_%2821_00%29_LV.pdf

56 Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, sk. <http://likumi.lv/ta/id/310954-par-regionalas-politikas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

- 3) nodrošinātas kontrolējošo institūciju personāla specializētās apmācības, kas nepieciešamas darba pienākumu veikšanai korupcijas novēršanas, apkarošanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā;
- 4) pēdējo trīs gadu laikā KNAB uzrādījis būtisku progresu korupcijas apkarošanas jomā, kāpinot sava darba rezultātus. Kriminālvajāšanai nodoto personu skaits 2018. gadā sasniedza 70 personas, ievērojami pārsniedzot iepriekšējo gadu rādītājus. Savukārt 2019. gadā sasniegts lielākais uzsākto kriminālprocesu skaits (47) pēdējo 10 gadu laikā, bet 2020. gadā salīdzinājumā ar 2019. gadu audzis kriminālvajāšanai nosūtīto lietu skaits (+8) un kriminālvajāšanai nodotās personas (+10) (skat. 2.attēlā).

2. attēls. Uzsākto kriminālprocesu, kriminālvajāšanai nosūtīto krimināllietu un personu skaits

Tomēr KNAB darba rezultātu kāpināšana nav spējusi būtiski uzlabot KUI⁵⁸ rādītāju. 2020. gada KUI novērtējumā Latvija saņēmusi 57 punktus no 100, ierindojoties 42. vietā no 180 pasaules valstīm (skat. 2. tabulu). Lai arī šis rādītājs ir nedaudz uzlabojies, salīdzinot ar 2019. gada kritumu, tas nesasniedz cerēto izaugsmi, turklāt tikai par diviem punktiem pārsniedz 2015. gada rādītāju. Tas liek domāt, ka 2024. gadā Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027. gadam izvirzītais progresa rādītājs, kas saistīts ar korupcijas uztveri, nesasnies mērķa vērtību, t.i., 64 punktus.

	Korupcijas uztveres indeksa rezultāti Latvijā 2015-2020. gadā					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gads	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Punkti	55	57	58	58	56	57
Vieta/ kopējais vērtēto valstu skaits	40/ 168	44/ 176	40/ 180	41/ 180	44/ 180	42/180

2. tabula. Korupcijas uztveres indeksa rezultāti Latvijā 2015.-2020. gadā

57 KNAB apkopotie dati liecina, ka laikā no 2015.–2020.gadam KNAB vadītajos 624 izglītošanas pasākumos piedalījušies kopumā 33 442 cilvēki, kuru vidū bijušas valsts amatpersonas un darbinieki, tajā skaitā civildienesta ierēdņi, iestāžu vadītāji un vietnieki, pašvaldību domju priekšsēdētāji un vietnieki, izpilddirektori, pagasta pārvalžu vadītāji, deputāti, iepirkumu komisiju locekļi, ārvalstu studenti un uzņēmēji.

58 Transparency International tīmekļvietne, Korupcijas uztveres indekss 2020, sk.: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/lva>

Plānoto progresu liek apšaubīt arī 2021. gada Eirobarometra pētījumā⁵⁹ (par 2020. gadu) secinātais, ka 20% Latvijas iedzīvotāju domā, ka pēdējā gada laikā korupcijas līmenis ir cēlies, kas gan ir mazāks rādītājs kā vidēji Eiropā (32%). Vienlīdz daudz Latvijas iedzīvotāju (20%) pauduši sajūtu, ka korupcijas līmenis ir samazinājies, bet vairums iedzīvotāju (55%) uzskata, ka korupcijas līmenis pēdējos 12 mēnešos ir palicis nemainīgs⁶⁰. Minētā pētījuma ietveros izzināts, ka 9% Latvijas iedzīvotāju pēdējo 12 mēnešu laikā ir devuši kukuļus, lai saņemtu publiskos pakalpojumus (Lietuvā 17%, Igaunijā 2%, ES vidēji 7%). Savukārt 33 % Latvijas iedzīvotāju šim mērķim ir izmantojuši personīgus sakarus un pazīšanos⁶¹. Taču Eiropas valstu kontekstā šis rādītājs ir vērtējams kā vidējs, jo visvairāk personīgu sakaru publisko pakalpojumu saņemšanai izmantoti Čehijā (57 %), Francijā un Portugālē (48 %), Ungārijā (43 %), Austrijā un Beļģijā (40 %). Savukārt zemākie rādītāji personīgu pazīšanos un sakaru izmantošanā fiksēts Igaunijā (12 %), Slovēnijā (18 %) un Zviedrijā (19 %). Dominējošās institūcijas, kur fiksēta maksājumu vai pazīšanās nepieciešamība kā Latvijā, tā citās ES valstīs 2020. gadā (pandēmijas pirmajā gadā), ir publiskās klīnikas un slimnīcas.

Viens no iemesliem Latvijas pretkorupcijas politikas progresa bremsēšanā, pirmkārt, varētu būt saistāms ar sabiedrības, tostarp uzņēmēju, joprojām augsto iecietības (tolerances) līmeni pret korupciju, neapzinoties tās negatīvo ietekmi uz valsts ekonomiku un izaugsmi. To apliecina 2019. gada Eirobarometra⁶² pētījuma rezultāti, proti, vien 39 % Latvijas iedzīvotāju atzinuši korupciju kā pilnībā nepieņemamu darījumu attiecībās, kamēr vidēji ES šis rādītājs ir 69 %. Turklāt, kā noskaidrots 2021. gada “Latvijas Fakti” sabiedrības un uzņēmēju aptaujā, Latvijas iedzīvotāju gatavība dot kukuli valsts amatpersonai ir augsta – 21 % respondentu norādījuši uz šādas rīcības iespējamību (19 % uzņēmēju). Un vēl vairāk – pēdējo 2 gadu laikā 21% aptaujāto uzņēmēju ir reāli veikuši neoficiālus maksājumus, devuši dāvanas vai izmantojuši pazīšanos, kārtojot lietas, risinot problēmas (galvenokārt ar būvniecību saistītu jautājumu kārtošanā).

Atgriežoties pie vērtējuma par KUI statistiskas uzrādīto stagnāciju, iespējams, tās ir sekas arī sabiedrības neuzticībai politiskajām organizācijām (partijām), valdībai (skat. iepriekš 2.1. sadaļā), kā arī tiesu varai, par ko liecina vairāki nesaistīti sabiedriskās domas pētījumi.

Tiesību zinātņu pētniecības institūta un tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra SKDS 2017. gada decembrī veiktajā pētījumā noskaidrots, ka tikai 39 % iedzīvotāju pilnībā uzticējās vai drīzāk uzticējās Latvijas tiesu sistēmai, kamēr 42 % pauda viedokli, ka tai neuzticas. Turklāt tie, kuri tiesu sistēmai neuzticējās, vai nu paši ir saskārušies ar tiesu darbu pēdējo 5 gadu laikā (58 % no visiem) vai arī saskarsme ar tiesu sistēmu bijusi aptaujāto

59 Transparency International tīmekļvietne, Globālais korupcijas barometrs – ES 2021. Eiropas iedzīvotāju skatījumus un pieredze par korupciju, sk.: <https://www.transparency.org/en/news/gcb-eu-2021-survey-people-worry-corruption-unchecked-impunity-business-politics>

60 2021. gada SIA “Latvijas Fakti” sabiedrības un uzņēmēju aptaujā “Attieksme pret korupciju Latvijā” noskaidrots, gandrīz trešdaļa (31 %) aptaujas dalībnieku (iedzīvotāju) uzskata, ka problēmas, kas saistās ar augsta līmeņa korupciju, pēdējo 4 gadu laikā ir palielinājušās, bet, runājot par zemākā līmeņa korupciju šādu viedokli pauda 26 % respondentu. Visplašāk (33 % gadījumu) pārstāvēts viedoklis, ka korupcijas problēmas Latvijā pēdējo 4 gadu laikā ir palikušas nemainīgas. Uzņēmēju aptaujā situāciju ar augsta līmeņa korupciju kā nemainīgu novērtējuši 51% respondentu, savukārt attiecībā uz zemākā līmeņa korupciju šādu viedokli pauda 55% respondentu.

61 2021. gada SIA “Latvijas Fakti” sabiedrības un uzņēmēju aptaujā “Attieksme pret korupciju Latvijā” noskaidrots, ka pēdējo 2 gadu laikā, kārtojot kādas lietas/ jautājumus/ problēmas neoficiālus maksājumus, dāvanas vai pazīšanos ir izmantojuši 20% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju un 21% uzņēmumu. Vairākumā gadījumu izmantota pazīšanās, personiskie sakari.

62 Īpašais Eirobarometrs 502, Korupcija, Latvija, 2019.gada decembris, sk.: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinionmobile/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/surveyKy/2247>
KNABpl_180621_KNAPP

tuviniekiem (62 % no visiem respondentiem).⁶³ Līdzīgu un apstiprinošu respondentu neuzticības pārsvaru tiesu varai uzrādīja arī 2017. gada Eirobarometra pētījums, kur secināts, ka tiesu sistēmai kopumā uzticējās vien 34 % aptaujāto Latvijas iedzīvotāju, kamēr sistēmai neuzticējās 52 % no respondentiem, savukārt 14 % respondentu nebija viedokļa šajā jautājumā.⁶⁴

Arī pēc KNAB pasūtījuma SIA “Latvijas Fakti” 2020. gadā veiktajā pētījumā noskaidrots, ka aptaujātie Latvijas iedzīvotāji, vērtējot institūciju godīgumu korupcijas kontekstā skalā no -2 līdz +2, kā negodīgākās, viņuprāt, norādījuši Saeimu (-0,7), ministrijas (-0,5), pašvaldības (-0,4), tiesas (-0,2), valsts un pašvaldību uzņēmumus (-0,2).

EK publicētie Eirobarometra pētījuma dati⁶⁵ par korupciju ES dalībvalstīs 2019. gadā liecināja, ka 84 % Latvijas iedzīvotāju tobrīd uzskatīja, ka korupcija Latvijā ir izplatīta problēma. Šis rādītājs bija lielāks nekā vidēji ES (71 %), turklāt tas nav būtiski mainījies kopš 2013. gada (t.i., 83 %).

Minētajā Eirobarometra pētījumā, izzinot Latvijas iedzīvotāju korupcijas uztveri Latvijā saskarsmē ar valsts un pašvaldību institūcijām, noskaidrots, ka 71 % respondentu (ES vidēji 68 %) piekrita apgalvojumam, ka vietējās un reģionālajās iestādēs pastāv korupcija. Savukārt apgalvojumam, ka korupcija pastāv valsts iestādēs, piekrita 74 % respondentu (ES vidēji 70 %). Pētījumā, precizējot kukuļdošanas, kukuļņemšanas un varas ļaunprātīgas izmantošanas personīgās interesēs izpausmes iespējamus virzienus un jomas, konstatēts, ka 2019. gadā līderes negatīvā nozīmē sabiedrības uztverē bijušas amatpersonas, kuras izsniedz būvniecības atļaujas. Aizdomas par šo amatpersonu negodprātību pauduši 47 % respondentu, politisko organizāciju (partiju) godprātību apšaubījuši 46 % respondentu, bet amatpersonas, kuras izvērtē valsts konkursus – 45 %. Savukārt 42 % aptaujāto kukuļdošanu, kukuļņemšanu un varas ļaunprātīgu izmantošanu saista ar policiju un muitu, kā arī 39 % ar veselības aprūpes sistēmu.

Vienlaikus zīmīgi, ka jautājumā par to, vai korupcija ikdienā ietekmē Jūs personiski, pārliecinošs vairākums respondentu (76 %) atbildējuši noliedzīgi, bet 18 % apstiprinoši. Tāpat 94 % respondentu šajā aptaujā atzinuši, ka pēdējo 12 mēnešu laikā nav kļuvuši par korupcijas gadījuma upuri vai liecinieku.

Šādi rādītāji, no vienas puses, liek domāt, ka sabiedrības viedokli, vērtējumu un sajūtas par korupcijas situāciju valstī, iespējams, lielā mērā veido nevis indivīdu personiskā pieredze vai iesaiste koruptīvos noziedzīgos nodarījumos, bet gan mediju un citu informācijas kanālu aktīvā darbība, nodrošinot sabiedrībai pastāvīgu un nereti intensīvu informācijas plūsmu par atsevišķiem (iespējamiem vai jau pierādītiem) noziedzīgiem nodarījumiem. Piemēram, 2021. gada SIA “Latvijas Fakti” sabiedrības un uzņēmēju aptaujā “Attieksme pret korupciju Latvijā” noskaidrots, ka galvenie uzņēmēju avoti, kur gūta informācija par negodīgiem vai šaubīgiem darījumiem valsts un pašvaldību iestādēs ir tieši masu informācijas līdzekļi (78 % gadījumos), draugu un paziņu personiskā pieredze (48%), taču sava personiskā pieredze saskarsmē ar valsts un pašvaldību iestādēm minēta vien 37% gadījumos. Līdz ar to secināms, ka mediju veidota un izplatītais saturs par iespējamiem vai pierādītiem korupcijas gadījumiem var radīt maldīgu iespaidu par korupcijas izplatības apmēru.

Tomēr, no otras puses, aptaujāto pārliecība, ka korupcija ikdienā viņus personiski neietekmē vai ka viņi nav bijuši saskarē ar korupciju, var būt arī rādītājs zināšanu un izpratnes trūkumam par to, kas ir korupcija un kādas ir tās izpausmes. Par to liek aizdomāties jau iepriekš

63 SKDS, 2017.gada decembris-janvāris, Pētījums konferences “Sabiedriskā viedokļa ietekme uz tiesnešiem un tiesu sistēmu kopumā” vajadzībām, sk.: http://tzpi.lu.lv/files/2018/01/TZPI_aptaujas-dati_konferencai_122017-1.pdf

64 Eirobarometra 88 aptaujas rezultāti, 2017, sk.: https://ec.europa.eu/latvia/news/klaj%C4%81-n%C4%81cis-eirobarometrs-88-p%C4%93t%C4%ABjuma-vilnis-%E2%80%9Csabiedrisk%C4%81-doma-eiropas-savien%C4%ABb%C4%81%E2%80%9D_lv

65 Īpašais Eirobarometrs 502, Korupcija, Latvija, 2019.gada decembris, sk.: <https://europa.eu/eurobarometer/survey/detail/2247>

pieminētā Eurobarometra⁶⁶ dati, kas norāda, ka katrs desmitais Latvijas aptaujātais iedzīvotājs (10 %), kurš pēdējo 12 mēnešu laikā apmeklējis valsts veselības aprūpes speciālistu, atzīst, ka papildus oficiālajam maksājumam ir devis papildu samaksu vai vērtīgu dāvanu medicīnas mātai vai ārstam vai arī ziedojis slimnīcai apmaiņā pret aprūpes pakalpojumiem. Turklāt Latvijas rādītājs 2019. gadā ir bijis divas reizes augstāks nekā ES vidējais rādītājs (5 %) un ir pat nedaudz pieaudzis kopš 2017. gada (8 %).

Latvijā administratīvā jeb ikdienas korupcija, t.i., naudas vai pakalpojumu piedāvāšana par valsts pakalpojumiem, tiek uzskatīta par pieņemamāku nekā vidēji ES. Bet dāvanu pasniegšanu par valsts pakalpojumu Latvijā kā pieņemamu uzskata vairāk aptaujāto nekā citās ES dalībvalstīs, proti, 57 % (ES vidējais rādītājs ir 23 %).

Iepriekš minētā iezīme, no vienas puses, varētu būt saistāma aizvien ar sabiedrības uzvedības kultūras mantojumu no Padomju Savienības, kad Latvija bija tās sastāvā un kad nepieciešamās preces un pakalpojumus iedzīvotāji varēja iegūt vien ar papildu motivāciju sniegšanu naudas vai pakalpojumu veidā gan publiskajā, gan privātajā jomā strādājošajiem. Turklāt tas bija arī garants labu attiecību un sakaru uzturēšanai.

No otras puses, ikdienas korupciju uztur un vairo pieņēmums, ka publiskajās iestādēs strādājošie (piemēram, policisti, robežsargi, inspektori, ārsti) saņem mazu atalgojumu, kas savukārt cilvēkos var radīt vēlmi kompensēt šo zemo atalgojuma līmeni ar papildu labumiem par indivīdam labvēlīgu lēmumu pieņemšanu vai pakalpojumu sniegšanu. Lai arī pastāv uzskats, ka privātajā sektorā strādājošie pelna būtiski vairāk kā sabiedriskajā vai vispārējās valdības sektorā strādājošie, CSP apkopotie oficiālie dati⁶⁷ (skat. iepriekš 2.2. sadaļā) šo pieņēmumu neapstiprina.

Tolerance pret korupciju un sabiedrības neuzticība politiskajām organizācijām (partijām), valdībai un tiesu varai, ir ļoti nozīmīgi un pat izšķiroši korupcijas uztveres veidošanā, kā arī sabiedrības gatavībā spert tālākus soļus, lai, pirmkārt, izmainītu savu rīcību, varbūt pat ieradumus, otrkārt, izmainītu uzņēmējdarbības kultūrvidi, kur šobrīd korupcija tiek uzskatīta par tās neatņemamu sastāvdaļu, kā arī, treškārt, cīnītos par savām indivīda tiesībām dzīvot valstī, kurai uzticas.

Tā kā ar korupciju saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem ir slēpts raksturs, būtiska loma ir sabiedrības aktivitātei, neiecietības izrādīšanai un ziņošanai kompetentajām institūcijām par novērotajiem iespējamajiem likumu pārkāpumiem.

2019. gada Eurobarometra⁶⁸ pētījuma dati liecina, ka nedaudz vairāk kā puse (51 %) Latvijas iedzīvotāju zina, pie kā jāvēršas, ja sastopas ar korupciju vai ir bijis tās liecinieks. Taču vairumā gadījumu informāciju par koruptīviem darījumiem cilvēki aizvien patur pie sevis. Kā noskaidrots iepriekšminētajā pētījumā, galvenie argumenti, kāpēc neziņot, ir: 1) korupcija ir grūti pierādāms fakts; 2) nav jēgas ziņot, jo korupcijā iesaistītie tik un tā netiktu sodīti; 3) tiem, kuri ziņo par šādiem gadījumiem, netiek nodrošināta nekāda aizsardzība.

2020. gadā SIA “Latvijas Fakti” veiktajā sabiedrības un uzņēmēju aptaujā “Attieksme pret korupciju Latvijā” noskaidrots, ka par korupcijas gadījumiem kopumā gatavi ziņot vairākums (57 %) aptaujāto Latvijas iedzīvotāju. Taču atklāti ziņot par korupcijas gadījumiem gatavi ir tikai 18 %, savukārt 39 % aptaujāto ziņotu par koruptīvām darbībām anonīmi. Minētais pētījums ļāvis noskaidrot, ka 34 % respondentu, ziņojot par korupciju, vērstos pie KNAB, 30 % par korupcijas gadījumu pastāstītu radiem un paziņām, bet 22 % atzinuši, ka labprāt ziņotu, taču

66 Īpašais Eurobarometrs 502, Korupcija, Latvija, 2019.gada decembris, sk.: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2247>

67 Oficiālās statistikas portāls, Publikācijas un relīzes, sk.: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/darbs/alga/preses-relizes/6568-darba-samaksa-2020-gada?themeCode=DS>

68 Īpašais Eurobarometrs 502, Korupcija, Latvija, 2019.gada decembris, sk.: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2247>

nezina, kur vērsties. Tikai 5 % respondentu norādījuši, ka neinformētu nevienu un neziņotu nevienai iestādei.

Lai veicinātu sabiedrības ziņošanu par ikdienā novērotām iespējamām prettiesiskām darbībām, sabiedrību ir nepieciešams:

- 1) mērķtiecīgi izglītot par korupciju, tās cēloņiem un izpausmēm;
- 2) nodrošināt ikvienam sabiedrības loceklim ērti pieejamus, lietotājam saprotamus ziņošanas kanālus;
- 3) motivēt potenciālos ziņotājus aktīvai rīcībai, respektējot gan indivīdu vēlmi saglabāt savu anonimitāti;
- 4) ziņojumus saņēmušajām iestādēm demonstrēt profesionalitāti saņemtās informācijas apstrādē, analizē, vienlaikus nodrošinot ziņotājam iespēju sekot savas sniegtās informācijas virzībai.

2.4. Tehnoloģiskā vide

2020.gada Apvienoto Nāciju Organizācijas Ekonomisko un sociālo lietu departamenta veidotajā E-pārvaldes attīstības indeksā, kas analizē e-pārvaldes izmantošanas progresu, Latvija ir ierindojusies 49.vietā (Igaunija – 3.vietā, Lietuva – 20.vietā) starp 193 pasaules valstīm, uzlabojot savu vietu par 8 pozīcijām salīdzinājumā ar 2018.gadu⁶⁹.

VARAM Digitālās transformācijas pamatnostādņēs 2021.-2027.gadam⁷⁰ definēts virsmērķis izveidot tādu sabiedrību, tautsaimniecību un valsts pārvaldi, kas mērķtiecīgi izmanto esošās un veido jaunas digitālo tehnoloģiju iespējas, kā arī to radīto vidi, uzlabojot dzīves kvalitāti ikvienam indivīdam un sabiedrībai kopumā, ceļot valsts un tautsaimniecības konkurētspēju. Minētais attīstības plānošanas dokuments nosaka ilgtermiņa prioritātes un stratēģiskos virzienus valsts digitālajai attīstībai un pārmaiņām, kas īstenojamas visās tautsaimniecības un sadzīves jomās, lai nodrošinātu digitālās vides iespēju izmantošanu un attīstīšanu Latvijas sabiedrībā un valsts pārvaldē. Sabiedrības digitālajam izrāvienam minētās pamatnostādnes paredz rīcību piecos virzienos: „Digitālās prasmes un izglītība”, „Digitālā drošība un uzticamība”, „Telekomunikāciju pakalpojumu pieejamība”, „Tautsaimniecības (t.sk valsts pārvaldes) digitālā transformācija”, „Inovācijas, informācijas komunikāciju tehnoloģijas industrija un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju zinātne”.

Eiropā un arī Latvijā notiek strauja tehnoloģiju attīstība, kas vērsta uz daudzu procesu automatizāciju, kā arī to vadību attālināti. Roboti un mākslīgais intelekts pakāpeniski tiek integrēti pakalpojumu sfērā gan privātajā, gan valsts sektorā. Klientu apkalpošanai, informācijas sniegšanai jau šobrīd gan atsevišķas privātas, gan valsts pārvaldes iestādes izveidojušas un pilnveido tērēšanas robotu (čatrobotu) tehniskās iespējas, cenšoties sasniegt to darba maksimālo lietderību un efektivitāti. Latviski runājoši sarakstes roboti ir inovācija saskarsmes un datu apstrādes tehnoloģijās. Piemēram, Uzņēmumu reģistrā virtuālā asistenta funkciju pilda robots Una⁷¹, Valsts ieņēmumu dienestā robots Toms, Lauku atbalsta dienestā robots Ieva un SIA TET (nosaukums līdz 2019. gada 1.aprīlim Lattelecom)⁷² robots Anete⁷³, kuru funkcionēšanas pamatā ir spēja apstrādāt lielu datu apjomu un atbilstoši pieprasījumam to atlasīt, kā arī prezentēt. Mākslīgā intelekta tehnoloģijas izmantotas arī valodu tulkošanas sistēmas izveidē, kas šobrīd ir pilnveides stadijā. Tā nākotnē nodrošinās kvalitatīvu

69 Apvienoto Nāciju Organizācijas e-Pārvaldes zināšanu bāze (*United Nations e-Government Knowledgebase*), sk.: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/Data/Country-Information/id/93-Latvia>

70 Digitālās transformācijas pamatnostādņēs 2021.- 2027.gadam, sk.: <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40496916>

71 “Una” 2018. gada 13. jūnijā kļuva par pirmo virtuālo asistentu jeb čatrobotu valsts pārvaldē

72 SIA Tet 51 % kapitāldaļu pieder Latvijas valstij, bet 49 % – Dānijā reģistrētajam uzņēmumam TILTS Communications

73 Pirmais klientu konsultants – virtuālais asistents – Latvijā

KNABpl_180621_KNAPP

automatizētu tulkošanu, runas atpazīšanu un sintēzi, kas dos iespēju nodrošināt sapulču ierakstu atšifrēšanu, atpazīstot pat atsevišķus runātājus.

Mākslīgā intelekta risinājumu pielietošana ilgtermiņā tiek prognozēta gandrīz visās valsts un pašvaldību funkciju nodrošinājuma jomās. Iekšlietu un tieslietu jomā mākslīgais intelekts varētu tik izmantots noziegumu izmeklēšanai un prognozēšanai, arī kā atbalsta sistēma lēmuma pieņemšanai prokuratūrā un tiesā, savukārt izglītības jomā kā virtuāls pasniedzējs, eksaminētājs, automatizēts apmācīto personu darbu pārbaudītājs. Šāda procesu automatizācija un cilvēkfaktora lomas mazināšana varētu būt nozīmīgs solis daudzu līdz šim konstatētu korupcijas risku mazināšanā.

Taču jau šobrīd korupcijas risku mazināšanā būtiska loma ir daudzviet valsts un pašvaldības iestādēs ieviestajiem e-pakalpojumiem (dokumentu iesniegšana, informācijas pieprasīšana, izziņu saņemšana, cenrāžos noteikto pakalpojumu apmaksa utt.). 2020. gadā tīmekļvietnē www.latvija.lv bija pieejami 128 dažādi e-pakalpojumi⁷⁴, kurus kopumā sniedz 23 institūcijas. 2020.gadā minētajā tīmekļvietnē e-pakalpojumu izmantošanas reižu skaits pārsniedza 6 miljonus, kas ir aptuveni piecas reizes vairāk kā 2015.gadā⁷⁵. Vispieprasītākie pakalpojumi tiešsaistē bijuši: 1) e-iesniegums VSAA pakalpojumiem; 2) dokumentu pārbaude Nederīgo dokumentu reģistrā (IeM IC); 3) valsts fondēto pensiju shēmas (pensiju 2. līmeņa) dalībnieka konta izraksts (VSAA); 4) dzīvesvietas deklarācijas iesniegšana (PMLP); 5) informācija par prognozējamo vecuma pensijas apmēru (VSAA).

Jau vairākus gadus Latvijā funkcionē, kā arī pastāvīgi tiek pilnveidota Elektronisko iepirkumu sistēma⁷⁶, kas ir pirmā e-ierpikumu sistēma Baltijas valstīs. Tās darbību regulē MK 2017. gada 28. februāra noteikumi Nr. 108 "Publisko elektronisko iepirkumu noteikumi". Apgrozījums EIS e-pasūtījumu apakšsistēmā 2019.gadā sasniedza 117milj. EUR⁷⁷. Sistēmas darbība mērķēta uz iepirkumu procedūru atklātības nodrošināšanu, kā arī iespējami efektīvu valsts finanšu līdzekļu izlietojumu.

Prognozējams, ka līdz ar tehnoloģiju attīstību un to radītajām iespējām Latvijā turpmākajos gados tikai pieaugs nepieciešamība pievērsties tādiem jautājumiem kā kibernetikas stiprināšana, kibernetikas novēršana un apkarošana, kuri, laikam ejot, nav zaudējuši savu aktualitāti, bet mainījuši savas izpausmes. Turklāt par iedzīvotāju ikdienu kļūst ne tikai dažādi e-pakalpojumi, izmantojot elektronisko autentifikāciju un e-parakstu, bet arī darījumi ar kriptovalūtām (virtuālo valūtu⁷⁸). Virtuālajai valūtai šobrīd nav likumīga maksāšanas līdzekļa statusa, to var uzskatīt par maiņas līdzekli, nevis par maksāšanas līdzekli. Pasaulē ir vairāk nekā 2300⁷⁹ virtuālo valūtu (to skaits ir mainīgs), no kurām liela daļa atšķirībā no to sākotnējā mērķa – kļūst par pamatu alternatīvai finanšu sistēmai – attīstītas kā augsta riska

74 Latvijas Atvērto datu portāla tīmekļvietne, sk.: <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/statistika-par-latvija-lv-e-pakalpojumiem/resource/937f0084-3da1-4651-8c2e-6922f120de5c>

75 Latvijas Atvērto datu portāla tīmekļvietne, sk.: <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset/statistika-par-latvija-lv-e-pakalpojumiem/resource/937f0084-3da1-4651-8c2e-6922f120de5c>

76 Elektronisko iepirkumu sistēmas tīmekļvietne, sk.: <https://www.eis.gov.lv/EIS/Default.aspx?>

77 Pēc VRAA publiskotās informācijas institūcijas ikgadējos publiskajos pārskatos institūcijas tīmekļvietnē, EIS apgrozījums 2018. gadā bija 92,4 milj. EUR, 2017. gadā 68,56 milj. EUR, sk.: <https://www.vraa.gov.lv/lv/publis-kais-parskats>

78 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2018/843 (2018. gada 30. maijs), ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES, noteikta virtuālās valūtas definīcija - "virtuālās valūtas" ir vērtības digitāls atspoguļojums, ko neizsniedz vai negarantē centrālā banka vai valsts iestāde, kas nav obligāti piesaistītas likumīgi izveidotai valūtai un kurām nav valūtas vai naudas juridiskā statusa, bet ko fiziskas vai juridiskas personas pieņem kā maiņas līdzekli un ko var pārskaitīt, glabāt un tirgot elektroniskā veidā.

79 CoinMarketCap tīmekļvietne, Kriptovalūtas cenas tirgū, sk.: <https://coinmarketcap.com/>
KNABpl_180621_KNAPP

spekulāciju objekts bieži vien bez jebkāda ekonomiska pamatojuma.⁸⁰ Tas, savukārt rada jaunus izaicinājumus valsts pārvaldei, īpaši institūcijām, kas nodarbojas ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanu, kā arī korupcijas novēršanu un apkarošanu. Tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu darbiniekiem ir un būs jāpielāgojas jaunajām tehnoloģijām un tendencēm. Ir jāplāno pasākumi, ar kuriem attīstīt tiesībaizsardzības spējas digitālās izmeklēšanas jomā.

Latvijā virtuālās valūtas ir pakļautas piedziņai Civilprocesa likuma noteiktajā kārtībā vai konfiskācijai saskaņā ar KPL.

Virtuālās valūtas vērtību pilnībā nosaka brīvā tirgus ekonomikas principi, proti, virtuālās valūtas vērtību nosaka tās pieprasījums un piedāvājums. Virtuālā valūta netiek uzraudzīta no valsts puses un tā brīvā veidā ir komersantu un fizisku personu pārraudzībā. Turklāt nav noteikts tiesiskais regulējums, kas garantētu virtuālās valūtas glabāšanu, kā arī nav iespējams nodrošināties pret straujām virtuālās valūtas vērtības maiņas riskiem.

Reaģējot uz virtuālās valūtas nonākšanu arī Latvijas tiesībaizsardzības iestāžu redzeslokā izmeklēto krimināllietu ietvaros un apzinoties virtuālās valūtas vērtības straujo mainību, tiek veikta normatīvo aktu pilnveide. 2020. gada 11. jūnijā pieņemti grozījumi KPL, papildinot 365. panta 2.¹ daļu ar deleģējumu MK noteikt virtuālās valūtas realizācijas kārtību. Attiecīgi ir veikti grozījumi MK 2011. gada 27. decembra noteikumos Nr.1025 "Noteikumi par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem un arestēto mantu"⁸¹, paredzot kārtību, kādā realizē virtuālo valūtu, kurai kriminālprocesā ir uzlikts arests. Minētie grozījumi nodrošinās pēc iespējas ātrāku arestētās virtuālās valūtas realizāciju un to pārvēršanu naudas izteiksmē pirms galīgā nolēmuma spēkā stāšanās.

Būtiskas pārmaiņas tuvākajos gados saistāmas ar plānoto kriminālprocesa un administratīvo pārkāpumu procesa elektronizēšanu visos šo procesu posmos (pirmstiesas, tiesas process u.c. posmi) galvenajās procesā iesaistītajās iestādēs, piemēram, tiesās, prokuratūrā, izmeklēšanas, kā arī citās iestādēs. Šīs nozīmīgās pārmaiņas plānots īstenot programmas "E-lieta: izmeklēšanas un tiesvedības procesu pilnveide"⁸² ietvaros, ar mērķi izveidot vienotu un efektīvu tiesvedības elektronisko procesu, vienlaikus samazinot kriminālprocesa izmeklēšanas un iztiesāšanas termiņus un nodrošinot informācijas pieejamību un atklātību.

Sabiedrības, valsts un uzņēmumu digitālā transformācija nozīmē vienlaikus nepieciešamību pastāvīgai informācijas tehnoloģiju pielietojuma kompetences celšanai ikvienam valsts iedzīvotājam, tādējādi sekmējot dažādu pieejamo elektronisko pakalpojumu un rīku izmantošanu, kā arī valsts iedzīvotāju aktīvu līdzdalību sabiedriskajos procesos.

Regulāro interneta lietotāju īpatsvars Latvijas iedzīvotāju vidū 2020. gadā līdzinājās ES vidējam rādītājam (87 % Latvijā un 86 % ES), tomēr iepriekš 2019. gadā iegūtie dati liecināja, ka 48 % Latvijas iedzīvotāju (ES 64%) trūkst digitālo pamatprasmju, kas tiem liedz efektīvi

80 Valsts ieņēmumu dienests, vadlīnijas "Nodokļu un grāmatvedības normatīvā regulējuma piemērošanu darījumiem ar virtuālo valūtu" (2019), sk.: https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/virtuala-valuta-vadlinijas-2019_1.pdf

81 Likumi.lv, MK 2021. gada 24. marta noteikumi Nr. 182 "Grozījumi Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumos Nr. 1025 "Noteikumi par rīcību ar lietiskajiem pierādījumiem un arestēto mantu", sk.: <https://likumi.lv/ta/id/321928-grozijumi-ministru-kabineta-2011-gada-27-decembra-noteikumos-nr-1025-noteikumi-par-ricibu-ar-lietiskajiem-pieradijumiem-un-ares...>

82 Programma "E-lieta: izmeklēšanas un tiesvedības procesu pilnveide" ir finansēta Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzfinansējuma Specifiskā atbalsta mērķa Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 2.2.1. specifiskā atbalsta mērķa "Nodrošināt publisko datu atkalizmantošanas pieaugumu un efektīvu publiskās pārvaldes un privātā sektora mijiedarbību" 2.2.1.1. pasākuma "Centralizētu publiskās pārvaldes IKT platformu izveide, publiskās pārvaldes procesu optimizēšana un attīstība" ietvaros. Kopš 2018. gada 19. marta minēto programmu īsteno Tiesu administrācija kopā ar ĢP, Ieslodzījuma vietu pārvaldi, Valsts probācijas dienestu, TM un IEM IC.

lietot internetu.⁸³ Interneta lietotāju īpatsvars Latvijas iedzīvotāju vidū atsevišķās jomās pat pārsniedz ES vidējo rādītāju. Jo īpaši augstāks par vidējo ir internetbankas lietotāju īpatsvars (86 % 2020. gadā, kas Latviju ierindo 6. vietā ES)⁸⁴, tāpat Latvijā populārāka kā vidēji ES ir sociālo tīklu izmantošana internetā (75 %).

No 2016. gada Latvijā aktuāls kļuva jautājums par digitālo identitāti un tās aizsardzību, jo bija jāievieš EP un Padomes 2016. gada 27. aprīļa regula (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (turpmāk – Regula). Līdz ar Regulas pieņemšanu tika modernizēti jau pastāvošie principi, izveidoti vienoti personas datu aizsardzības noteikumi, kas ir spēkā visā ES teritorijā, tādējādi harmonizējot regulējums personas datu aizsardzības jomā. Attiecīgi 2018. gada 21. jūnijā Saeima pieņēma Fizisko personu datu apstrādes likumu, radot tiesiskus priekšnoteikumus fiziskās personas datu (turpmāk – dati) aizsardzības sistēmas izveidošanai nacionālajā līmenī, paredzot šim nolūkam nepieciešamās institūcijas, nosakot to kompetenci un darbības pamatprincipus, kā arī reglamentējot datu aizsardzības speciālistu darbību un datu apstrādes un brīvas aprites noteikumus. Diemžēl pētījumu centra SKDS veiktajā aptaujā 2020. gadā secināts, ka kopumā vairāk nekā puse jeb 54 % Latvijas iedzīvotāju atzinuši, ka kopš Regulas stāšanās spēkā nejutās drošāk par savu datu aizsardzību, bet drošāk jūtas 29 % aptaujāto cilvēku.⁸⁵

Digitālās vides radītās iespējas ir būtiski salāgot ar drošības apdraudējuma risku novēršanas pasākumiem. Šis ir viens no problēmjautājumiem, kas pavada diskusijas par e – referendumu un e-vēlēšanu realizēšanu Latvijā. Nespējā precīzi definēt un prognozēt riskus, kā arī šaubas par spējām tos preventīvi novērst, ir viens no iemesliem, kādēļ Latvijā līdz šim nav ieviests šāds sabiedrības politiskās līdzdalības risinājums. VARAM Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam norādījusi un nepieciešamību turpmākajos gados kvalitatīvi izvērtēt iespējas tomēr attīstīt valsts un pašvaldību vēlēšanu procesa turpmākas pilnveides un digitalizācijas iespējas, lai veicinātu sabiedrības plašāku iesaisti, vienlaikus saglabājot augstu uzticību vēlēšanu procesam⁸⁶.

Jaunās digitālās pārvaldes pieejas pamatā ir Digitālās pārvaldes 4.0 koncepts, kas paredz, ka valsts pārvalde savu darbību pieskaņo pielāgo sabiedrības, uzņēmēju, nevalstisko organizāciju un citu iesaistīto pušu vajadzībām un gaidām un veido sadarbības modeļus un saskarnes, kas ir personalizētas, interaktīvas un vienkārši pieejamas⁸⁷. Šim konceptam savā darbā ir sekojis arī KNAB. 2019. gadā KNAB pilnveidoja mobilās lietotnes “Ziņo KNAB!” saturu, pielāgojot lietotni ziņošanai par visiem KNAB kompetencē esošiem pārkāpumiem vai noziedzīgiem nodarījumiem – koruptīviem gadījumiem, interešu konflikta situācijām vai politisko organizāciju (partiju) finansēšanas pārkāpumiem. Nākamajos gados Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2014.-2021. gada perioda līdzfinansētās programmas “Starptautiskā policijas sadarbība un noziedzības apkarošana” ietvaros, īstenojot projektu

83 Sakaru tīklu, satura un tehnoloģiju ģenerāldirektorāts, Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss (DESI), Datu vizualizācijas instruments – dati un indikatori, sk.: <https://digital-agenda-data.eu/charts/country-ranking-table-on-a-thematic-group-of-indicators#chart={%22indicator-group%22:%22internet-usage%22,%22ref-area%22:%22LV%22,%22time-period%22:%222019%22}>

84 Sakaru tīklu, satura un tehnoloģiju ģenerāldirektorāts, Digitālās ekonomikas un sabiedrības indekss (DESI), Datu vizualizācijas instruments – dati un indikatori, sk.: <https://digital-agenda-data.eu/charts/country-ranking-table-on-a-thematic-group-of-indicators#chart={%22indicator-group%22:%22internet-usage%22,%22ref-area%22:%22LV%22,%22time-period%22:%222019%22}>

85 SKDS aptauja, ko pasūtīja "Accenture", 2020.gada aprīlī piedalījās vairāk nekā 1000 iedzīvotāju

86 VARAM tīmekļvietne, Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam, sk.: <https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/content/files/digitalas-transformācijas-pamatnostādnes-2021-27.pdf> (140. lpp.)

87 Digitālās pārvaldes nākotne (*The Future of Digital Government*), sk.: <https://viderity.com/2018/10/09/the-future-of-digital-government/> KNABpl_180621_KNAPP

“Atbalsts trauksmes celšanas sistēmas izveidei Latvijā”, KNAB plāno izveidot ērtu un mūsdienīgu tiešsaistes ziņošanas platformu (izmantojamu arī viedierīcēs). KNAB tiešsaistes ziņošanas platforma būs paredzēta ziņošanai par iespējamo korupciju. Papildus ziņojuma iesniegšanai KNAB ziņošanas platformā ziņotājam būs iespēja sekot līdzi ziņojuma apstrādei līdz konkrētam posmam. Ja nepieciešams, KNAB ziņošanas platforma ļaus turpināt saziņu starp KNAB un ziņotāju pat gadījumos, kad ziņotājs izvēlēties palikt anonīms.

Šobrīd Latvijā darbojas vairākas ziņošanas platformas, piemēram, Valsts kancelejas ziņošanas platforma, arī Finanšu ministrijas un ES Krāpšanas apkarošanas koordinācijas dienesta (AFCOS) “Korupcijas novēršanas kustība”. Tomēr katra no šīm platformām ir paredzēta konkrētam mērķim. Valsts kancelejas ziņošanas sistēma ir paredzēta tikai Trauksmes celšanas likuma⁸⁸ darbības jomā. AFCOS platforma ir izveidota un darbojas ES struktūrfondu finanšu resursu aizsardzībai, ziņojot par krāpšanu saistībā ar ES struktūrfondu finanšu resursiem.

3. Pamatnostādnēs iepriekš izvirzīto apakšmērķu sasniegšanas novērtējums

1. apakšmērķis: Nodrošināt tādu publiskās pārvaldes cilvēkresursu vadības politiku, kas izslēdz motivāciju koruptīvai rīcībai

Šī apakšmērķa sasniegšanai Pamatnostādnēs bija izvirzīti 29 uzdevumi. To vidū ir izpildīti, daļēji izpildīti un pastāvīgi turpināmi uzdevumi, gan arī dažādu apstākļu dēļ neizpildīti vai savu mērķi nesasnējuši uzdevumi.

Būtiskākie publiskās pārvaldes spertie soļi pretim vēlamajām pārmaiņām cilvēkresursu vadības politikā, lai izslēgtu motivāciju koruptīvai rīcībai ir šādi:

- i. Ar grozījumiem KL 316. pantā, kas pieņemti Saeimā 2014. gada 15. maijā un stājās spēkā 2014. gada 14. jūnijā, **precizēts valsts amatpersonas jēdziens**, skaidrāk nosakot personu loku, uz kuru attiecināmi preventīvie pretkorupcijas pasākumi.
- ii. Veikti nozīmīgi precizējumi IKNL 4. pantā, **paplašinot valsts amatpersonu loku** un attiecīgi to personu skaitu, uz kuriem attiecas IKNL valsts amatpersonām noteiktie pienākumi, ierobežojumi un aizliegumi. Saskaņā ar IKNL 4.panta pirmās daļas 26. punktu (likuma redakcija spēkā no 2016. gada 1. janvāra) maksātnespējas administratori pielīdzināti valsts amatpersonām, attiecinot uz viņiem IKNL regulējumu, tādējādi ir pastiprināta administratoru darbības kontrole ar mērķi novērst personisko vai mantisko ieinteresētību amatpersonas darbībā, vienlaikus veicinot sabiedrības uzticēšanos administratoriem.
- iii. Veikti **apjomīgi un intensīvi valsts un pašvaldību institūciju personāla izglītošanas pasākumi**⁸⁹ par pretkorupcijas, interešu konflikta novēršanas, publiskās pārvaldes ētikas, iekšējās kontroles un korupcijas risku novēršanas jautājumiem, kā arī par OECD Konvencijas ieviešanu un citām tēmām, tai skaitā par lobēšanu, korupcijas riskiem medicīnā un jautājumiem, kas skar valsts finansējumu politiskajām organizācijām (partijām).
- iv. Nodrošinātas **metodiskas apmācības iepirkumu speciālistiem**, kā arī amatpersonām, kas uz laiku iekļautas iepirkumu komisijas sastāvā, lai mazinātu pieļautos pārkāpumus iepirkumu procedūru norisē (tostarp ES līdzfinansētajos projektos), kā arī lai attīstītu to spējas preventīvi identificēt pretendentu iespējamās

88 Trauksmes celšanas likums, sk.: <https://likumi.lv/ta/id/302465-trauksmes-celsanas-likums>

89 Laikā no 2015.-2020. gadam KNAB vadījis 624 izglītošanas pasākumus, kuros izglītoti 33 442 cilvēki, kuru vidū bijušas valsts amatpersonas un darbinieki, tajā skaitā civildienesta ierēdņi, iestāžu vadītāji un vietnieki, pašvaldību domju priekšsēdētāji un vietnieki, izpilddirektori, pagasta pārvalžu vadītāji, deputāti, iepirkumu komisiju locekļi, ārvalstu studenti un uzņēmēji.

- prettiesiskas darbības piedāvājumu sagatavošanas procesā (piem., karteļu veidošana), tādējādi novēršot negodprātīgas uzņēmējdarbības prakses tālāku atbalstīšanu ar valsts un pašvaldības līdzekļiem līgumu noslēgšanas gadījumā.
- v. 2015. gadā ieviesta **tālākizglītāju pretkorupcijas jautājumos publiskas personas institūcijās sagatavošanas programma** un nodrošināta metodiskā atbalsta sniegšana tālākizglītotājiem, tādējādi stiprinot institūciju iekšējo kontroli, veicinot caurskatāmu procesu vadību un tuvojoties mērķim mazināt nepieciešamību pēc ārējās kontroles.
 - vi. Pieņemti MK 2018. gada 21. novembra ieteikumi Nr. 1 **“Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi”**, kuru mērķis ir veicināt vienotu izpratni par valsts pārvaldes vērtībām un uz tām balstītiem ētikas pamatprincipiem, kā arī tiem atbilstošu rīcību, sekmējot labu pārvaldību un vairojot sabiedrības uzticēšanos un veicinot lēmumu pieņemšanas kvalitāti.
 - vii. VID pilnveidojis valsts amatpersonu deklarāciju pārbaūžu metodoloģiju, kā arī veicis informatīvu darbu, lai sekmētu pareizu valsts amatpersonu deklarāciju aizpildīšanu EDS.
 - viii. Ar grozījumiem IKNL (stājās spēkā 2016. gada 13. jūlijā) **precizēti valsts amatpersonu reklamēšanās ierobežojumi**, nosakot, ka valsts amatpersonai ir aizliegts izmantot savu vārdu reklamēšanai, izņemot gadījumus, kad tas ietilpst šīs valsts amatpersonas amata pienākumos.

Laika periodā no 2015. līdz 2020. gadam atsevišķu Pamatnostādņēs plānoto uzdevumu izpilde šī Pamatnostādņu apakšmērķa ietvaros nav sekmējusies un vēlamais rezultāts nav sasniegts – īpaši jautājumos, kas skar Saeimas deputātu darbības uzraudzību un kontroli.

2021. gada 2. februārī Saeima tikai 1. lasījumā (2018. gada 20. decembrī) bija pieņēmusi likumprojektu “Grozījumi Saeimas kārtības rullī” (Nr.178/Lp13)⁹⁰, kas paredz papildināt 179. pantu ar jaunu 3. prim daļu, paredzot, ka Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijas locekļi būs tiesīgi lemt par Saeimas deputātu ētikas kodeksa pārkāpumu lietas ierosināšanu bez rakstveida iesnieguma, ja ir pamats uzskatīt, ka noticis Saeimas deputātu ētikas kodeksa pārkāpums un nav saņemts deputāta, deputātu grupas vai frakcijas rakstveida iesniegums. Tas nozīmētu, ka Ētikas komisija pati būtu tiesīga ierosināt pārkāpumu lietas, negaidot rakstveida iesniegumu no citiem Saeimas deputātiem vai personām. Šī likumprojekta tālāka virzība ir pilnībā atkarīga no Saeimas.

Balstoties uz iepriekš minēto, nākamajos gados **būtu nepieciešama lielāka Saeimas interese un iesaiste Saeimas pašregulācijas pilnveidošanā, vienlaikus vēršoties pret faktiskiem un potenciāliem interešu konfliktiem un sodot tos, kuri neievēro ētiskas uzvedības standartus.**

Vairāk kā divus gadus pēc likumprojekta “Grozījumi likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” (Nr.150/Lp13)⁹¹ izskatīšanas Saeimas sēdē pirmajā lasījumā, 2021.gada 21. janvārī Saeima pieņēma grozījumus IKNL. Minētie grozījumi ir īpaši nozīmīgi attiecībā uz IKNL 14. pantu, kas nosaka ziedojumu pieņemšanas ierobežojumus. Jaunajā redakcijā novērsta dažādu interpretāciju iespējamība ziedojumu pieņemšanas ierobežojumu piemērošanā valsts amatpersonām, kā arī atviegloti ziedojumu pieņemšanas nosacījumi ziedojumiem, kas atvēlēti kultūras, mākslas, zinātnes, izglītības, bērnu vai jauniešu sporta, vides vai veselības aizsardzības vai sociālās palīdzības veicināšanai. Savukārt ar

90 Latvijas Republikas Saeimas tīmekļvietne, Likumdošanas datu bāze, sk.: [https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/webActiveLP?SearchView&Query=\(Title\)=*Groz%C4%ABjumi+Saeimas+k%C4%81rt%C4%ABbas+rull%C4%AB*\)&SearchMax=0&SearchOrder=4](https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/webActiveLP?SearchView&Query=(Title)=*Groz%C4%ABjumi+Saeimas+k%C4%81rt%C4%ABbas+rull%C4%AB*)&SearchMax=0&SearchOrder=4)

91 Latvijas Republikas Saeimas tīmekļvietne, Likumdošanas datu bāze, sk.: [https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/webAll?SearchView&Query=\(NumberTxt\)=150/+Lp13\)&SearchMax=0&SearchOrder=4](https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/webAll?SearchView&Query=(NumberTxt)=150/+Lp13)&SearchMax=0&SearchOrder=4)
KNABpl_180621_KNAPP

veiktajiem grozījumiem IKNL 21. pantā noteikti detalizēti valsts amatpersonas pienākumi attiecībā uz augstākas valsts amatpersonas vai koleģiālas institūcijas informēšanu par dažādām iespējamām interešu konflikta situācijām amata pienākumu izpildes ietvaros. Līdz ar 2021.gada 21. janvāra grozījumiem IKNL, 21. panta ceturrtā daļa nosaka, ka valsts amatpersonai pēc publiskas personas institūcijas vadītāja vai viņa pilnvarotas personas pieprasījuma rakstveidā ir pienākums sniegt tai informāciju, kas nepieciešama, veicot iekšējās kontroles pasākumus korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai. Savukārt IKNL 21.panta piektā daļa nosaka: “Ja valsts amatpersonai, pildot amata pienākumus, kļūst zināma informācija par interešu konflikta situācijām vai iespējamiem korupcijas gadījumiem, tā informē publiskas personas institūcijas vadītāju, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju vai ģenerālprokuru. Ja valsts drošības iestādē strādājošai valsts amatpersonai, pildot amata pienākumus, kļūst zināma informācija par interešu konflikta situācijām, tā informē Satversmes aizsardzības biroja direktoru, bet par iespējamiem korupcijas gadījumiem — institūcijas vadītāju, Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju vai ģenerālprokuru.”

Atbilstoši iepriekš minētajiem grozījumiem IKNL, no 2021. gada 1. jūlija deklarācijas iesniedzējam (valsts amatpersonai) būs saistošs likumā noteikts pienākums precizēt deklarāciju viena mēneša laikā pēc tam, kad administratīvā pārkāpuma procesā vai kriminālprocesā ir stājies spēkā nolēmums, ar kuru persona ir sodīta par nepatiesu ziņu norādīšanu valsts amatpersonas deklarācijā.

KNAB pastāvīgi pēc nepieciešamības veic analīzi par problēmjautājumiem IKNL normu piemērošanā, reaģējot uz amatpersonu jautājumiem vai lūgumiem sniegt skaidrojumus konkrētām tiesību normām, sagatavojot un publiskojot KNAB tīmekļvietnē skaidrojumus problemātiskāko tiesību normu piemērošanai. Diemžēl ierobežotā finansējuma dēļ Pamatnostādņu darbības periodā nav izdevies nodrošināt padziļināta pētījuma veikšanu par IKNL piemērošanas praksi, uzdevuma izpildē piesaistot neatkarīgu ekspertus. Tomēr KNAB cer šo mērķi īstenot nākamajos gados.

Pamatnostādņu darbības periodā ne tikai KNAB, bet arī VK revīzijās konstatējusi amatpersonu rīcību, kas norāda uz iespējamiem IKNL pārkāpumiem, piemēram, amatpersonas izdod rīkojumus attiecībā uz sevi vai darbiniekiem, kuri ir šo amatpersonu radnieki (t.sk. par prēmiju vai naudas balvu piešķiršanu, papildus atlīdzības noteikšanu), amatpersonas savieno amatus, nesāņemot par to rakstisku atļauju, tās slēdz līgumus un apmaksā pakalpojumus/ preces komercsabiedrībām, kuru dalībnieki ir pašas amatpersonas vai to radnieki, amatpersonas ir pieņēmušas lēmumus par publiskas personas īpašuma vai mantas nodošanu lietošanā privātpersonai bez atlīdzības vai par zemāko iespējamo cenu u.c.⁹²

Līdz ar to KNAB turpinās īstenot dažādus valsts amatpersonas izglītojošus pasākumus, lai veicinātu izpratni par IKNL ietvertu tiesību normu interpretāciju, kā arī par jebkuru darbību, ar kurām tiek realizēta uzticētās varas nelikumīga un ļaunprātīga izmantošana vai nelikumīga rīcība ar valsts vai pašvaldību budžeta līdzekļiem, nepieļaujāmību. Izglītošanas funkcijas īstenošanas ietvaros KNAB arvien vairāk izmanto interaktīvas mācību metodes tiešsaistē un turpina tās attīstīt. 2020. gadā KNAB ieviesa jaunas apmācību un informatīvā atbalsta formas: 1) vadīti tiešsaistes semināri MS Teams (1.pusgadā arī Webex) platformā, tajā sniegtas arī tiešsaistes konsultācijas, bet apmācību grupu komplektēšana organizēta, izmantojot *Google drive* tehniskās iespējas; 2) sniegts atbalsts VAS e-mācību kursa “Korupcijas novēršana” izstrādē jaunajām valsts amatpersonām, kas veidots Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.3.4.2.0/15/I/002 "Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide korupcijas novēršanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā" ietvaros, KNAB piedaloties kursa satura izstrādē un testēšanā; 3) nodrošināta iespēja saņemt atbalstu/konsultāciju telefoniski, e-pastā, sazinoties tiešsaistē semināra laikā vai pēc tā; 4) meklēti tehniski risinājumi zināšanu testiem

92 Valsts kontroles iesniegtie priekšlikumi 2020. gada 16. marta vēstulē Nr.1/1443
KNABpl_180621_KNAPP

par korupcijas un interešu konflikta novēršanas un valsts amatpersonas ētikas jautājumiem KNAB tīmekļvietnē www.knab.gov.lv.

Saglabājot nemainīgu pretkorupcijas politikas rīcības virzienu attiecībā uz publiskās pārvaldes cilvēkresursu vadības uzlabošanu, veicinot ētiskumu un mazinot korupcijas un interešu konflikta riskus, nākamajā plānošanas periodā paredzēts plašs dažādu uzdevumu kopums.

Pretkorupcijas pasākumu plānā iekļautie uzdevumi ir mērķtiecīgi plānoti, lai turpmākajos gados nostiprinātu vienotu praksi attiecībā uz valsts amatpersonas statusa piemērošanu publiskas personas institūciju darbiniekiem, precizējot pazīmes, pēc kādām nodarbinātajam būtu piešķirams valsts amatpersonas statuss publiskas personas institūcijā. Vienlaikus plānā ietvertu uzdevumu izpilde sekmēs IKNL valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu samērīgumu un pamatotību.

Balstoties uz valsts pārvaldes institūciju un nevalstisko organizāciju sniegtajiem priekšlikumiem publiskās pārvaldes cilvēkresursu vadības uzlabošanai, ētiskas rīcības iedzīvināšanai praksē, kā arī korupcijas un interešu konflikta risku mazināšanai, Pretkorupcijas pasākumu plānā izvirzīti uzdevumi:

- Celt jauno valsts amatpersonu informētību, kā arī uzturēt pieredzējušo valsts amatpersonu zināšanas par to darba devēju īstenotajiem korupcijas un interešu konflikta novēršanas pasākumiem, kā arī ētiskas uzvedības ekspektācijām;
- Attīstīt valsts amatpersonu ienākumu likumības kontroli un kompetento institūciju spēju identificēt korupcijas un interešu konflikta riskus, izmantojot valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarācijā ietvertu informāciju;
- Veidot, attīstīt sadarbību ar izglītības institūcijām agrīnai pretkorupcijas politikas ideju pārnesei sabiedrībā;
- Īstenot jaunas pieejas valsts pārvaldes vērtību un ētikas pamatprincipu iedzīvināšanā;
- Turpināt publisko institūciju tālākizglītojamu pretkorupcijas jautājumos sagatavošanu un kompetences celšanu.

Būtiska ietekme ilgtermiņā ir prognozējama MK 2020. gada 12. marta rīkojumam Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu", ar kuru visā Latvijas teritorijā izsludināja ārkārtējo situāciju laikā no 2020. gada 12. marta līdz 9. jūnijam un MK 2020. gada 6. novembra rīkojumam Nr. 655 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu", ar kuru visā Latvijas teritorijā izsludināja ārkārtējo situāciju laikā no 2020. gada 9. novembra līdz 2021. gada 6. aprīlim ar mērķi ierobežot Covid-19 pandēmijas izplatību ārkārtējās situācijas spēkā esamības laikā. Šī ārkārtējā situācija, kas Latvijā izraisījusi ekonomikas lejupslīdi un ievērojami palielinājusi bezdarbnieku skaitu⁹³, var radīt spriedzi darba tirgū, kā arī veicināt pazīšanās un sakaru izmantošanu, lai lielās konkurences apstākļos iegūtu algotu darbu citstarp valsts un pašvaldību institūcijās. Tāpat neierastie un vienlaikus sarežģītie apstākļi, ko izraisījusi globālā Covid-19 pandēmija, uzņēmumiem cīnoties par savu preču un pakalpojumu noieta tirgu, var būt par pamatu paaugstinātiem korupcijas riskiem valsts un pašvaldību institūciju publiskajos iepirkumos.

Lai nodrošinātu kompetentu un profesionālu iestāžu personālu un vienlaikus vairotu sabiedrības uzticēšanos valsts un pašvaldības iestādēm kopumā, turpmākajos gados **publiskas personas institūcijās ir būtiski stiprināt pretkorupcijas iekšējās kontroles sistēmu⁹⁴,**

93 Nodarbinātības valsts aģentūras apkopotie dati liecina, ka 2020. gada februāra beigās Latvijā kopumā reģistrēti 58 247 bezdarbnieki, savukārt 2020. jūnija beigās to skaits pieaudzis par 20 019, sasniedzot kopumā 78 266 reģistrētu bezdarbnieku, sk.: https://www.nva.gov.lv/sites/nva/files/content/270720/parskats-par-bezdarba-situaciju_junijs_2020.pdf

94 Likumi.lv, MK 2017. gada 17. oktobra noteikumi Nr. 630 „Noteikumi par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā”, sk.: KNABpl_180621_KNAPP

vienlaikus neaizmirstot par valsts pārvaldes vērtību un ētikas pamatprincipu⁹⁵ aktualizēšanu personāla ikdienas darbā.

Pretkorupcijas pasākumu plāna izpildē iesaistītās institūcijas apņemas turpināt darbu saistībā ar personāla pārvaldības uzlabošanu, veicinot augstu ētisko vērtību un principu ievērošanu un mazinot indivīdu motivāciju veikt krāpnieciskas vai nelikumīgas darbības to personisko interešu apmierināšanai. Attiecīgi Pretkorupcijas pasākumu plānā ir iekļauti pasākumi un uzdevumi, lai nodrošinātu OECD 2017.gada rekomendāciju⁹⁶ par publiskās integritātes (godaprāta / ētikas) principu ieviešanu, lobisma politikas attīstību un integritātes pakta pieejas tālāku attīstību.

2. apakšmērķis: Izveidot un uzlabot tādu patstāvīgi darbojošos iekšējās kontroles sistēmu, kas maksimāli ierobežo korupcijas rašanās un finanšu līdzekļu, tai skaitā ES un citu ārvalstu finanšu līdzekļu, izkrāpšanas iespējas valsts, pašvaldību vai privātajā sektorā

Šī apakšmērķa sasniegšanai Pamatnostādnēs bija izvirzīti 34 uzdevumi. Būtiskākās panāktās pārmaiņas publiskās pārvaldes iekšējās kontroles sistēmas attīstībā un stiprināšanā:

- i. KNAB sagatavojis trīs informatīvos ziņojumus par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu publiskas personas institūcijās⁹⁷, atspoguļojot aktuālo situāciju valsts un pašvaldību institūciju iekšējās pretkorupcijas kontroles jomā 2015., 2017. un 2019. gadā.
- ii. 2017. gada 17. oktobrī **pieņemti MK noteikumi Nr. 630 “Noteikumi par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā”⁹⁸**. To mērķis ir nodrošināt vienotu izpratni par pamatprasībām iekšējās kontroles sistēmas izveidošanai korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijās. Tas uzskatāms kā secīgs solis iepriekšējam KNAB darbam pretkorupcijas jomā, kad, izstrādājot Pamatnostādnes, kā viena no korupcijas un krāpšanas novēršanas un apkarošanas politikas prioritātēm noteikta pretkorupcijas un krāpšanas apkarošanas politikas pārorientācija no ārējās kontroles uz resora un institūcijas iekšējo kontroli.
- iii. 2018. gada janvārī ar KNAB priekšnieka rezolūciju **apstiprinātas vadlīnijas par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā⁹⁹**. Minēto vadlīniju mērķis ir sniegt ieteikumus, metodisku palīdzību un piemērus korupcijas risku novēršanai, ieviešot iepriekš minētajos MK noteikumos Nr. 630 noteiktās pamatprasības.

<https://likumi.lv/ta/id/294518-noteikumi-par-ieksejas-kontroles-sistemas-pamatprasibam-korupcijas-un-interesu-konflikta-riska-noversanai-publiskas-personas-institucija>

⁹⁵ Likumi.lv, MK 2018. gada 21. novembra ieteikumi Nr. 1 „Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi”, sk. <https://likumi.lv/ta/id/303328-valsts-parvaldes-vertibas-un-etikas-pamatprincipi>

⁹⁶ OECD rekomendācijas sabiedrības integritātei. Sk.: <http://www.oecd.org/gov/ethics/recommendation-public-integrity/>

⁹⁷ Sk. 1) 2016. gada 29. janvāra informatīvais ziņojums “Par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu publiskas personas institūcijās” (MK reģ. nr. 2016-TA-102); 2) 2018. gada 19. jūlija informatīvais ziņojums “Par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu publiskas personas institūcijās” (MK reģ. nr. 2018-TA-1453); 3) 2020. gada 29. jūnija informatīvais ziņojums „Par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu publiskas personas institūcijās” (MK reģ. nr. 2020-TA-1104)

⁹⁸ Likumi.lv, MK 2017.gada 17. oktobra noteikumi Nr. 630 „Noteikumi par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā”, sk.:

<https://likumi.lv/ta/id/294518-noteikumi-par-ieksejas-kontroles-sistemas-pamatprasibam-korupcijas-un-interesu-konflikta-riska-noversanai-publiskas-personas-institucija>

⁹⁹ Vadlīnijas par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas personas institūcijā, sk.: <https://www.knab.gov.lv/lv/search?q=Vadl%C4%ABnijas%20&types=file&page=1>

- iv. **Pilnveidota to amatpersonu darbības kontrole, kas ir atbildīgas par rīcību ar publiskajiem resursiem**, attiecīgi paredzot arī administratīvo atbildību par valsts amatpersonu nelietderīgu (izšķērdīgu) rīcību ar valsts mantu un finanšu līdzekļiem. Ar grozījumiem IKNL 18. pantā (stājās spēkā 2015. gada 17. jūnijā) noteikts, ka publiskas personas institūcijas manta un finanšu līdzekļi ir izmantojami un lietotjami tikai ārējos normatīvajos aktos paredzētajiem mērķiem un saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību.
- v. Lai veicinātu likumīgu rīcību ar publiskā sektora finanšu līdzekļiem un mantu, kā arī lai publiskajā sektorā nodarbinātās personas atlīdzinātu valstij to nelikumīgas rīcības dēļ radītos zaudējumus, 2019. gada 20. jūnijā pieņemti **Grozījumi Valsts kontroles likumā** (stājušies spēkā 2019. gada 1. augustā). Izmaiņas minētajā likumā paredz, ka VK padomei ir **tiesības piedzīt personas nelikumīgas rīcības dēļ radītos zaudējumus**, kas atklāti VK revīzijā.
- vi. 2020. gada 11. februārī MK **pieņemts rīkojums Nr. 49 “Par Rīcības plānu publisko iepirkumu sistēmas uzlabošanai”**, kas ietver pasākumu kopumu publisko iepirkumu procesa pilnveidošanai un tostarp korupcijas risku mazināšanai.
- vii. 2014. gada 17. jūnijā MK pieņemti noteikumi Nr.317 “Kārtība, kādā tiesās pārvaldes iestādes slēdz un publisko līdzdarbības līgumus, kā arī piešķir valsts budžeta finansējumu privātpersonām valsts pārvaldes uzdevumu veikšanai un uzrauga piešķirtā finansējuma izlietojumu”, tādējādi budžeta iestādēm nodrošināts instruments, ar kura palīdzību īstenot kontroli par piešķirtā finansējuma izlietojumu un sasniegtajiem rezultātiem.
- viii. Veicinot caurskatāmību valsts finansējuma piešķiršanā NVO, nodrošinot vienlīdzīgu iespēju visiem pretendentiem saņemt valsts finanšu atbalstu, kā arī pārskatāmu piešķirtā finansējuma izlietojuma kontroli, **izveidota valsts budžeta programma “Nevalstisko organizāciju fonds”**, kas izveidota, pamatojoties uz MK 2015. gada 16. decembra rīkojumu Nr.792 (prot.Nr.64, 41.§), ar kuru apstiprināts konceptuālais ziņojums “Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi”¹⁰⁰. Sabiedrības integrācijas fonds noteikts par minētā NVO fonda administrētāju, kā rīcībā ir izveidota procedūra publiskā finansējuma pārdalei un uzraudzībai finansējuma saņēmējiem nevalstiskajā sektorā.
- ix. Izstrādāti informatīvi materiāli uzņēmējiem par godprātīgas uzņēmējdarbības un iekšējās kontroles pamatprincipiem.

Publiskie iepirkumi, jo īpaši finansiāli apjomīgie publiskā sektora infrastruktūras attīstības projekti, ir viena no būtiskām jomām, kur būtu nepieciešams uzlabot krāpšanas, korupcijas un nelikumīgas darbības risku novēršanu un atklāšanu, lai mazinātu prettiesiskas rīcības ar valsts, pašvaldību, ES un citu ārvalstu finanšu līdzekļiem iespējas.

Pamatnostādņu darbības laikā paveikts būtisks darbs publiskas personas institūciju pretkorupcijas iekšējās kontroles sistēmas pamatu veidošanā, tomēr Pretkorupcijas pasākumu plānā no 2021. gada iekļauti pasākumi iekšējās kontroles vides kā vadības politikas un procedūru kopuma attīstīšanai un uzturēšanu publiskajā sektorā, mazinot iespējas apiet iekšējo kontroli vai izmantot tās vājās vietas. Iekšējās kontroles sistēmas pilnveidošana ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā mazināt korupcijas riskus valsts un pašvaldību institūcijās vai privātajos uzņēmumos, kam uzticēta valsts funkciju īstenošana noteiktā jomā.

Normatīvajā regulējumā¹⁰¹ ir noteikta iestādes vadītāja atbildība gan par to, lai iestādes darbība būtu ekonomiska, efektīva, normatīvajam regulējumam un labas pārvaldības principiem atbilstoša, gan arī par to, lai savlaicīgi tiktu konstatētas un novērstas kļūdas un

100 MK 2015. 16.decembra rīkojums Nr. 792 “Par konceptuālo ziņojumu “Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi””, sk. <https://likumi.lv/ta/id/278602-par-konceptualo-zinojumu-par-valsts-finanseta-nevalstisko-organizaciju-fonda-izveidi->

101 Valsts pārvaldes iekārtas likuma 17.panta pirmā daļa, otrās daļas 1., 6.punkts; MK 2012. gada 8. maija noteikumu Nr. 326 “Noteikumi par iekšējās kontroles sistēmu tiesās pārvaldes iestādēs” 2., 11.punkts.
KNABpl_180621_KNAPP

neatbilstības, neekonomiska, neefektīva vai nelikumīga rīcība ar valsts mantu un finanšu līdzekļiem. Tomēr, pēc VK sniegtās informācijas, revīzijās aizvien tiek konstatēti trūkumi iestāžu iekšējās kontroles sistēmās, kas noveduši pie tiesību normu pārkāpumiem, nelikumīgi izlietojot valsts budžeta līdzekļus.

Nākamajos gados ar dažādiem informatīva atbalsta pasākumiem plānots 1) veicināt publiskas personas institūciju pretkorupcijas pasākumu pārorientāciju no ārējās kontroles uz iekšējo, vairojot resoru un iestāžu atbildību un stiprinot institūciju iekšējo kontroli; 2) nodrošināt vienotu un skaidru valsts amatpersonu rīcības modeli situācijās, ja valsts amatpersonai tiek piedāvāts vai dots kukulis.

Tāpat ir turpināma korupcijai pakļauto jomu monitorēšana, aktualizējot pastāvošos korupcijas riskus un to izpausmes. Plānots vērtēt publiskas personas kapitālsabiedrību īstenotos pasākumus korupcijas risku novēršanai.

Nākamajos gados turpināms darbs godprātības stiprināšanai un korupcijas risku novēršanai tiesu varas un tai piederīgo amatpersonu vidū. Pamatnostādņu darbības periodā notikušas diskusijas, apmācības, konferences saistībā ar tiesnešu ētikas jautājumiem. Ir turpināma ne tikai izglītošana, profesionālās kompetences celšana pretkorupcijas jautājumos, bet arī tiesnešu ētikas kodeksa pilnveide un iekšējās kontroles stiprināšana.

Nepieciešams pārskatīt Saeimas deputātu kriminālprocesuālo imunitāti, attiecinot to tikai uz kriminālvajāšanas stadiju, atļaujot tiesībaizsardzības iestādēm veikt tādas izmeklēšanas darbības, kas pasargātu pierādījumus saistībā ar minēto valsts amatpersonu iespējamo prettiesisko rīcību.

Veicināma ciešāka sadarbība ar pašvaldībām pretkorupcijas pasākumu plānošanā, iekšējās kontroles sistēmas stiprināšanā un pašvaldības personāla kompetences celšanā pretkorupcijas jautājumos. KNAB rīcībā esošie dati¹⁰² norāda, ka 2019. gada nogalē 82,6 % pašvaldību no 109, kas piedalījās KNAB aptaujā, bija izstrādāts pretkorupcijas pasākumu plāns. Lai arī 2019.gadā ievērojami palielinājies to pašvaldību skaits, kurās ir sagatavots pretkorupcijas pasākumu plāns un kurās pastāv iekšējās kontroles sistēma atbilstoši MK noteikumiem Nr. 630, turpmākajos gados (pēc 2021. gada Latvijas administratīvi teritoriālās reformas) institūcijām ir jāvelta īpaša uzmanība nodarbināto informēšanai par to īstenotajiem pretkorupcijas pasākumiem un katra darbinieka lomu tajā.

Lai veicinātu publiskās mantas un finanšu līdzekļu, tai skaitā ES fondu un citu ārvalstu finanšu palīdzības instrumentu izlietojuma likumības nodrošināšanu, jaunajā attīstības plānošanas periodā plānots:

- Nodrošināt valsts amatpersonu izglītošanu par iepirkumu procedūru regulējošo normatīvo ietvaru, korupcijas riskiem un citiem prettiesisku darbību indikatoriem publisko iepirkumu procedūru norisē, mazinot pieļautos pārkāpumus un neefektīvi iztērētus valsts un pašvaldības budžeta līdzekļus;
- Veicināt kvalitatīvu iepirkumu dokumentācijas sagatavošanu, nodrošinot caurskatāmu, konkurenci neierobežojošu iepirkumu veikšanu;
- Veicināt caurskatāmību un atklātību informācijai par visiem publisku personu institūciju veiktajiem iepirkumiem un rakstiski noslēgtajiem publiskajiem būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumiem neatkarīgi no to līgumcenas;
- Nodrošināt publiskas personas institūciju dibināto biedrību un nodibinājumu darbības un finanšu plūsmas caurskatāmību;
- Paaugstināt privātā sektora pārstāvju informētību par korupcijas riskiem un citām prettiesisku darbību pazīmēm publisko iepirkumu procedūru norisē, kā arī nepieciešamo

¹⁰² KNAB tīmekļvietne, Informatīvais ziņojums "Par iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas novērtējumu publiskas personas institūcijās", 2020, sk.: <https://www.knab.gov.lv/lv/jaunums/informativais-zinojums-par-ieksejas-pretkorupcijas-kontroles-sistemas-novertejumu-publiskas-personas-institucijas>

rīcību, lai novērstu iespējamās prettiesiskas darbības pasūtītāja vai citu pretendentu darbībā.

Reaģējot uz aktuālajiem noteikumiem COVID-19 pandēmijas ietvaros, uzmanība veltāma publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas risku novēršanai, kā arī korupcijas risku mazināšanai valstī izsludināta īpašā tiesiskā režīma – ārkārtējās situācijas vai izņēmuma stāvokļa – gadījumā.

3. apakšmērķis: Mazināt sabiedrības toleranci pret korupciju

Lai korupcijas novēršanā iesaistītu pēc iespējas vairāk sabiedrības pārstāvju un vairotu to neiecietību un aktīvu rīcību cīņā pret korupciju, Pamatnostādnēs definēti 15 uzdevumi. Būtiskākie paveiktie darbi šī izvirzītā mērķa ietvaros:

- i. KP, IUB un KNAB organizējuši izglītojošus seminārus, kas vērsti uz Latvijas uzņēmēju informēšanu par godīgu uzņēmējdarbību – 1) par godīgas konkurences aspektiem publisko iepirkumu procedūrās, konkurences deformēšanas risku noteikšanu un to novēršanas iespējām; 2) par pretkorupcijas, interešu konflikta novēršanas, publiskās pārvaldes ētikas, iekšējās kontroles un korupcijas risku novēršanas jautājumiem, arī korupcijas (nacionālā un starptautiskā mērogā) negatīvajām sekām.
- ii. KNAB pastāvīgi informējis sabiedrību par konstatētajiem priekšvēlēšanu aģitācijas kārtības pārkāpumiem politisko organizāciju (partiju) un to apvienību darbībā, kā arī politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu pārkāpumiem, publicējot informāciju tīmekļvietnē un sniedzot informāciju masu medijiem, sagatavojot preses relīzes.
- iii. Atbildīgās institūcijas sev pieejamo finanšu līdzekļu ietvaros veikušas informatīvus pasākumus, lai nostiprinātu iedzīvotāju pārliecību par iespējām risināt jautājumus veselības aprūpes iestādēs, satiksmes uzraudzības jomā un tiesā, neizmantojot prettiesiskus maksājumus šajās jomās nodarbinātajām personām, un lai iedzīvotāji būtu informēti par saviem pienākumiem un tiesībām.
- iv. MK 2018. gada 27. novembrī pieņemti noteikumi Nr. 747 “Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem” (stājas spēkā 2020. gada 1. septembrī), kas paredz skolēnu (līdz 9. klasei) prasmju attīstīšanu sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā, piemēram, salīdzināt cilvēku rīcības morālos un tiesiskos aspektus atbilstoši taisnīguma, godīguma, atbildības un brīvprātības kritērijiem dažādās kultūrās un sabiedrībās. Izprast demokrātiskas sabiedrības un valsts vērtības un demokrātiskus valsts pārvaldes principus. Pamatot savu viedokli par ārējiem un iekšējiem faktoriem, kas var apdraudēt vai vājināt demokrātisku valsti u.c.
- v. 2019. gada 1. septembrī MK pieņemti noteikumi Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem” (stājas spēkā 2020. gada 1. septembrī), kas cita starpā **paredz veicināt skolēnu izpratni par korupciju** un celt to spēju, pirmkārt, analizēt tiesiskuma ievērošanu, ētiku un interešu konfliktu dažādos gadījumos, otrkārt, analizēt amatpersonu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju rīcības tiesiskumu un ētiku dažādās situācijās. Novērtēt likumību un nelikumību, atpazīt reāli vai potenciāli koruptīvas situācijas, kā arī atšķirt korupciju no interešu konflikta, politiskās ietekmes, lobēšanas un citiem tuvu stāvošiem, bet ne identiskiem fenomeniem. Treškārt, apgūstot tēmu augstākajā līmenī, skolēns spēs analizēt konkrētus lobēšanas, korupcijas, valsts “sagrābšanas/nozagšanas” un tiesiskuma ievērošanas jēdziena lietojumu piemērus dažādās politiskajās vidēs. Argumentēt lobēšanas ietekmi uz sabiedrības, pašvaldības un valsts attīstību.

- vi. Saeimā 2018. gada 11. oktobrī pieņemts **Trauksmes celšanas likumu** (stājās spēkā 2019. gada 1. maijā) ar mērķi veicināt, lai sabiedrības interesēs tiek celta trauksme par ikdienā novērotiem noziedzīgiem nodarījumiem, administratīviem pārkāpumiem vai citiem tiesību normu pārkāpumiem vai saistošu ētikas vai profesionālo normu pārkāpumiem, un nodrošināt trauksmes celšanas mehānismu izveidi un darbību, kā arī trauksmes cēlēju pienācīgu aizsardzību. Likums definē, kas ir trauksmes cēlētājs, kā var celt trauksmi, par kādiem pārkāpumiem trauksme ceļama, kā arī nosaka pamatprasības trauksmes cēlēja ziņojuma izskatīšanai. Likumā noteiktas tiesības ikvienam iesniegt trauksmes cēlēja ziņojumu, izmantojot likumā paredzētos mehānismus. Kā viena no kompetentajām iestādēm, kurai trauksmes cēlētājs var ziņot par iespējamo noziedzīgo nodarījumu vai likumpārkāpumu, KNAB pirmajā gadā (no 2019. 1. maija līdz 2020. gada 1. jūnijam) kopš Trauksmes celšanas likuma spēkā stāšanās saņēmusi 76 iesniegumus, kas noformēti kā trauksmes cēlēju ziņojumi. No tiem 23 atzīti par trauksmes cēlēju ziņojumiem, 20 iesniegumi pārsūtīti citām institūcijām atbilstoši kompetencei. Uz šo ziņojumu pamata KNAB konstatējis 3 pārkāpumus, savukārt vēl 3 gadījumos pārbaude turpinās¹⁰³.
- vii. KNAB kā ziņošanas kanālu sabiedrībai no 2019. gada nodrošinājis mobilo lietotni „Ziņo KNAB”, ar kuras starpniecību iedzīvotāji vienkāršā un ērtā veidā var paziņot gan par valsts amatpersonu atrašanos interešu konflikta situācijā, gan par iespējamām korupcijas gadījumiem, gan arī sniegt informāciju par, viņuprāt, politisko organizāciju (partiju) pieļautajiem finansēšanas pārkāpumiem.
- viii. Ar 2021. gada 21. janvārī Saeimā pieņemtajiem grozījumiem IKNL, normatīvajā regulējumā nostiprināts obligāts pienākums valsts amatpersonām ziņot KNAB visos gadījumos, kad to rīcībā nonākusi informācija, kas pirmšķietami norāda uz koruptīvu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu.

Lai veicinātu sabiedrības līdzdalību korupcijas novēršanā, ziņojot par iespējamām noziedzīgiem nodarījumiem, administratīviem pārkāpumiem vai citiem tiesību normu pārkāpumiem vai saistošu ētikas vai profesionālo normu pārkāpumiem, ir svarīgi panākt efektīvu trauksmes cēlēja identitātes aizsardzību arī administratīvā pārkāpuma procesa un kriminālprocesa ietvaros.

Šī Pamatnostādņu apakšmērķa (mazināt sabiedrības toleranci pret korupciju) ietvaros ierobežotā finansējuma dēļ nav izdevies īstenot ieceri nodrošināt pretkorupcijas tēmai veltītu informatīvu materiālu izstrādi skolēnu auditorijai. Turpmākajos gados nepieciešams paplašināt arī izglītoto pedagogu loku par korupciju kā sociālu parādību, lai iegūtās zināšanas būtu izmantojamas tālākā skolēnu apmācībā. Plānots aktualizēt korupcijas tēmu skolu jaunatnes informatīvajā telpā un izmantot mūsdienīgas, atbilstošas metodes un pieejas skolu jaunatnes izglītošanā par korupciju.

Lai veicinātu plašākas sabiedrības iesaisti korupcijas novēršanā, kā arī veicinātu neiecietību pret korupciju, ir svarīgi nodrošināt pastāvīgu monitoringu korupcijas aktualitātei/izpaušmei sabiedrības ikdienas dzīvē. Tādēļ līdz 2024. gadam KNAB plāno veikt sabiedriskās domas aptaujas jautājumos par: 1) Latvijas iedzīvotāju saskarsmi ar korupciju dažādos sektoros; 2) uzticēšanos KNAB, prokuratūrai un tiesām; 3) gatavību ziņot tiesībsargājošajām iestādēm par korupciju; 4) neiecietību pret korupciju.

Tomēr mērķtiecīgai un rezultatīvai pretkorupcijas politikas plānošanai un īstenošanai ir nepieciešams padziļināts pētījums par korupciju kā sociālu parādību Latvijas sabiedrībā. Tādēļ tuvākajos gados būtu uzsākams priekšizpētes un plānošanas darbs valsts pētījumu programmas “Korupcijas mazināšana valsts ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai” izveidei ar tālejošu

103 KNAB dati par situāciju uz 2020. gada 1. jūniju
KNABpl_180621_KNAPP

mērķi – izstrādāt zinātniski pamatotas rīcībpolitikas rekomendācijas attiecībā uz normatīvo aktu izmaiņām, iestāžu darba organizāciju, viedo tehnoloģiju izmantošanu vai citiem valsts realizējamiem pasākumiem korupcijas mazināšanai ar izvērtētu attiecīgo ieteikumu finansiālo ietekmi.

4. apakšmērķis: Nodrošināt soda par likumpārkāpumiem, kas saistīti ar dienesta ļaunprātībām un uzticētās varas nelikumīgu izmantošanu, neizbēgamību

Šis Pamatnostādnēs izvirzītais apakšmērķis ietvēris 22 dažādu uzdevumu kopumu. Būtiskākais paveiktais:

- i. 2017. gada 8. jūnijā pieņemti grozījumi KL 320. panta redakcijā (stājušies spēkā 2018. gada 1. janvārī), paredzot kriminālatbildību par kukuļa pieprasīšanu kā par pabeigtu noziedzīgu nodarījumu, ko ir izdarījusi valsts amatpersona. Šo grozījumu ietvaros novērstas arī iepriekš konstatētas nesamērīgas un būtiskas atšķirības KL 321. pantā “Kukuļa piesavināšanās” un KL 322. pantā “Starpniecība kukuļdošanā” paredzētajās sankcijās. ĢP redzējumā, nav pamata atzīt, ka kukuļa piesavināšanās ir mazāk kaitīga, salīdzinot ar starpniecību kukuļdošanā. Tādēļ KL 321. panta pirmajā daļā palielināts brīvības atņemšanas sods no viena uz trim gadiem, savukārt otrajā daļā palielināts sods no trim uz četriem gadiem. Vienlaikus KL 321. pants papildināts ar jaunu trešo daļu, kurā paredzēta kriminālatbildība par kukuļa piesavināšanos, ja to izdarījusi organizēta grupa vai ja tas izdarīts lielā apmērā. Tas bijis nepieciešams, lai par kukuļa piesavināšanos organizētā grupā vai lielā apmērā atbildības sliksni pietuvinātu KL 320. pantā paredzētai kukuļņemšanai ar šādām pašām kvalificējošām pazīmēm.
- ii. Kopš 2017. gada darbojas NKIM¹⁰⁴, kas ir kompetento nacionālo tiesībsardzības un drošības iestāžu (VP, VRS, VDD, VID Nodokļu un muitas policijas pārvalde, KNAB, MP, IeVP, ĢP, FID, IDB) galvenā ilgtermiņa sadarbības un koordinācijas platforma valstī noziedzības novēršanā un apkarošanā, balstoties uz kopīgu kriminālizlūkošanu, kuras rezultāti būtiski izvērtētu lēmumu pieņemšanai stratēģiskajā, taktiskajā un operatīvajā līmenī par nepieciešamo rīcību noziedzības novēršanai un apkarošanai, kā arī objektīvu noziedzības novēršanas un apkarošanas prioritāšu definēšanai.
- iii. KNAB sagatavojis un iesniedzis MK informatīvo ziņojumu “Par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja kompetenci attiecībā uz tiesībām izmeklēt koruptīvos noziedzīgos nodarījumus privātajā sektorā”. KNAB izvērtējumā secināts, ka pašlaik konkrētu noziedzīgu nodarījumu institucionālās piekritības jautājumi risināmi atbilstoši KPL noteiktajai kārtībai, un no starptautisko organizāciju skatījuma nav būtiski tas, kuras iestādes kompetencē ir koruptīvu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšana privātajā sektorā. Svarīgi, ka valstī pastāv skaidrs deleģējums izmeklēt šādus noziedzīgus nodarījumus, kā arī, ka attiecīgā iestāde ir spējīga to veikt efektīvi. Tomēr atbilstoši MK 2018. gada 4. janvāra sēdes protokollēmuma (prot. nr.1 40.§) 2.punktam KNAB uzdots atkārtoti izvērtēt iespēju paplašināt KNAB kompetenci attiecībā uz tiesībām izmeklēt koruptīvos noziedzīgos nodarījumus privātajā sektorā un iesniegt MK attiecīgu informatīvo ziņojumu.
- iv. Pastāvīgi nodrošināta statistikas datu uzskaitē atbilstoši OECD Pretkukuļdošanas konvencijas darba grupas noteiktajam statistikas saturam, uzskaitot citastarp informāciju par izbeigtajiem kriminālprocesiem noilguma dēļ. KNAB pastāvīgi apkopo detalizētu statistiku, kas saistīta ar KNAB izmeklētajiem kriminālprocesiem un tā starptautisko krimināltiesisko sadarbību. Tāpat ĢP atbildīgā struktūrvienība atbilstoši

104 NKIM izveidots IeM un VP kopīgi īstenotā projekta HOME/2011/ISEC/AG/4000002542 “Nacionālā kriminālizlūkošanas modeļa izveide” ietvaros laikā no 2012.–2014. gada, tā mērķis bija vienotas kriminālizlūkošanas sistēmas izveide nacionālajās tiesībsardzības un drošības iestādēs.
KNABpl_180621_KNAPP

- savai kompetencei kopš 2014. gada nodrošina detalizētu statistisko datu ievadīšanu informācijas sistēmā par starptautiskās krimināltiesiskās sadarbības lūgumiem, kas ir ar ES finansiālu atbalstu speciāli izveidota datu bāze starptautiskās sadarbības lūgumu krimināltiesiskajā sfērā centralizētai un detalizētai uzskaitēi.
- v. Stiprinot valsts pretkorupcijas politikas kapacitāti nodokļu un robežkontroles jomā, valsts nodokļu pārvaldes un nodokļu revīzijas iestāžu, kā arī tiesībsargājošo institūciju personālam nodrošinātas specializētas mācības par tiesību aizsardzības iestāžu pārrobežu sadarbību (ēnu ekonomikas un korupcijas mazināšanas jomā) un tiesisko regulējumu, par pieejām naudas atmazgāšanas novēršanai un apkarošanai, par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanu, par operatīvā eksperimenta veikšanas tiesiskajiem aspektiem, īstenojot vairāku valstu kopīgu sadarbību, par preventīviem rīkiem krāpšanas apkarošanai un nacionālās stratēģijas ieviešanai.
 - vi. 2016. gada 1. jūlijā Latvija kļuva par pilntiesīgu OECD dalībvalsti. Līdz tam un arī turpmākajos gados Latvija veikusi visaptverošu valsts risku (tostarp finanšu) novērtējumu, realizējusi atbilstošu risku pārvaldību, paredzot konkrētas darbības identificēto risku novēršanai. Pamatnostādņu darbības laikā TM sadarbībā ar citām atbildīgajām iestādēm nodrošinājusi Latvijas atbilstības OECD 1997.gada 21.novembra konvencijai “Par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskajos biznesa darījumos” 2. un 3.fāzes novērtēšanu. TM sagatavojusi informatīvo ziņojumu “Par Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas 2.fāzes Latvijas novērtējuma ziņojumā izteikto rekomendāciju izpildes novērtējumu” (izskatīts MK 2018. gada 27. martā), kā arī informatīvo ziņojumu “Par Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas 3. fāzes Latvijas novērtējuma ziņojumu, tajā izteiktajām rekomendācijām un to izpildes nodrošināšanu” (MK izskatīts 2020. gada 28. aprīlī).
 - vii. Ar Saeimas 2015. gada 29. oktobrī pieņemtajiem grozījumiem likuma “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.pantā (stājās spēkā 2015. gada 3. decembrī)¹⁰⁵ novērstas neskaidrības, kuras pastāvēja, definējot tādu noziedzīgu nodarījumu kaitīgās sekas kā būtisks kaitējums.
 - viii. Veikts mērķtiecīgs darbs, lai nodrošinātu kontrolējošo institūciju personāla apmācības, kas nepieciešamas darba pienākumu veikšanai korupcijas novēršanas, apkarošanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā.

Efektīvu, proporcionālu un atturošu administratīvo vai kriminālo sodu par izdarītajiem pārkāpumiem noteikšana ir pastāvīgs un laiktietilpīgs kompetento institūciju izpētes, analīzes un normatīvo aktu salāgošanas darbs. Diemžēl ne visas plānotās normatīvo aktu grozījumu iniciatīvas pārskata periodā ir bijušas rezultatīvas. Turpinās darbs pie iespējamo grozījumu redakcijas izstrādes KPL, paredzot regulējumu par juridiskajām personām piemērojamo nodrošinājuma (drošības) līdzekļu piemērošanu kriminālprocesā. Tāpat Pamatnostādņu darbības laikā nav izdevies rast konceptuālu risinājumu informācijas publiskošanai par amatpersonām piemērotajiem kriminālsodiem.

Būtisks Pamatnostādņu uzdevums, kas savu aktualitāti nav zaudējis, ir nodrošināt Latvijas atbilstības novērtēšanu OECD Konvencijai (1., 2. un 3. fāze). Šīs organizācijas izvirzītās rekomendācijas Latviju mudina 1) uzlabot cīņu ar ārvalstu amatpersonu kukuļošanu, tajā skaitā, stiprinot KNAB darbības neatkarību; 2) stiprināt un organizēt pasākumus, kas vērsti uz naudas atmazgāšanas novēršanu un apkarošanu; 3) uzlabot tiesisko regulējumu tādos

105 Likumi.lv, Grozījumi likumā “Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”, sk. http://likumi.lv/ta/id/277894-grozijumi-likuma-par-kriminallikuma-speka-stasanas-un-piemerosanas-kartibu-KNABpl_180621_KNAPP

jautājumos kā ārvalstu amatpersonas kukuļošanas noziedzīgs nodarījums, personas izdošana, juridisko personu atbildība un zvērinātu revidentu pienākums ziņot par aizdomām par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas gadījumiem 4) ieviest visaptverošu aizsardzību personām, kuras ziņo par likumpārkāpumiem gan privātajā sektorā, gan valsts pārvaldē.

OECD Kukuļošanas apkarošanas darba grupas veiktajā Latvijas 3. fāzes novērtējuma ziņojumā, kas apstiprināts 2019. gada 10. oktobrī, kā prioritāte izvirzīta pastiprināta cīņa ar pārrobežu korupciju un ar to saistītajiem noziegumiem: naudas atmazgāšanu, finanšu noziegumiem, arī pārkāpumiem grāmatvedības jomā.

Plānošanas periodā no 2021.-2024. gadam ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošana būs viena no KNAB prioritātēm. WGB Latvijas 3. fāzes ziņojumā secinājusi, ka Latvija līdz šim ir turpinājusi uzlabot tiesisko regulējumu, kas kriminalizē ārvalstu valsts amatpersonu kukuļošanu un ar to saistīto noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju. Vienlaikus starptautiskie eksperti uzsver, ka ir nepieciešams nodrošināt šo tiesību normu efektīvu piemērošanu. Lai sasniegtu labākus rezultātus cīņā ar ārvalstu amatpersonu kukuļošanu un ar to saistīto noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju, WGB Latvijai rekomendē veikt virkni pasākumu, tostarp:

- ✓ nodrošināt pietiekošus resursus un ekspertīzi atbildīgajām iestādēm, lai tās spētu efektīvi izmeklēt un saukt pie atbildības personas par ārvalstu amatpersonu kukuļošanu un ar to saistīto noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizāciju;
- ✓ uzlabot kriminālvajāšanu rezultātus attiecībā uz uzņēmumiem, jo īpaši Latvijas finanšu institūcijām un citām juridiskām personām, kas ir iesaistītas ārvalstu amatpersonu kukuļošanas shēmās, un ar to saistītā noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijā;
- ✓ uzlabot sadarbību starp KNAB, VP un prokuroriem un ieviest stratēģisku pieeju ārvalstu amatpersonu kukuļošanas lietu un ar to saistītas noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas izmeklēšanā;
- ✓ stiprināt spējas atklāt ārvalstu amatpersonu kukuļošanas gadījumus;
- ✓ nodrošināt FKTK efektīvu darbību, tādējādi veicinot ārvalstu amatpersonu kukuļošanas un ar to saistītas noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršanu un atklāšanu.

Kopumā WGB Latvijai sniegusi 44 rekomendācijas, paredzot praktiskus pasākumus, kas vērsti uz efektīvāku ārvalstu amatpersonu kukuļošanas un ar to saistīto noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas atklāšanu, izmeklēšanu un saukšanu pie atbildības, nosakot efektīvus, samērīgus un atturošus sodus. 2020. gada 28. aprīlī MK pieņēma TM sagatavoto informatīvo ziņojumu "Par Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas 3. fāzes Latvijas novērtējuma ziņojumu, tajā izteiktajām rekomendācijām un to izpildes nodrošināšanu" (prot. Nr. 28, 33.§) un attiecīgi "Pasākumu un uzdevumu plānu Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas 3. fāzes rekomendāciju izpildei"¹⁰⁶. Valdības apstiprinātajā pasākumu plānā noteikto uzdevumu izpildi nodrošina TM, FM, ĀM, KNAB, VP, ĢP un tiesas, FKTK, FID, VID, VKanc, Altum un citas institūcijas. Atbildīgajām institūcijām līdzdarbojoties kopīgā darba plāna uzdevumu izpildē, paredzēts stiprināt Latvijas spējas atklāt un izmeklēt pārrobežu korupciju un ar to saistītos noziegumus (naudas atmazgāšana, finanšu noziegumi, tostarp ar grāmatvedību saistītie

106 MK tīmekļvietne, Tiesību aktu projekti, Informatīvais ziņojums "Par Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas 3. fāzes Latvijas novērtējuma ziņojumu, tajā izteiktajām rekomendācijām un to izpildes nodrošināšanu", sk.: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40485584>
KNABpl_180621_KNAPP

pārkāpumi), kā arī stiprināt tiesiskumu, veicināt ekonomisko izaugsmi, nodrošināt caurspīdīgu lēmumu pieņemšanas procesu un stabilu tiesisko vidi.

Viens no būtiskiem soļiem minēto OECD rekomendāciju izpildē – 2021. gada 31. martā darbu uzsāka Ekonomisko lietu tiesa. Tās kompetencē ir specifiski komercstrīdi un krimināllietas par sevišķi smagiem un smagiem noziegumiem, kas rada būtisku kaitējumu uzņēmējdarbības videi un tautsaimniecības attīstībai. Minētā institūcija izskatīs lietas par sarežģītiem ekonomiskajiem un finanšu noziegumiem, kā arī par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Savukārt ĢP turpmāk būs jānodrošina prioritāru, savlaicīgu un aktīvu izmeklēšanas uzraudzību un kriminālvajāšanu naudas atmazgāšanas lietās.

Šajā pretkorupcijas pasākumu plānā netiek saglabāts Pamatnostādņu rīcības virziens, kas saistīts ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu un noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanas veicināšanu, jo 2020. gada 29. septembrī MK pieņemts “Pasākumu plāns noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai laikposmam no 2020. līdz 2022. gadam”¹⁰⁷, kas ietver plašu, uz starpinstitucionālo sadarbību vērstu uzdevumu kopumu attiecīgajā jomā.

KNAB Eiropas Ekonomikas zonas granta līdzfinansētās programmas “Starptautiskā policijas sadarbība un noziedzības apkarošana” īstenotā projekta “Atbalsts trauksmes celšanas sistēmas izveidei Latvijā” ietvaros līdz 2022.gada 31.decembrim plāno realizēt trīs nozīmīgas aktivitātes: tiešsaistes ziņošanas platformas izveidi ziņošanai par KNAB kompetences jautājumiem, organizēt divas apjomīgas sociālās kampaņas, lai veicinātu sabiedrības izpratni par korupcijas izpausmes veidiem un nepieciešamību ziņot par novērotajiem pārkāpumiem, kā arī īstenot pasākumus KNAB izmeklēšanas un analītiskās kapacitātes stiprināšanai.

Lai veicinātu visu tiesībsardzības iestāžu, kuru kompetencē ietilpst koruptīvu noziedzīgu nodarījumu identificēšana un izmeklēšana, institucionālo sadarbību, kā arī vairotu tiesībsardzības iestāžu darbinieku zināšanas korupcijas novēršanā un apkarošanā un veicinātu informācijas un pieredzes apmaiņu starp šīm iestādēm, KNAB iepriekšminētā projekta ietvaros plāno apmācības, iesaistot VID, IDB, VP un FID analītiķus, izmeklētājus un operatīvos darbiniekus. Minēto institūciju apvienotās apmācības ne tikai sekmēs institūciju sadarbību, bet arī nodrošinās labākās prakses nodošanu, kas tādējādi uzlabos Latvijas kopējo spēju atklāt un izmeklēt koruptīvus noziedzīgus nodarījumus, tai skaitā spēju profesionāli apstrādāt ziņotāju sniegto informāciju, lai analītisko un izmeklēšanas darbību rezultātā tiktu panākta taisnīgs krimināltiesiskais noregulējums.

Plānoti arī starpinstitucionāli mācību un pieredzes apmaiņas pasākumi prioritārajās jomās (kriptoalūtas izmantošana, izņemšana un glabāšana/ pārvaldība; digitālie pierādījumi; OSINT (*open source intelligence*); krāpšana un citi noziedzīgi nodarījumi saistībā ar ES fondiem/ ārvalstu finanšu palīdzību; noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršana).

5. apakšmērķis: Ierobežot naudas varu politikā

Lai politiskās organizācijas (partijas) pastāvētu, veidotu komunikāciju un saikni ar savu potenciālo, kā arī jau esošo elektorātu, tām ir nepieciešami finanšu resursi. Taču to izcelsmi un plūsmu ir svarīgi uzraudzīt, padarīt organizētu un caurskatāmu, lai nodrošinātu sabiedrības uzticēšanos partijām, vairotu vienlīdzīgu sabiedrības interešu pārstāvniecību politikā, kā arī lai mazinātu iespēju šaurām, labi organizētām un finansiāli ietekmīgām grupām noteikt partiju politiku. Laikā no 2015.-2020. gadam KNAB ir veicis būtisku darbu partiju finansēšanas kontroles jomā – tiesiskā ietvara stiprināšanā un kontrolei nepieciešamo tehnisko līdzekļu

107 Likumi.lv, MK 2020. gada 29. septembra rīkojums Nr. 576 “Par pasākumu plānu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai laikposmam no 2020. līdz 2022. gadam”, sk.: <https://likumi.lv/ta/id/317729-par-pasakumu-planu-noziedzīgi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-noversanai-laikposmam>
KNABpl_180621_KNAPP

attīstīšanā. Pamatnostādnēs izvirzītais apakšmērķis ierobežot naudas varu politikā ietvēris 11 plānotos uzdevumus. Būtiskākais paveiktais:

- i. Izdarīti grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā¹⁰⁸, nosakot **30 % sliksni no personas ienākumiem, ko tā var dāvināt (ziedot) vienai politiskajai organizācija (partijai)** viena kalendārā gada laikā.
- ii. **Izstrādāta EDIS (Elektroniskā datu ievades sistēma)**, kas nodrošina automātisku datu ievadīšanu politiskajām organizācijām (partijām). Tā veidota ar mērķi elektronizēt un vienkāršot politisko partiju dokumentu un atskaišu iesniegšanu, kas palīdzēs izmantot politisko partiju iesniegto informāciju par savu finansiālo darbību dažādos griezumos, atvieglos šīs informācijas apstrādi un publicēšanu, paātrinās KNAB pārbaužu gaitu. EDIS samazinās administratīvo slogu arī atskaišu iesniegšanā un partijas varēs ātrāk saņemt informāciju par ziedojumu neatbilstībām normatīvo aktu prasībām.
- iii. 2019. gada 10. septembrī MK pieņemti noteikumi Nr. 417 “Politisko organizāciju (partiju) informācijas par iestāšanās naudām, biedru naudām, dāvinājumiem (ziedojumiem), vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarāciju un gada pārskatu iesniegšanas un publicēšanas noteikumi” (stājušies spēkā 2019. gada 14. septembrī). Tie nosaka kārtību, kādā politiskā organizācija (partija), izmantojot EDIS, informē KNAB par iestāšanās naudām, biedru naudām un saņemtajiem un atpakaļ pārskaitītajiem (atdotajiem) dāvinājumiem (ziedojumiem) un iesniedz vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarāciju un gada pārskatu.
- iv. Atbilstoši 2019. gada 14. novembra grozījumiem Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma 7.¹ pantā (stājas spēkā 2020. gada 1. janvārī) **būtiski palielināts valsts budžeta finansējums politiskajām partijām**, nosakot izmaksājamā valsts budžeta finansējuma apmēru un izmaksas veikšanas kārtību. Šāda finansēšanas modeļa mērķis ir 1) mazināt politisko partiju finansiālu no privātpersonu ziedojumiem atkarību, kas palielina risku nokļūt atkarībā no šo personu izvirzītajām prasībām; 2) atrisināt Latvijas politisko partiju administratīvo mazspēju – konstantu vajadzību pēc resursiem, kas nav ļāvusi Latvijas politiskajām partijām segt savas administratīvās izmaksas un kļūt profesionālākām.
- v. 2020. gada 14. janvārī MK pieņemti noteikumi Nr.24 “**Politiskajām organizācijām (partijām) piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojuma noteikumi**”. Tie cita starpā nosaka piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojuma mērķu grupu veidus, pieļaujamos izdevumus un ierobežojumus. Tāpat partijām noteikts pienākums ar piešķirto valsts finansējumu rīkoties lietderīgi, tas ir, mērķi jāasniedz ar iespējami mazāko finanšu līdzekļu izlietojumu, kā arī īpašumā vai lietošanā iegūstamu mantu vai pakalpojumu iegādi par iespējami izdevīgāko cenu.
- vi. Pilnveidots tiesiskais regulējums attiecībā uz atbildības mehānismu politiskajai organizācijai (partijai) daļā par valsts budžeta finansējuma izmaksas pārtraukšanu vai apturēšanu.

Viens no ilgstoši neatrisinātiem jautājumiem, kura izpilde turpināma, ir lobēšanas atklātības veicināšana. Pēdējos sešos gados bijuši vairākkārtēji centieni šo problēmu aktualizēt (KNAB 2019.gada 4.marta vēstulē nr.1/1334 Saeimas Juridiskajai komisijai atkārtoti iesniedz priekšlikumus likumprojektam “Grozījumi Saeimas kārtības rullī” (Nr.178/Lp13)), kā arī piedāvāt dažādus iespējamus risinājumus lobēšanas atklātības veicināšanai Latvijā, taču to atbalstam trūcis politiskās gribas.

108 Likumi.lv, Grozījumi Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likumā, sk.: <https://likumi.lv/ta/id/294878-grozijumi-politisko-organizaciju-partiju-finansesanas-likuma>
KNABpl_180621_KNAPP

Nākamajā plānošanas periodā VAS Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.3.4.2.0/15/I/002 “Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide korupcijas novēršanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā” ietvaros plānots nodrošināt mācības un pieredzes apmaiņas pasākumus valsts institūciju un pašvaldību darbiniekiem par aktuālajiem problēmjautājumiem saistībā ar lobēšanu un tās atklātības nodrošināšanu.

VK, veicot revīziju par to, vai lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām piešķirtie budžeta līdzekļi ir izmantoti lietderīgi¹⁰⁹, secinājusi, ka valstī arvien nesakārtotais lobēšanas regulējums liedz pieeju atklātai informācijai par dažādu interešu grupu ietekmi uz būtiskiem lēmumiem. Latvijā šis jautājums ir aktualizēts jau desmit gadus, tomēr lobēšanu regulējošs likums tā arī nav pieņemts. VK vērtējumā, tas veicinātu noskaidrot, kādas intereses pārstāv, piemēram, visas iesaistītās lauksaimnieku NVO, jo virkne Latvijas lauksaimniecības NVO sadarībā ar ES institūcijām tiek atzītas par lobijorganizācijām. Lobētāju un to darbību atklātības trūkums mazina sabiedrības uzticēšanos valsts varai, kas cita starpā vairo stereotipus par koruptīvu shēmu iespējamību tiesiskajā vidē.

Jaunajā plānošanas periodā, veicinot politisko organizāciju (partiju) finansēšanas atklātumu un naudas lomas politikā mazināšanu, KNAB darbākārtībā ir plānots:

- Turpināt izglītēt aģitācijas veicējus, reklāmas pakalpojumu sniedzējus, kā arī politiskās organizācijas (partijas) par aktuālajiem priekšvēlēšanu aģitācijas ierobežojumiem;
- Turpināt metodisko materiālu izstrādi un aktualizāciju par partiju un citu vēlēšanu dalībnieku interesējošajiem problēmjautājumiem priekšvēlēšanu periodā un vēlēšanu dienās, lai, gatavojoties vēlēšanām, nodrošinātu tām saistošo tiesību aktu pareizu interpretāciju un piemērošanu;
- Analizēt slēptās priekšvēlēšanu aģitācijas izpausmes iepriekšējos priekšvēlēšanu periodos un sagatavot priekšlikumus normatīvo aktu grozījumiem slēptas aģitācijas riska novēršanai;
- Pārskatīt un salāgot normatīvajos aktos paredzētā maksimālā soda apmēru par konstatētu priekšvēlēšanu aģitācijas kārtības pārkāpšanu vai priekšvēlēšanu aģitācijai noteikto ierobežojumu neievērošanu internetā, publiskās vietās, elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos, preses izdevumos;
- Izvērtēt valsts budžeta finansējuma politiskajām organizācijām (partijām) izlietojuma atklātumu (t.sk. politisko partiju iesniedzamās un publicējamās informācijas apjomu);
- Pārskatīt politisko organizāciju (partiju) un to apvienību vēlēšanu kampaņu limitēto izdevumu pozīcijas;
- Izvērtēt esošo valsts budžeta finansējuma piešķiršanas modeli politiskajām organizācijām (partijām) un sagatavot priekšlikumus tā pilnveidei, tai skaitā izvērtēt iespējas piešķirt valsts budžeta finansējumu arī reģionālajām politiskajām organizācijām (partijām);
- Veikt nacionālo normatīvo aktu analīzi, kā arī starptautiskās prakses izvērtējumu, identificējot, pie kādiem apstākļiem politiskajai organizācijai (partijai) būtu liedzams startēt vēlēšanās (pārkāpumi, sodi, neapmaksātas parādsaistības u.c.);
- Izvērtēt kārtību, kādā politisko organizāciju (partiju) izslēdz no partiju reģistra.

Lai nodrošinātu un veicinātu sabiedrības līdzdalību politikas veidošanā, 2021.gadā KNAB nodrošinās sabiedrību ar KNAB rīcībā esošo informāciju par politiskajām

109 Valsts kontroles likumības/lietderības revīzijas “Vai lauksaimniecības, meža un zivsaimniecības nozares nevalstiskajām organizācijām piešķirtie budžeta līdzekļi ir izmantoti lietderīgi?” ziņojums, 2019. gada 22. jūlijs sk.: http://www.lrvk.gov.lv/uploads/reviziju-zinojumi/2018/2.4.1.-14_2018/Rev%C4%ABzijas%20zi%C5%86ojums_03.07.2019.pdf
KNABpl_180621_KNAPP

organizācijām (partijām) piešķirto valsts finansējumu un tā izlietojumu, kā arī politisko organizāciju (partiju) saņemtajiem ziedojumiem atvērtu datu formātā.

III. Korupcijas novēršanas un apkarošanas pasākumu plāns 2021.-2024. gadam

Plāna mērķis		Ievērojot institūciju labas pārvaldības un cilvēkresursu efektīvas vadības principu, nodrošināt jebkuras institūcijas vai organizācijas uzticamu darbību.					
Politikas rezultāts/-i un rezultatīvais rādītājs/-i		Attīstīta starpinstitucionālā sadarbība, paaugstinot korupcijas novēršanas un apkarošanas efektivitāti.					
1. apakšmērķis. Nodrošināt tādu publiskās pārvaldes cilvēkresursu vadības politiku, kas izslēdz motivāciju koruptīvai rīcībai							
1. Rīcības virziens		IKNL normu pilnveide, skaidrošana, piemērošana un personu loka, uz kuru attiecināmi preventīvie pretkorupcijas pasākumi, pārskatīšana					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti
1.1.	Nodrošināt likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" pilnveidi, reaģējot uz publiskās pārvaldes attīstības tendencēm un vienlaikus nodrošinot samērīgus, pamatotus un efektīvus pasākumus interešu konflikta situāciju novēršanai valsts amatpersonu darbībā. <i>(sasaiste ar Noziedzības novēršanas padomes rīcības plāna laikposmam no 2021. līdz 2026. gadam pasākumu</i>	Veikts neatkarīgs pētījums un iegūti secinājumi par likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" trūkumiem, nepilnībām un iespējamiem pilnveides virzieniem.	Veikts pētījums, iegūta jauna informācijas bāze normatīvo aktu tālākai pilnveidei.	KNAB	–	02.05.2022.	Nepieciešams papildu finansējums 20 000 EUR

	<i>Nr.1.1.3 un rezultatīvo rādītāju Nr.3)</i>						
1.2.	Nodrošināt valsts amatpersonām un sabiedrībai saprotamu likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" ietvertu tiesību normu interpretāciju.	Sagatavots skaidrojumu apkopojums par likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu, aizliegumu, kā arī pienākumu būtību un piemērošanu.	Nodrošināti publiski pieejami likuma normu skaidrojumi.	KNAB	–	01.12.2021./ pastāvīgi	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
1.3.	Nodrošināt vienotu praksi attiecībā uz valsts amatpersonas statusa piemērošanu publiskas personas institūciju darbiniekiem.	Izstrādātas vadlīnijas publiskas personas institūciju vadītājiem, skaidrojot, pēc kādām pazīmēm nodarbinātajam piešķirams valsts amatpersonas statuss	1) Izstrādātas vadlīnijas; 2) Samazinās konstatēto neatbilstību skaits institūciju iesniegtajos valsts	VID	–	01.03.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

		publiskas personas institūcijā.	amatpersonu sarakstos.				
1.4.	Pārskatīt valsts amatpersonu loku Nacionālajos bruņotajos spēkos, Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs un Ieslodzījumu vietu pārvaldē atbilstoši izvērtējumam par nodarbināto veicamajām funkcijām.	Noteiktajās institūcijās izvērtēta nodarbināto personu atbilstība amatpersonas statusam un, ja nepieciešams, sagatavoti priekšlikumi grozījumiem likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā".	1) Sagatavoti un MK iesniegti grozījumi likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā"; 2) Skaitliskas izmaiņas valsts amatpersonu sarakstos Nacionālajos bruņotajos spēkos, Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs un Ieslodzījumu vietu pārvaldē	FM, VID, KNAB	AiM, IeM, TM	03.09.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

1.5.	Pilnveidot ES fondu vadības un kontroles sistēmu interešu konflikta risku mazināšanai.	Atbilstoši ES fondu vadības un kontroles sistēmas audita par interešu konflikta mazinošiem pasākumiem Nr.SA/ESIF/2020/10 Finanšu ministrijā kā ES fondu vadošajā iestādē un Centrālajā finanšu un līgumu aģentūrā kā ES fondu sadarbības iestādē rezultātiem pilnveidota ES fondu vadības un kontroles sistēma interešu konflikta risku mazināšanai.	Veikts izvērtējums un nepieciešamie grozījumi institūcijas iekšējos vai ārējos normatīvajos aktos, pilnveidojot ES fondu vadības un kontroles sistēmu interešu konflikta mazināšanai.	FM, IUB	CFLA	01.03.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
1.6.	Nodrošināt interešu konflikta pārvaldības sistēmu personām, kas pilda Ministru kabineta locekļu ārštata konsultatīvo darbinieku pienākumus. (<i>sasaiste ar GRECO V novērtēšanas kārtas ziņojumu, rekomendācija Nr. ix. / i</i>))	Izvērtēts MK noteikumu Nr.495 "Noteikumi par Ministru kabineta locekļa ārštata konsultatīvā darbinieka statusu un kompetenci" regulējums un sagatavoti priekšlikumi grozījumiem normatīvajos aktos, lai nodrošinātu interešu konfliktu novēršanu Ministru kabineta locekļu ārštata konsultatīvo darbinieku darbībā.	Sagatavoti un MK iesniegti priekšlikumi grozījumiem normatīvajā regulējumā	VKanc, KNAB	–	01.03.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

1.7.	Pārskatīt likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 6.pantā noteiktos vispārējos valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumus, nodrošinot samērīgus un likuma mērķim atbilstošus ierobežojumus.	Izvērtēti likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 6.pantā noteiktie valsts amatpersonas amata savienošanas ierobežojumi, tai skaitā iespēja savienot valsts amatpersonas amatu, piemēram, ar izglītības iestādes vecāku padomes locekļa pienākumu izpildi.	Sagatavoti un MK iesniegti nepieciešamie grozījumi normatīvajā regulējumā	KNAB, TM, VID	–	31.12.2021.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
1.8.	Nodrošināt samērīgus un leģitīmajam mērķim atbilstošus amatu savienošanas ierobežojumus Saeimas deputātiem.	Izvērtētas Saeimas deputātiem normatīvajos aktos paredzētās tiesības savienot Saeimas deputāta amatu ar ministra amatu.	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	TM	Tiesībsargs	01.07.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
1.9.	Nodrošināt ārstniecības iestāžu atbildīgu, caurskatāmu un ētisku zinātniskās komercdarbības veikšanu	Veikts izvērtējums par Latvijas ārstniecības iestāžu zinātniskās komercdarbības praksi un ārstniecības personāla iesaisti pētnieciskajā darbā (pētnieciskās darbības organizēšana, finansēšana un uzraudzība), sniedzot priekšlikumus ārstu pētnieciskās darbības	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	VM	–	29.12.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

		atklātības nodrošināšanai un finansēšanas kārtības pilnveidošanai.					
1.10.	Pārskatīt un aktualizēt Saeimas deputātu ētikas kodeksu un papildināt to ar praktiskiem pasākumiem, kas sniegtu atbilstošas vadlīnijas un ieteikumus Saeimas locekļiem par regulējumu, kas saistīts ar ētiku, interešu konfliktu un korupcijas novēršanu (<i>sasaiste ar GRECO IV novērtēšanas kārtas ziņojums, rekomendācija Nr. iii.</i>)	Izstrādātas rekomendācijas Saeimai par vēlamajiem veicamajiem uzlabojumiem un grozījumiem esošajā Saeimas ētikas kodeksā.	1) Sagatavotas vadlīnijas un 2) prezentētas atbildīgajai Saeimas komisijai	VKanc, KNAB		01.11.2021.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
2. Rīcības virziens		Publiskās pārvaldes cilvēkresursu vadības uzlabošana, veicinot ētiskumu un mazinot korupcijas un interešu konflikta riskus					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti
2.1.	Veidot sadarbību ar augstākās izglītības iestādēm par fakultatīva studiju kursa izstrādi un ieviešanu veselības aprūpes studiju virziena īstenošanas ietvaros.	Noslēgts sadarbības līgums ar Latvijas augstskolām par fakultatīva studiju kursa īstenošanu veselības aprūpes studiju virziena ietvaros par korupcijas	Noslēgts sadarbības līgums	KNAB, VM, Rīgas Stradiņa universitāte, Latvijas Universitāte	–	01.07.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

		riskiem un to novēršanu veselības aprūpes sistēmā.					
2.2.	Iedzīvināt MK ieteikumos Nr.1 "Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi" un iestāžu izstrādātajos Ētikas kodeksos ietvertās valsts pārvaldes vērtības. <i>(sasaiste ar Publiskajā pārvaldē nodarbināto mācīšanās un attīstības plānu 2021.-2027. gadam, pasākums Nr. 1.1.)</i>	Izstrādāta valsts pārvaldes vērtību spēle, kas iekļauta kā mācību programmas elements valsts pārvaldē nodarbinātajiem.	Veikts papildinājums mācību programmas saturā valsts pārvaldē nodarbinātajiem	VKanc, VAS	–	31.05.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi; Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.3.4.2.0/15/I/002 "Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide korupcijas novēršanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā" īstenošanai paredzētais finansējums
2.3.	Nodrošināt sistemātisku zināšanu apguvi,	2.4.1. Izstrādāts mācību modulis par ētikas	Izstrādāts e-kurss valsts	VKanc, VAS	–	30.12.2022.	Eiropas Sociālā fonda

	<p>atjaunošanu un nostiprināšanu par ētiskas pamatprincipiem valsts pārvaldē nodarbinātajiem, kā arī turpināt vērtībās balstītas kultūras un izpratnes par ētiku iedzīvināšanu valsts pārvaldē. (<i>sasaiste ar Publiskajā pārvaldē nodarbināto mācīšanās un attīstības plānu 2021.-2027. gadam, pasākums Nr. 1.1.</i>)</p>	<p>pamatprincipiem valsts pārvaldē nodarbinātajiem, tajā skaitā jaunajiem darbiniekiem valsts pārvaldē.</p>	<p>pārvaldē nodarbinātajiem par ētikas pamatprasībām valsts pārvaldē</p>				<p>projekta Nr.3.4.2.0/15/I/002 “Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide korupcijas novēršanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā” īstenošanai paredzētais finansējums</p>
		<p>2.4.2. Izveidots un attīstīts ētikas uzticības personu tīkls publiskajā pārvaldē, vienlaikus nodrošinot institūciju personāla informētību par šādas personas esamību institūcijā</p>	<p>Apmācītu un praktizējošu ētikas uzticības personu skaits publiskajā pārvaldē</p>	<p>VKanc, VAS</p>	<p>Publiskas personas institūcijas</p>	<p>30.12.2022.</p>	<p>Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.3.4.2.0/15/I/002 “Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide korupcijas novēršanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā” īstenošanai</p>

							paredzētais finansējums
		2.4.3. Veikts pētījums par publiskas personas institūciju ētikas kodeksu piemērošanas praksi.	Veikts pētījums	VKanc	–	30.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
2.4.	Turpināt publisko institūciju tālākizglītotāju pretkorupcijas jautājumos sagatavošanu, kā arī nodrošināt metodisko palīdzību tālākizglītotāju pilnvērtīgai funkciju veikšanai savās institūcijās.	1) Nodrošināts tālākizglītotāju apmācības pamatkurss (jaunajiem tālākizglītotājiem); 2) Nodrošināts tālākizglītotāju kompetences celšanas kurss (tālākizglītotājiem ar iepriekšēju pieredzi).	1) Apmācības pasākumu skaits, apmācīto tālākizglītotāju skaits; 2) Apmācības pasākumu skaits, apmācīto tālākizglītotāju skaits	KNAB	–	1) reizi gadā; 2) ne retāk kā reizi gadā	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
2.5.	Lai vairotu atklātību un sabiedrības uzticību valsts amatpersonu darbībai, izvērtēt iespēju Latvijā ieviest ģimenes ienākumu deklarācijas sistēmu attiecībā uz valsts amatpersonas radniekiem, kā arī noteikt valsts amatpersonai pienākumu iesniegt papildu	Veikts izvērtējums par ģimenes ienākumu deklarācijas sistēmas ieviešanu attiecībā uz valsts amatpersonas radniekiem, kā arī par iespējamu papildu deklarāciju sniegšanu.	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	FM, VID	–	30.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

	deklarāciju viena mēneša laikā pēc tam, kad tā veikusi darījumu (piemēram, saņēmusi mantojumu, dāvinājumu, izsniegusi vai saņēmusi aizdevumu), kura summa pārsniedz noteiktu summu.						
2.6.	Nodrošināt sabiedrības informētību par publiskas personas institūcijā strādājošajām valsts amatpersonām.	Izvērtēta iespēja tehniski un finansiāli nodrošināt VID rīcībā esošās informācijas (valsts amatpersonu saraksta) publicēšanu VID tīmekļvietnē mašīnlasāmā formā.	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	FM, VID	–	01.06.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
2.7.	Izstrādāt objektīvus un pārskatāmus kritērijus, kas ļautu noteikt policijas un robežsardzes darbinieku integritāti un atbilstību piemērojamajam ētikas kodeksam, un iekļaut tos periodiskajos darbības novērtējumos. (<i>sasaiste ar GRECO V novērtēšanas kārtas ziņojums, rekomendācija Nr. xiv.</i>)	Izstrādāti vienoti, objektīvi un skaidri kritēriji policijas un robežsardzes darbinieku integritātes un atbilstības piemērojamajam ētikas kodeksam vērtēšanai.	Grozījumi normatīvajos aktos	IeM, Valsts robežsardze	–	31.12.2021.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

2.8.	Pilnveidot un attīstīt valsts amatpersonu ienākumu likumības kontroli, kā arī tās ietvaros attīstīt spēju identificēt korupcijas riskus.	Izvērtētas iespējas izmantot valsts amatpersonas deklarācijā iekļautās ziņas personas ienākumu likumības kontroles pilnveidošanā un izstrādāta metodika, lai labāk identificētu korupcijas riskus, pārbaudot valsts amatpersonu mantiskā stāvokļa deklarācijas, un regulāri pārskatītas sistēmas attiecībā uz nejaušajām pārbaudēm, lai koncentrētos uz īpašām interesēm vai funkcijām, kas varētu būt pakļautas korupcijai.	Sagatavots metodiskais materiāls	VID	–	30.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
2.9.	Nodrošināt zināšanu pilnveides semināru Saeimas deputātiem par interešu konflikta novēršanas, tajā skaitā ētikas, jautājumiem.	Sniegts atbalsts Saeimas deputātu apmācību nodrošināšanā un iepriekš konstatētu ētikas pārkāpumu analīzē.	Īstenots viens izglītošanas pasākums	KNAB	–	14. Saeimas sasaukuma sākums	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

2.10.	Lai veicinātu reģionālās pārvaldības efektivitāti, kā arī lai nodrošinātu vienotus principus vietvaru ikdienas darbā visā Latvijas teritorijā, definēt pašvaldību labas pārvaldības atbilstības standartus gan rīcībā ar tās mantu un finanšu līdzekļiem, gan cilvēkresursu pārvaldību.	Izstrādāti pašvaldību labas pārvaldības atbilstības standarti, balstoties uz analīzi par vietvaru īstenotajām procedūrām - jo īpaši rīcību ar tās mantu un finanšu līdzekļiem, kā arī cilvēkresursu pārvaldību.	Sagatavotas un MK iesniegtas vadlīnijas	VARAM	–	01.03.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
2. apakšmērķis. Izveidot un uzlabot tādu patstāvīgi darbojošos iekšējās kontroles sistēmu, kas maksimāli ierobežo korupcijas rašanās un finanšu līdzekļu, tai skaitā ES un citu ārvalstu finanšu līdzekļu, izkrāpšanas iespējas valsts, pašvaldību vai privātajā sektorā							
3. Rīcības virziens		Iekšējās kontroles sistēmas pilnveide, uzturēšana un uzraudzība valsts, pašvaldību institūcijās un kapitālsabiedrībās					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti
3.1.	Veicināt publiskas personas institūciju pretkorupcijas pasākumu pārorientāciju no ārējās kontroles uz iekšējo, vairojot resoru un iestāžu atbildību un stiprinot institūciju iekšējo kontroli.	Veikts izlases veida novērtējums par publiskas personas institūciju izveidoto pretkorupcijas iekšējās kontroles sistēmu atbilstību MK 2017.gada 17.oktobra noteikumu Nr. 630 "Noteikumi par iekšējās kontroles sistēmas pamatprasībām korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai publiskas	Sagatavoti divi informatīvie ziņojumi	KNAB	–	1) 30.06.2022.; 2) 30.06.2024.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

		personas institūcijā" pamatprasībām, sagatavoti priekšlikumi nepilnību novēršanai.					
3.2.	Nodrošināt zināšanu papildināšanas un pieredzes apmaiņas pasākumus publiskas personas institūcijām par iekšējās kontroles sistēmas ieviešanu, uzturēšanu un attīstību, ietverot labākās prakses piemērus publiskajā un privātajā sektorā.	3.2.1. Organizēta konference pieredzes apmaiņai iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas ieviešanas un pilnveidošanas jomā.	Konferences dalībnieku skaits	KNAB, VAS	–	30.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
		3.2.2. Nodrošinātas mācības un pieredzes apmaiņas pasākumi iekšējās pretkorupcijas kontroles sistēmas ieviešanas/ pilnveidošanas jomā.	1) Izstrādāts e-mācību kurss; 2) Organizēti divi izglītošanas, pieredzes apmaiņas pasākumi	VAS, KNAB	–	1) 30.12.2022. 2) 31.12.2024.	1) Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.3.4.2.0/15/I/002 “Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide korupcijas novēršanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā” īstenošanai paredzētais finansējums; 2) Likumā par valsts budžetu

							kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
3.3.	Nodrošināt vienotu valsts amatpersonu rīcības modeli situācijā, ja valsts amatpersonai tiek piedāvāts vai dots kукulis.	3.4.1. Aktualizēti metodiskie ieteikumi tiesībsargājošajām un drošības institūcijām rīcībai situācijā, ja valsts amatpersonai tiek piedāvāts vai dots kукulis, kā arī tiesībsargājošo un drošības institūciju amatpersonas informētas par vēlamo rīcību situācijā, ja valsts amatpersonai tiek piedāvāts vai dots kукulis.	Aktualizēti un tiesībsargājošajām institūcijām izsūtīti metodiskie ieteikumi	KNAB	VP, VRS, VDD, VID Nodokļu un muitas policijas pārvalde, MP, IeVP, ĢP, FID, IDB	30.06.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
		3.4.2. Sagatavoti metodiskie ieteikumi publiskas personas institūcijām par rīcību situācijā, ja valsts amatpersonai tiek piedāvāts vai dots kукulis.	1) Sagatavoti un izplatīti metodiskie ieteikumi publiskas personas institūcijām;	KNAB	–	01.09.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
			2) Izstrādāta un publiskota (institūciju tīmekļvietnēs) infografika -	KNAB	–	01.10.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie

			pareizas rīcības scenārijs				finanšu līdzekļi
3.4.	Novērst publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas riskus, kā arī korupcijas riskus valstī izsludināta īpašā tiesiskā režīma – ārkārtējās situācijas vai izņēmuma stāvokļa – gadījumā.	Izstrādāts normatīvais regulējums, kas paredz minimālās obligātās prasības publisko iepirkumu veikšanai īpašā tiesiskā režīma apstākļos.	Izstrādāti MK noteikumi	FM (IUB), KNAB, TM, ĀM, IeM, VM, VKanc, AiM	–	31.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
3.5.	Samazināt korupcijas riskus būvniecības kontroles jomā, nodrošināt atklātu un tiesisku būvniecības norisi visā Latvijas teritorijā, nepieļaujot iespējamu patvaļu būvniecības procesa īstenošanā pašvaldībās.	3.6.1. Nodrošināts tiesiskais ietvars būvniecības procesā veicamo pārbaužu vai būvju pieņemšanas ekspluatācijā procesa videofiksācijai, izmantojot videokameru objekta apmeklēšanas laikā.	Grozījumi normatīvajā regulējumā	EM	DVI	31.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
		3.6.2. Veikta būvniecības procedūru īstenošanas, kā arī uzraudzības prakses analīze pašvaldībās, identificējot pastāvošās aktuālās problēmas būvniecības uzraudzības un kontroles jomā (korupcijas un interešu	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums Ja nepieciešams, sagatavoti grozījumi	EM, BVKB		01.06.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

<p>konflikta riski; pašvaldībām, EM un BVKB pieejamie “instrumenti” un to efektivitāte prettiesisku darbību/bezdarbību operatīvai novēršanai), kā arī piedāvājot risinājumus nepilnību novēršanai, tostarp, ja nepieciešams, uzraudzības un kontroles institūciju pilnvaru paplašināšanai (piem. tiesību piešķiršana EM pie noteiktiem apstākļiem apturēt būvatļauju vai pat atlaist domi).</p>	<p>normatīvajos aktos</p>				
<p>3.6.3. Izvērtēta iespēja paplašināt BVKB funkcijas un tiesības: 1) veikt izlases veida pēckontroli attiecībā uz pašvaldību būvvalžu amatpersonu pieņemtajiem lēmumiem un rīcību, īstenojot pašvaldības būvdarbu kontroli un būvju pieņemšanu ekspluatācijā (neatkarīgi no būves piederības konkrētai grupai), un 2) operatīvi novērst</p>	<p>Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums</p>	<p>EM, BVKB</p>		<p>31.12.2022.</p>	<p>Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi</p>

		pārkāpumus, ja tādi konstatēti.					
3.6.	Nodrošināt caurskatāmu, normatīvos regulētu muzeju krājumu pieejamību sabiedrībai.	Veikta analīze par muzeju krājumu pieejamību sabiedrībai un to izmantošanas nosacījumiem, paredzot attiecīgus grozījumus normatīvajā regulējumā, ja nepieciešams.	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	KM, AiM	–	31.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
3.7.	Atbilstoši Informācijas atklātības likumam nodrošināt nekavētu personai paredzēto tiesību īstenošanu iepazīties ar iestādes ierobežotas pieejamības informācijas sarakstu.	Personai nodrošināta nekavēta savu normatīvajos aktos paredzēto tiesību īstenošana attiecībā uz iepazīšanos ar iestādes ierobežotas pieejamības informācijas sarakstu, normatīvajos aktos nosakot pienākumu iestāžu tīmekļvietnēs publicēt iestādes ierobežotas pieejamības informācijas sarakstu.	1) Grozījumi normatīvajā regulējumā	1) TM	VKanc, ĢP, AiM	31.12.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
			2) Iestāžu tīmekļvietnēs publicēts pastāvīgi aktualizēts iestādes ierobežotas pieejamības informācijas saraksts	2) Visas publiskas personas institūcijas	–	pastāvīgi	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

3.8.	Stiprināt iekšējās kontroles pasākumus tiesās.	Veikts izvērtējums par pastāvošajām iekšējās kontroles procedūrām tiesās, esošā ārējā normatīvā ietvara attiecināmība uz tām.	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	TM, TA, KNAB	–	01.2.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
3.9.	Turpināt monitorēt korupcijas riskus veselības aprūpes jomā.	Aktualizēta informācija KNAB pārskatā par korupcijas riskiem veselības aprūpes sistēmā un sniegtas rekomendācijas risku mazināšanai.	Aktualizēts KNAB 2012. gadā sagatavotais pārskats par korupcijas riskiem veselības aprūpes sistēmā	KNAB	VM	30.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
4. Rīcības virziens		Publiskās mantas un finanšu līdzekļu, tai skaitā ES fondu un citu ārvalstu finanšu palīdzības instrumentu izlietojuma likumības nodrošināšana					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti
4.1.	Veicināt kvalitatīvu iepirkumu dokumentācijas sagatavošanu, mazinot iespējas iepirkumu dokumentācijā ietvertos nosacījumus piemērot viena pretendenta vajadzībām. (sasaiste ar <i>Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma</i>	4.1.1. Normatīvajā regulējumā noteikts pasūtītājam (iepirkuma veicējam) obligāts pienākums veikt tirgus izpēti pirms iepirkuma sākšanas, kā arī paredzēt nosacījumus jeb minimālās prasības šādas izpētes veikšanai un kārtība, kādā tā ir dokumentējama.	Veikti grozījumi normatīvajā regulējumā	FM (IUB)	–	31.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

	<i>plānu 2021.-2026. gadam, reformu un investīciju virziens Nr. 6.4.)</i>	4.1.2. Izstrādātas vadlīnijas rīcībai gadījumos, kad valsts un pašvaldību iestāžu darbiniekiem kā publiskā iepirkuma veicējiem jā sagatavo iepirkuma tehniskā specifikācija, kuras izstrādei nepieciešamas specifiskas zināšanas (neitralitātes saglabāšana iepirkuma dokumentācijas sagatavošanā).	Izstrādātas vadlīnijas	FM (IUB)	–	01.06.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
4.2.	Nodrošināt caurskatāmu, konkurenci neierobežojošu iepirkumu veikšanas praksi Valsts kultūrkapitāla fonda (VKKF) finansētajos projektos.	Izvērtēta VKKF projektu pieteikumu iesniegšanas procedūra (iespieddarbu publicēšanai), analizējot konkursu nolikumos ietvertās prasības pēc iepriekš parakstīta nodomu protokola atbilstību Publisko iepirkumu likuma mērķim - nodrošināt piegādātāju brīvu konkurenci, kā arī vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem.	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums. Veikts izvērtējums projektu pieteikumu iesniegšanas procedūrai un tās atbilstībai Publisko iepirkumu likuma mērķiem.	KM, VKKF	–	01.10.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

4.3.	<p>Nodrošināt caurskatāmību un atklātību informācijai par visiem publisku personu institūciju veiktajiem iepirkumiem un rakstiski noslēgtajiem publiskajiem būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumiem neatkarīgi no to līgumcenas.</p> <p>(sasaiste ar <i>Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma plānu 2021.-2026. gadam</i>, reformu un investīciju virziens Nr. 6.4. un <i>Ceturto nacionālo atvērtās pārvaldības rīcības plānu 2020.-2021.gadam</i>, 1. apņemšanās)</p>	<p>Izvērtēta iespēja Elektronisko iepirkumu sistēmā (EIS) nodrošināt informācijas publicēšanu (arī atvērtu datu formā) par publisku personu institūciju visiem veiktajiem iepirkumiem un rakstiski noslēgtajiem publiskajiem būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumiem neatkarīgi no to līgumcenas.</p> <p>Balstoties uz iepriekšēja izvērtējuma rezultātiem, ja nepieciešams, sagatavoti atbilstoši grozījumi normatīvajā regulējumā.</p>	<p>1) Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums 2) Ja nepieciešams, sagatavoti grozījumi normatīvajā regulējumā 3) EIS nodrošināta publiski pieejama informācija atvērtu datu formā, kā arī izvērtējuma rezultātiem atbilstošā apjomā.</p>	VARAM, FM, IUB, VRAA	-	<p>1), 2) 01.10.2022. 2. 3) 26.12.2023.</p>	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
4.4.	<p>Nodrošināt publiskas personas institūciju dibināto biedrību un nodibinājumu darbības caurskatāmību.</p>	<p>Veikts izvērtējums par normatīvā regulējuma iespējamo pilnveidi attiecībā uz publiskas personas veidotajām biedrībām un nodibinājumiem, nodrošinot to pārvaldībai un caurskatāmībai līdzvērtīgus kritērijus tiem,</p>	<p>1) Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums 2) Ja nepieciešams, sagatavoti priekšlikumi grozījumiem</p>	TM	-	<p>30.12.2022. 29.12.2023.</p>	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

		kādi noteikti valsts kapitālsabiedrībām.	normatīvajā regulējumā				
4.5.	Publisko budžeta līdzekļu piešķiršanā privātpersonām, t.sk. biedrībām un nodibinājumiem, nodrošināt atklātumu un finanšu līdzekļu pamatotu, efektīvu izmantošanu.	Izstrādāts vienots regulējums pašvaldībām par publisko līdzekļu piešķiršanas kārtību privātpersonām, iekļaujot nosacījumus par pašvaldības izdotu normatīvo aktu, kas nosaka piešķirumu piešķiršanas kārtību, minimālajām prasībām, obligātu atskaišu iesniegšanu, procesa atklātības nodrošināšanu u.tml.	Izstrādāts un MK iesniegts normatīvā akta projekts	VARAM	–	01.06.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
4.6.	Monitorēt un nodrošināt, ka valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus, sniedz tikai tie veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēji, kuriem ir ieviesta iekšējās kontroles sistēma korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai atbilstoši grozījumiem Ministru	Izlases veidā veikta iekšējās kontroles sistēmas korupcijas un interešu konflikta risku novēršanai analīze veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju institūcijās, kuras sniedz valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus vismaz piecos pakalpojumu veidos.	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	KNAB, VM, NVD	–	29.12.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

<p>kabineta 2018.gada 28.augusta noteikumos Nr.555 “Veselības aprūpes pakalpojumu organizēšanas un samaksas kārtība”, kas stāsies spēkā 2022.gada 1.janvārī (prasība ieviest iekšējās kontroles sistēmu korupcijas un interešu konflikta riska novēršanai attiecas uz ambulatorajām ārstniecības iestādēm, kuras sniedz valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus vismaz piecos pakalpojumu veidos).</p>						
---	--	--	--	--	--	--

4.7.	<p>Nodrošināt valsts amatpersonu izglītošanu par iepirkumu procedūru regulējošo normatīvo ietvaru, korupcijas riskiem un citiem prettiesisku darbību indikatoriem publisko iepirkumu procedūru norisē, mazinot pieļautos pārkāpumus un neefektīvi iztērētus valsts un pašvaldības budžeta līdzekļus, kā arī novēršot negodprātīgas uzņēmējdarbības prakses tālāku atbalstīšanu par valsts un pašvaldības līdzekļiem līgumu noslēgšanas gadījumā. (sasaiste ar <i>Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma plānu 2021.-2026. gadam</i>, reformu un investīciju virziens Nr. 6.4. un sasaiste ar <i>Publiskajā pārvaldē nodarbināto mācīšanās un attīstības plānu 2021.-2027. gadam</i>, pasākums Nr. 1.5.)</p>	<p>Izstrādāts un ieviests e-apmācību kurss iepirkumu speciālistiem, kā arī amatpersonām, kuras uz laiku tiek iekļautas iepirkumu komisijas sastāvā, lai mazinātu pieļautos pārkāpumus iepirkumu procedūru norisē (tostarp ES fondu līdzfinansētajos projektos), kā arī lai attīstītu amatpersonu spējas preventīvi identificēt pretendentu iespējamās prettiesiskās darbības piedāvājumu gatavošanas procesā (piem., karteļu veidošana).</p>	<p>Apmācību pasākumu skaits, dalībnieku skaits</p>	<p>FM, IUB, KNAB, KP, VKanc, VAS</p>	<p>–</p>	<p>30.12.2022.</p>	<p>Eiropas Sociālā fonda projekta Nr.3.4.2.0/15/I/002 “Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide korupcijas novēršanas un ēnu ekonomikas mazināšanas jomā” īstenošanai paredzētais finansējums</p>
------	--	--	--	--------------------------------------	----------	--------------------	--

4.8.	Nodrošināt privātā sektora pārstāvju informētību par korupcijas riskiem un citu prettiesisku darbību pazīmēm publisko iepirkumu procedūru norisē, vairojot to zināšanas un izpratni par aktuālo tiesisko regulējumu iepirkumu procedūru norisē, kā arī nepieciešamo rīcību, lai novērstu iespējamās prettiesiskas darbības pasūtītāja vai citu pretendentu darbībā.	Īstenota uzņēmumu, to pārstāvju un asociāciju izglītošana par konkurences tiesību pārkāpumiem un to novēršanu publiskajos iepirkumos.	1) 3 izglītošanas pasākumi, dalībnieku skaits; 2) izglītojošo materiālu skaits	KP, IUB, KNAB	–	29.12.2024.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
5. Rīcības virziens		Godprātības stiprināšana un korupcijas risku novēršana tiesu varas un tai piederīgo amatpersonu vidū					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti
5.1.	Veicināt tiesās nodarbināto ētisko apziņu, darba un uzvedības kultūru, nostiprināt profesionālo ētiku, vienlaikus vairojot sabiedrības uzticību tiesu darbam un uzlabojot publisko tēlu.	Izstrādāts vienots ētikas kodekss tiesu darbiniekiem, skaidri definējot ētiskas rīcības pamatprincipus, nodarbināto tiesības un pienākumus.	Izstrādāts ētikas kodekss tiesu darbiniekiem	TA, TM, VKanc	–	30.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

5.2.	Nodrošināt vienotu pieeju lietu sadales kārtībai tiesās.	Veikta analīze par pastāvošo kārtību un principiem lietu sadales plānu sastādīšanā tiesās, sniedzot priekšlikumus konstatēto nepilnību novēršanai.	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	TM, TA	Augstākā tiesa, Rajona (pilsētu) tiesu, apgabaltiesu priekšsēdētāji	31.10.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
6. Rīcības virziens		Korupcijas novēršanas pasākumu ieviešana privātajā sektorā					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti
6.1.	Izvērtēt iespēju pilnveidot normatīvo ietvaru un institucionālo kapacitāti koruptīvo noziedzīgo nodarījumu izmeklēšanai privātajā sektorā.	Atkārtoti izvērtēta iespēja paplašināt KNAB kompetenci attiecībā uz tiesībām izmeklēt koruptīvos noziedzīgos nodarījumus privātajā sektorā.	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	KNAB, IeM	–	01.09.2021.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
6.2.	Vairot uzņēmēju izpratni par korupciju un interešu konfliktiem privātajā sektorā, vienlaikus nodrošinot informāciju par efektīviem pasākumiem to novēršanai.	Izstrādātas vadlīnijas juridiskajām personām par korupcijas risku vadību un iekšējās pretkorupcijas sistēmas izveidi.	Izstrādātas vadlīnijas	KNAB	–	01.06.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

6.3.	Nostiprināt zināšanas privātajā sektorā strādājošajiem par viņu iespējām, tiesībām un pienākumiem, vēršoties pret korupciju sadzīviskās situācijās.	Izveidoti ieteikumi privātā sektora pārstāvjiem par piemērotāko rīcību gadījumā, ja no viņiem tiek pieprasīta koruptīva rīcība privātajā sektorā.	Izstrādāta un publiskota infografika	IeM (VP)		01.06.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
3. apakšmērķis. Mazināt sabiedrības toleranci pret korupciju							
7. Rīcības virziens		Personu un grupu, kas nepārstāv valsts sektoru, iesaistīšana korupcijas novēršanā un sabiedrības neiecietības pret korupciju un tās radītajiem draudiem veicināšana					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti

7.1.	Nodrošināt pastāvīgu monitoringu korupcijas aktualitātei/ izpausmei sabiedrības ikdienas dzīvē (saskarsme ar korupciju, attieksme pret koruptīvām darbībām, gatavība ziņot par prettiesiskām darbībām un informētība par savu tiesību aizsardzību).	Veikta sabiedriskās domas aptauja jautājumos par: 1) Latvijas iedzīvotāju saskarsmi ar korupciju dažādos sektoros; 2) uzticēšanos KNAB, prokuratūrai un tiesām; 3) gatavību ziņot tiesībsargājošajām iestādēm par korupciju; 4) neiecietību pret korupciju.	Veikta sabiedriskās domas aptauja	KNAB	–	Reizi gadā	<p>Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2014.-2021. gada perioda līdzfinansētās programmas “Starptautiskā policijas sadarbība un noziedzības apkarošana” īstenošanai paredzētais finansējums;</p> <p>No 2024. gada likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi</p>
7.2.	Nodrošināta efektīva, pilnīga, uz sabiedrības interesēm balstīta iestāžu lēmumu un rīcības kontrole attiecībā uz iestāžu izdotajiem	Izvērtēta nepieciešamība un iespējas nodrošināt, ka iestādes izdoto administratīvo aktu par atteikumu sniegt informāciju vai izpildīt	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	TM	–	30.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie

	administratīvajiem aktiem par atteikumu sniegt informāciju vai izpildīt informācijas pieprasījumu, kā arī faktisko rīcību, kas izpaudusies kā informācijas nesniegšana vai nepienācīga sniegšana (Informācijas atklātības likuma 15.pants.).	informācijas pieprasījumu, kā arī faktisko rīcību, kas izpaudusies kā informācijas nesniegšana vai nepienācīga sniegšana, var apstrīdēt pirmstiesas institūcijā (specializētas institūcijas izveide vai pastāvošas institūcijas pilnvarošana informācijas atklātības uzraudzības jomā).					finanšu līdzekļi
7.3.	Aktualizēt korupcijas tēmu skolu jaunatnes informatīvajā telpā un izmantot mūsdienīgas, atbilstošas metodes un pieejas skolu jaunatnes izglītošanā par korupciju.	7.3.1. Nodrošināta interaktīvas pretkorupcijas spēles izstrāde skolēniem (7.-9. klase) integrēšanai mācību saturā.	Izstrādāta interaktīva pretkorupcijas spēle, nodrošināta tās pieejamība VISC un KNAB tīmekļvietnēs	KNAB, IZM	-	31.12.2024.	Nepieciešams papildu finansējums 60 000 EUR
		7.3.2. Izstrādāts metodisks materiāls pedagogiem par interaktīvās pretkorupcijas spēles iekļaušanu mācību procesā.	Izstrādāts un mācību iestādēm izplatīts metodiskais materiāls	IZM, VISC	-	31.12.2024.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
		7.3.3. Nodrošināti informatīvi pasākumi reģionos par interaktīvās pretkorupcijas spēli un tās	Nodrošināti pieci informatīvi pasākumi reģionos	IZM, VISC	-	31.12.2024.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam

		iekļaušanu mācību procesā.					paredzētie finanšu līdzekļi
7.4.	Paplašināt zināšanu un analītisko bāzi, stiprinot saikni starp pētniecību un valsts rīcībpolitiku pretkorupcijas jomā.	Apzinātas iespējas valsts pētījumu programmas “Korupcijas mazināšana valsts ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai” īstenošanai ar mērķi izstrādāt zinātniski pamatotas rīcībpolitikas rekomendācijas attiecībā uz normatīvo aktu izmaiņām, iestāžu darba organizāciju, viedo tehnoloģiju izmantošanu vai citiem valsts realizējamiem pasākumiem korupcijas mazināšanai ar izvērtētu attiecīgo ieteikumu finansiālo ietekmi.	Uzsākts priekšizpētes un plānošanas darbs valsts pētījumu programmas “Korupcijas mazināšana valsts ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai” izveidei	TM, KNAB	Latvijas Zinātnes padome	29.12.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

7.5.	Stiprināt nevalstisko organizāciju un pētnieciskās un analītiskās žurnālistikas kapacitāti pretkorupcijas un valsts līdzekļu izšķērdēšanas novēršanas jomās vērstu aktivitāšu īstenošanā, radot labvēlīgus apstākļus to padziļinātam pētniecības darbam minētajās jomās. (sasaiste ar <i>Latvijas Atveseļošanas un noturības mehānisma plānu 2021.-2026. gadam</i> , investīciju virziens Nr. 6.3.1.4.i)	Mediju atbalsta fonda programmā kā sabiedriski nozīmīgs mediju saturs noteikts pretkorupcijas un valsts līdzekļu izšķērdēšanas novēršanas tēmas un nodrošināts finansiāls pamats minēto jomu izpētes motivēšanai	Finansēto projektu skaits pretkorupcijas un valsts līdzekļu izšķērdēšanas novēršanas jomas izpētei, aktualizēšanai	KM, SIF		Pastāvīgi, atbilstoši pieejamiem grantiem, finanšu instrumentiem	Atveseļošanas un noturības mehānisma atbalsta finansējums
8. Rīcības virziens		Trauksmes cēlēju aizsardzības pilnveidošana un sabiedrības informēšana par ziņošanas iespējām konstatēto likumpārkāpumu gadījumos					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti
8.1.	Nodrošināt Trauksmes celšanas likumā definētā mērķa – veicināt, lai sabiedrības interesēs tiek celta trauksme par pārkāpumiem, un nodrošināt trauksmes celšanas mehānismu izveidi un darbību, kā arī	8.1.1. Veikts izvērtējums pastāvošajiem trauksmes cēlēja aizsardzības mehānismiem attiecībā uz trauksmes cēlēja identitātes aizsardzību administratīvā pārkāpuma procesa un kriminālprocesa ietvaros.	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	VKanc	Kompetentās institūcijas Trauksmes celšanas likuma izpratnē	01.11.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

	trauksmes cēlēju pienācīgu aizsardzību – sasniegšanu.	8.1.2. Veikts izvērtējums par potenciālu finansiālas atbildības piešķiršanu trauksmes cēlējam, kā arī psiholoģiskā atbalsta sniegšanu.	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	VKanc	–	30.12.2022	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
4. apakšmērķis. Nodrošināt soda par likumpārkāpumiem, kas saistīti ar dienesta ļaunprātībām un uzticētās varas nelikumīgu izmantošanu, neizbēgamību							
9. Rīcības virziens		Efektīvu, proporcionālu un atturošu administratīvo vai kriminālo sodu par izdarītajiem pārkāpumiem noteikšana					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti
9.1.	Uzturēt pastāvīgu sabiedrības informētību par valsts amatpersonām piemērotajiem sodiem par noziedzīgiem nodarījumiem valsts institūciju dienestā, kā arī to izdarīto pārkāpuma saturu, veidojot sabiedrības apziņu par sodu neizbēgamību un vienlaikus atturot valsts amatpersonas no iespējamās iesaistīšanās prettiesiskās darbībās.	Veikti sabiedrības informēšanas pasākumi par sodītajām valsts amatpersonām, pastāvīgi monitorējot kriminālvajāšanai nosūtīto kriminālprocesu iztiesāšanas procesu un spēkā stājušos spriedumus.	Publiskota informācija izmeklēšanas iestāžu tīmekļvietnēs	Visas izmeklēšanas iestādes	–	Pastāvīgi	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

9.2.	Nodrošināt fiziskajām personām ekvivalentu drošības līdzekļu ieviešanu arī tajās situācijās, kad tiek piemēroti KL paredzētie piespiedu ietekmēšanas līdzekļi attiecībā uz juridiskajām personām.	Panākta starpinstitūciju vienošanās par iespējamiem grozījumiem KPL, nosakot regulējumu par juridiskajām personām piemērojamo nodrošinājuma (drošības) līdzekļu piemērošanu kriminālprocesā.	Veikti grozījumi KPL	TM, KNAB	VID, VP, IeM	03.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
9.3.	Nodrošināt, ka kriminālprocesuālā imunitāte tiek attiecināta tikai uz kriminālvajāšanas stadiju.	Veikts izvērtējums un sagatavots normatīvā akta projekts, lai nodrošinātu, ka pirms imunitātes atcelšanas ir atļauts veikt tādas izmeklēšanas darbības, kas pasargātu pierādījumus saistībā ar Saeimas deputātu iespējamo prettiesisko rīcību, un kriminālprocesuālā imunitāte tiktu attiecināta tikai uz kriminālvajāšanas stadiju.	Izstrādāts normatīvā akta projekts	KNAB, TM	–	29.12.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
10. Rīcības virziens		Atbildības piemērošana par īpašuma izšķērdēšanu, piesavināšanos vai citu līdzīgu valsts amatpersonas nelikumīgu rīcību ar īpašumu					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti

10.1.	Novērst valsts un pašvaldību institūciju administratīvo resursu ļaunprātīgu izmantošanu (īpaši pirmsvēlēšanu periodā un starp vēlēšanām) un radīt priekšnosacījumus šādu pārkāpumu pierādīšanai un normatīvajā regulējumā noteiktās atbildības piemērošanai.	Veikts publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma piemērošanas prakses izvērtējums, identificējot galvenās problēmas un nepieciešamos uzlabojumus (iepriekš konstatētie pārkāpumi, to atklāšana un piemērotie sodi).	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums; Sagatavoti grozījumi normatīvajos aktos, ja nepieciešams	KNAB, IeM, FM	VK	01.06.2024.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
10.2.	Lai nodrošinātu caurskatāmu un efektīvu publisko līdzekļu izmantošanu pašvaldībās, kā arī mazinātu publisko resursu izšķērdēšanas risku, definēt vienotus principus pašvaldību budžetu veidošanā.	Izstrādāta vienota metodoloģija pašvaldību budžetu sastādīšanai un resursu aprites uzskaitē, stiprinot pašvaldību saimnieciskās darbības efektivitāti un padarot no savstarpēji salīdzināmu.	Izstrādāts vienots metodoloģisks darba materiāls pašvaldībām	VARAM, FM		29.12.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
11. Rīcības virziens		Preventīvo pretkorupcijas organizāciju efektīva darbība un neatkarības nodrošināšana, t.sk. paplašinot un izplatot zināšanas par korupcijas novēršanu					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti

11.1.	<p>Noteikt vienveidīgu praksi visām iestādēm attiecībā uz fizisko personu datu apstrādi kriminālprocesā un administratīvā pārkāpuma procesā, tajā skaitā arī datu subjekta piekļuves tiesību ierobežošanu, novēršot, ka tiek kaitēts noziedzīgu nodarījumu, administratīvo pārkāpumu novēršanai, atklāšanai, izmeklēšanai vai saukšanai pie atbildības par tiem, vai kriminālsodu vai administratīvo sodu izpildei.</p>	<p>Izvērtēta iespēja noteikt vienveidīgu praksi visām iestādēm attiecībā uz fizisko personu datu apstrādi kriminālprocesā un administratīvā pārkāpuma procesā, risinot tādas jautājumus, kā personu datu apstrāde resorisko pārbaužu ietvaros, kā arī datu apstrāde jeb riska informācijas apstrāde.</p>	<p>Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums un, ja nepieciešams, grozījumi normatīvajos aktos.</p>	TM, DVI	Tiesībaizsardzības iestādes	30.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
-------	---	--	---	---------	-----------------------------	-------------	--

11.2.	<p>Nodrošināt koruptīvo nodarījumu izmeklēšanas un kriminālvajāšanas ciešāku saikni ar finanšu un ekonomisko noziegumu, kā arī noziedzīgu nodarījumu valsts institūciju dienestā izmeklēšanu un kriminālvajāšanu.</p> <p>(Sasaiste ar <i>Pasākumu un uzdevumu plānu Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Kukuļošanas apkarošanas starptautiskajos biznesa darījumos darba grupas 3. fāzes rekomendāciju izpildei</i>)</p>	<p>Nodrošināti starpinstitucionāli mācību un pieredzes apmaiņas pasākumi prioritārajās jomās (kriptoalūtas izmantošana, izņemšana un glabāšana/ pārvaldība; digitālie pierādījumi; OSINT (<i>open source intelligence</i>); krāpšana un citi noziedzīgi nodarījumi saistībā ar ES fondiem/ ārvalstu finanšu palīdzību; noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas novēršana u.c.)</p>	<p>Apmācību pasākumu skaits, apmācīto darbinieku skaits</p>	<p>VAS, Tiesnešu mācību centrs, Tiesībaizsardzības iestādes, ĢP, Tiesas</p>	<p>–</p>	<p>30.12.2022.</p>	<p>Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2014.-2021. gada perioda līdzfinansētās programmas “Starptautiskā policijas sadarbība un noziedzības apkarošana” īstenošanai paredzētais finansējums</p>
11.3.	<p>Sekmēt korupcijas un ar to saistīto noziegumu novēršanu un izmeklēšanu valsts un pašvaldību sektorā, īpaši izmantojot publiskās un privātās partnerības sniegtās iespējas, tostarp Noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma un</p>	<p>1) Organizēts seminārs/ apmācības KNAB darbiniekiem par publiskās privātās partnerības praktisku īstenošanu korupcijas un ar to saistīto noziegumu novēršanā un izmeklēšanā valsts un pašvaldību sektorā, kā arī par Sadarbības koordinācijas grupu</p>	<p>Īstenota privātā un publiskā sektora sadarbība finanšu, ekonomisko un ar korupciju saistīto noziegumu novēršanā un izmeklēšanā</p>	<p>KNAB, FID</p>	<p>–</p>	<p>1) 31.12. 2021. 2) 31.12. 2021.</p>	<p>Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi</p>

	proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 55. pantā nostiprināto Sadarbības koordinācijas grupu kā stratēģisku, tā operacionālu mērķu sasniegšanai. (sasaiste ar <i>Pasākumu plānu samērīgas pieejas nostiprināšanai, izpildot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasības</i> , 18. pasākums)	funkcionēšanas principiem; 2) Izstrādātas vadlīnijas, sadarbības koordinācijas mehānisma praktiskai īstenošanai Biroja darbā.	(sadarbības koordinācijas grupu sanāksmju skaits).				
5. apakšmērķis. Ierobežot naudas varu politikā							
12. Rīcības virziens		Politisko organizāciju finansēšanas atklātuma nodrošināšana un naudas lomas politikā mazināšana					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti
12.1.	Novērst politisko organizāciju (partiju) un to apvienību nekontrolētu finanšu izlietojumu vēlēšanu kampaņu ietvaros.	Izvērtēt politisko organizāciju (partiju) un to apvienību vēlēšanu kampaņu limitēto izdevumu pozīcijas, izskatot iespēju noteikt limitu Politisko organizāciju (partiju)	Sagatavots informatīvais ziņojums; Pēc nepieciešamības sagatavoti un iesniegti MK	KNAB	–	29.12.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

		finansēšanas likuma 8. ² panta otrās daļas 3.punktā noteiktajiem izdevumiem par visu veidu reklāmas materiālu (videomateriāli, audiomateriāli, plakāti u.c.) sagatavošanu tālākai izplatīšanai/ izvietošanai publiskajā telpā.	grozījumi politisko partiju finansiālās darbības regulējošajos normatīvajos aktos				
12.2.	Izvērtēt nepieciešamību un tehniskas iespējas nodrošināt EDS datu apmaiņu ar EDIS datiem attiecībā uz ziedojumiem un partiju biedru naudas maksājumiem.	1)Veikts sistēmu EDS un EDIS datu apmaiņas izvērtējums; 2)Izstrādāts risinājums EDS un EDIS datu apmaiņas nodrošināšanai.	Sagatavots sistēmu datu apmaiņas izvērtējums	VID, KNAB	–	31.12.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
12.3.	Izglītēt aģitācijas veicējus, reklāmas pakalpojumu sniedzējus, kā arī politiskās partijas par priekšvēlēšanu aģitācijas ierobežojumiem	Organizēti 2 izglītojoši semināri	Samazinās konstatēto pārkāpumu skaits, kas saistīti ar priekšvēlēšanu aģitācijas ierobežojumiem	KNAB	NEPLP, DVI	pastāvīgi pirms vēlēšanām	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

12.4.	Balstoties uz iepriekšēju analīzi par partiju un citu vēlēšanu dalībnieku interesējošajiem problēmjomājumiem priekšvēlēšanu periodā un vēlēšanu dienās, aktualizēt metodisko materiālu politiskajām partijām, lai, gatavojoties vēlēšanām, nodrošinātu tām saistošo tiesību aktu pareizu interpretāciju un piemērošanu (tai skaitā par priekšvēlēšanu aģitāciju internetā)	Aktualizēts un publiski pieejams metodiskais materiāls politiskajām partijām	Samazinās konstatēto pārkāpumu skaits politisko partiju ikdienas darba organizēšanā (ziedojumi, to apmērs un izcelsme, biedru naudas apmērs, atskaišu sniegšanas kārtības ievērošana, valsts piešķirtā finansējuma atbilstošs izlietojums)	KNAB	–	pastāvīgi pirms vēlēšanām	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
12.5.	Izstrādāt metodisko materiālu elektronisko mediju pārstāvjiem par tiem saistošo tiesību aktu pareizu interpretāciju un piemērošanu saistībā ar priekšvēlēšanu aģitāciju.	Izstrādāts un publiski pieejams metodiskais materiāls elektronisko mediju pārstāvjiem	Samazinās pārkāpumu skaits, kas saistīti ar priekšvēlēšanu aģitācijas ierobežojumiem radio un televīzijā	NEPLP	–	pastāvīgi pirms vēlēšanām	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

12.6.	Pārskatīt un salāgot normatīvajos aktos paredzētā maksimālā soda apmēru par konstatētu priekšvēlēšanu aģitācijas kārtības pārkāpšanu vai priekšvēlēšanu aģitācijai noteikto ierobežojumu neievērošanu internetā, publiskās vietās, elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos, preses izdevumos.	Sagatavoti un MK iesniegti grozījumi Priekšvēlēšanu aģitācijas likumā.	Sagatavoti un MK iesniegti grozījumi Priekšvēlēšanu aģitācijas likumā.	KNAB	NEPLP	29.12.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
12.7.	Pārskatīt un izvērtēt esošo valsts budžeta finansējuma piešķiršanas modeli politiskajām organizācijām (partijām) un sniegt priekšlikumus tā pilnveidei, tai skaitā izvērtēt iespējas piešķirt valsts budžeta finansējumu arī reģionālajām politiskajām organizācijām (partijām).	Sagatavots informatīvais ziņojums	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	TM, VARAM, KNAB	–	29.12.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

12.8.	Sagatavot izvērtējumu par valsts budžeta finansējuma politiskajām partijām izlietojuma atklātumu (t.sk. politisko partiju elektroniski iesniedzamās un publiskojamās informācijas apjomu)	Sagatavots informatīvais ziņojums	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	KNAB	–	01.04.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
12.9.	Nodrošināt no priekšvēlēšanu aģitācijas brīvu vēlēšanu norisi pašvaldības, Saeimas un Eiropas Parlamenta vēlēšanās	Sagatavots izvērtējums par iespējamiem grozījumiem Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma 32. panta pirmajā daļā, paredzot Priekšvēlēšanu aģitācijas materiālu izvietošanas aizliegumu vēlēšanu dienā, kā arī trīs dienas pirms vēlēšanu dienas, kad norit iepriekšbalsojums.	Sagatavots izvērtējums	KNAB	–	01.10.2021.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
12.10.	Nodrošināt skaidru, saprotamu un efektīvu partiju likvidācijas procedūru	Izvērtēta kārtība, kādā politisko organizāciju (partiju) izslēdz no partiju reģistra	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	KNAB, TM, UR	–	31.12.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

12.11.	Veikt nacionālo normatīvo aktu analīzi, kā arī starptautiskās prakses izvērtējumu, identificējot, pie kādiem apstākļiem politiskajai organizācijai (partijai) būtu liedzams startēt vēlēšanās.	Sagatavots informatīvais ziņojums ar izvērtējumu par kritērijiem, pie kādiem politiskajai organizācijai (partijai) Latvijā būtu liedzams startēt vēlēšanās (pārkāpumi, sodi, neapmaksātas parādsaistības u.c.).	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums	TM, KNAB	–	01.03.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
12.12.	Pārskatīt atbildības piemērošanas tiesisko ietvaru kriminālprocesā un administratīvajā procesā par nelikumīgu partiju finansēšanu	12.12.1. analizēti iepriekš konstatēti vai iespējami nelikumīgi partiju finansēšanas gadījumi un problemātika kriminālatbildības un administratīvās atbildības piemērošanā (partijas biedru un vēlēšanu kandidātu loma nelegālas naudas piesaistīšanā, kā arī sodu un atbildības attiecināmība uz tiem); 12.12.2. izvērtēta kriminālsodu sistēma saistībā ar partiju “melnajām kasēm”, tostarp analizējot iespējas piemērot kriminālatbildību par starpniecību politiskās organizācijas (partijas) vai politisko organizāciju	Sagatavots un MK iesniegts informatīvais ziņojums un, ja nepieciešams, grozījumi normatīvajos aktos.	KNAB, TM, ĢP	–	01.06.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

		(partiju) apvienības nelikumīgā finansēšanā apmērā, kas zemāks par šobrīd Krimināllikumā noteikto (“liels apmērs” jeb vismaz piecdesmit konkrētajā laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu).					
13. Rīcības virziens		Sabiedrības līdzdalības politikas veidošanas procesā veicināšana					
Nr. p. k.	Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš	Paredzētais finansējums un tā avoti
13.1.	Nodrošināt informācijas publisku pieejamību par politisko partiju biedru sastāvu, kā arī par politisko partiju apvienībās ietilpstošām partijām, veicinot atklātību un radot priekšnosacījumus informācijas tālākai apstrādei pēc nepieciešamības.	Veikti pasākumi, lai nodrošinātu informācijas publisku pieejamību (mašīnlasāmā formā) par politisko partiju biedru sastāvu, kā arī par politisko partiju apvienībās ietilpstošām partijām	Nodrošināta publiska piekļuve informācijai UR mājaslapā	TM (UR)	–	30.12.2023.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi
13.2.	Pārskatīt sabiedrības iesaistes formas KNAB kompetencē esošu jautājumu apspriešanā	Izvērtētas pastāvošās sabiedrības līdzdalības formas sadarbībai ar KNAB un piedāvāti	Sagatavots izvērtējums un prezentēts KNAB	KNAB	–	01.04.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam

		risinājumi uzlabojumiem sabiedrības iesaistes/ konsultāciju iespēju pilnveidei.	Sabiedriski konsultatīvajā padomē				paredzētie finanšu līdzekļi
13.3.	Lai izstrādātu metodoloģiju nacionālo korupcijas risku novērtējuma īstenošanai, kura ietvaros analizējami dažāda satura dati, izveidot jaunu sabiedrības sadarbības modeli ideju un domu apmaiņai starp dažādu jomu ekspertiem, rodot praktiskus risinājumus KNAB analītiskā darba pilnveidei un stiprināšanai.	Īstenots ideju un domu apmaiņas pasākums (hakatons)	1) Organizēts ideju un domu apmaiņas pasākums; 2) apkopoti priekšlikumi metodoloģijas izstrādei nacionālo korupcijas risku novērtēšanai.	KNAB	-	1) 31.12.2021. 2) 01.02.2022.	Likumā par valsts budžetu kārtējam gadam paredzētie finanšu līdzekļi

IV. Korupcijas novēršanas un apkarošanas politikas 2021.-2024. gadam mērķu indikatori

1. Politikas apakšmērķis:							
Nodrošināt tādu valsts pārvaldes cilvēkresursu vadības politiku, kas izslēdz motivāciju koruptīvai rīcībai							
Nr. p.k.	Progresā rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība 2021	Mērķa vērtība 2024	Datu avots
1.1.	Publiskās pārvaldes darbības efektivitāte (<i>government effectiveness</i>) ¹¹⁰	Punkti	2019	1,11	1,13	1,17	<i>The Worldwide Governance Indicators</i> ¹¹¹
1.2.	Realizējot zināšanu pārbaudes testus izglītošanas pasākumos, pieaudzis to valsts amatpersonu skaits, kas labi pārzina pretkorupcijas prasības (prasības labi pārzinošo valsts amatpersonu skaits no visiem, kam pārbaudītas zināšanas)	%	2019	87%	88%	—*	KNAB
1.3.	Apmācīto personu skaits KNAB rīkotajos izglītojošajos pasākumos	Skaitis	2020	6 060 (KNAB) <i>Bāzes vērtība tiks precizēta</i>	6800 (KNAB)	5500 (KNAB)	KNAB, VAS

110 Indikators ir balstīts uz kompozītiem starptautisku institūciju un nevalstisko organizāciju veiktiem sabiedrības uztveres pētījumiem un ekspertu viedokļiem, Latvijas gadījumā vērtējot 8 resursus, skalā no -2,5 līdz +2,5 (lielāka vērtība nozīmē labāku pārvaldību)

111 Pasaules Banka, *Vispasaules pārvaldības indikators* (The Worldwide Governance Indicators), sk.: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports>

* Šis rādītājs vairs nav aktuāls, jo zināšanu pārbaude tiek veikta VAS īstenotā e-mācību kursa "Korupcijas novēršana" ietvaros. Tā noslēgumā ir zināšanu pārbaudes tests, pēc kura sekmīgas nokārtošanas (jāsniedz vismaz 75% pareizu atbilžu) dalībnieks saņem sertifikātu.

KNABpl_180621_KNAPP

	un ES fondu finansētajos pasākumos				<i>Mērķa vērtības prognoze tiks precizēta</i>	<i>Mērķa vērtības prognoze tiks precizēta</i>	
1.4.	Apmācīto personu (tālākizglītotāju) skaits	Skaitis	2020	0	15	15	KNAB
1.5.	ES fondu finansēto izglītošanas pasākumu ietvaros apmācīto personu skaits	Skaitis	2020	<i>Bāzes vērtība tiks precizēta</i>	<i>Mērķa vērtības prognoze tiks precizēta</i>	<i>Mērķa vērtības prognoze tiks precizēta</i>	VAS

2. Politikas apakšmērķis:

Izveidot un uzlabot tādu patstāvīgi darbojošos iekšējās kontroles sistēmu, kas maksimāli ierobežo korupcijas rašanās un finanšu līdzekļu, tai skaitā ES un citu ārvalstu finanšu līdzekļu, izkrāpšanas iespējas valsts, pašvaldību vai privātajā sektorā

Nr. p.k.	Progresā rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība 2021	Mērķa vērtība 2024	Datu avots
2.1.	Paaugstinās Korupcijas uztveres indekss	Punkti	2020	57	61	64	<i>Transparency International¹¹²</i>
2.2.	Korupcijas kontroles rādītājs (<i>control of corruption</i>) (mēra apjomu, kādā amatpersonām piešķirtā vara tiek izmantota personīgā labuma gūšanai)	%	2019	68,27	70	71	<i>The Worldwide Governance Indicators</i>
2.3.	Palielinās to respondentu skaits, kas publiskās pārvaldes institūcijas	Punkti	2016	– 0,07 (VP) – 0,42 (T) – 0,37 (Muita)	0,2 (VP)	0,4 (VP) 0,1 (T)	KNAB pasūtītais pētījums

112 *Transparency International*, Korupcijas uztveres indekss (*Corruption Perceptions Index*), sk.: <https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/lva>

	novērtē par ļoti un diezgan godīgām: policija (VP), tiesa (T), muita, Ceļu policija (CP), Latvijas parlaments (Saeima) (5 punktu skalā, kur no -2 minimālais līdz +2 maksimālais līmenis)			- 0,25 (CP) - 0,58 (Saeima)	- 0,2 (T) - 0,1 (Muita) 0,2 (CP) - 0,7 (Saeima)	0,1 (Muita) 0,2 (CP) - 0,7 (Saeima) 0,5	
2.4.	Palielinās to respondentu skaits, kas publiskās pārvaldes institūcijas novērtē par ļoti un diezgan godīgām, ja runā par korupciju: ES fondu un citu ārvalstu finanšu palīdzības instrumentu administrējošās iestādes (5 punktu skalā, kur no -2 minimālais līdz +2 maksimālais līmenis)	Punkti	2016	-0,36	n/a	0,5	KNAB pasūtītais pētījums
2.5.	Pieaug to respondentu skaits, kas uzskata, ka nedaudz un lielā mērā samazinājušās problēmas, kas saistītas ar zemāka līmeņa korupciju	%	2016	15,3	16	18	KNAB pasūtītais pētījums
3. Politikas apakšmērķis:							
Mazināt sabiedrības toleranci pret korupciju							
Nr. p.k.	Progresā rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība 2021	Mērķa vērtība 2024	Datu avots

3.1.	Samazinās to iedzīvotāju īpatsvars, kas atzinuši, ka ir gatavi dot kukuli valsts amatpersonai, lai atrisinātu savas problēmas valsts vai pašvaldību institūcijās (% no aptaujātajiem)	%	2016	23	21	19	KNAB pasūtītais pētījums
3.2.	Samazinās to personu skaits, kas atzinušas, ka pēdējo 2 gadu laikā, kārtojot kādas lietas/ jautājumus/ problēmas valsts un pašvaldību institūcijās, ir izmantojuši kādus neoficiālus maksājumus vai pazīšanos (% no aptaujātajiem)	%	2016	20	20	18	KNAB pasūtītais pētījums
3.3.	Samazinās to respondentu skaits, kas piekrīt apgalvojumam, ka bez kukuļdošanas/ņemšanas neko nevar panākt, jo visa valsts sistēma ir korumpēta	%	2016	49	n/a	46	KNAB pasūtītais pētījums
3.4.	Samazinās to respondentu skaits, kas piekrīt apgalvojumam, ka pašreizējā valsts birokrātijas sistēma spiež dot kukuļus	%	2016	64,1	n/a	59	KNAB pasūtītais pētījums

3.5.	Pretkorupcijas sociālās kampaņas (kampaņu skaits)	Skaitis	2020	1	1	1	KNAB
3.6.	Palielinās to respondentu skaits, kas KNAB novērtē par ļoti un diezgan godīgu, ja runā par korupciju (5 punktu skalā, kur no -2 minimālais līdz +2 maksimālais līmenis)	punkti	2016	- 0,36	0,1	0,4	KNAB pasūtītais pētījums
3.7.	Palielinās sabiedrības gatavība ziņot KNAB	%	2016	15	34	38	KNAB pasūtītais pētījums
4. Politikas apakšmērķis:							
Nodrošināt soda par likumpārkāpumiem, kas saistīti ar dienesta ļaunprātībām un uzticētās varas nelikumīgu izmantošanu, neizbēgamību							
Nr. p.k.	Progresā rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība 2021	Mērķa vērtība 2024	Datu avots
4.1.	Tiesiskas valsts rādītājs (<i>rule of law</i>) (mēra indivīdu pārliecību par tiesiskuma dominanci un tieksmi pakļauties sabiedrības normām un likumiem, tai skaitā saistībā ar tiesībsargājošo institūciju un tiesu darbību)	punkti	2019	1,01	1,06	1,2	<i>The Worldwide Governance Indicators</i>
4.2.	Samazinās to aptaujāto skaits, kas socioloģiskajās aptaujās uz jautājumu "Neesmu gatavs ziņot par	%	2016	33,4	14	12	KNAB pasūtītais pētījums

	korupcijas gadījumiem vispār" atbild apstiprinoši						
4.3.	Samazinās to respondentu skaits, kas socioloģiskajās aptaujās piekrīt apgalvojumam, ka korupcija ir attaisnojama gadījumos, kad citādi nevar atrisināt likumīgu jautājumu	%	2016	24,5	n/a	20	KNAB pasūtītais pētījums
4.4.	Pieaug to respondentu skaits, kas socioloģiskajās aptaujās par nozīmīgu barjeru, kas varētu atturēt dot kukuli valsts amatpersonai, uzskata saukšanu pie atbildības	%	2016	20,7	31	35	KNAB pasūtītais pētījums
4.5.	Pirmās instances tiesā izskatāmo krimināllietu par noziedzīgiem nodarījumiem valsts institūciju dienestā izskatīšanas laiks nepārsniedz 24 mēnešus	%	2020	89,70%	88%	90%	TA (TIS reģistrētie dati)
4.6.	Ir izveidots efektīvs mehānisms, proporcionālu un atturošu kriminālo sodu par izdarītajiem koruptīvajiem noziedzīgiem nodarījumiem privātajā sektorā noteikšanā	Skaitis	2020	3	10	10	IeM IC Kriminālprocesa informācijas sistēma

	(personu skaits, pret kurām lūgts uzsākt kriminālvajāšanu)						
5. Politikas apakšmērķis:							
Ierobežot naudas varu politikā							
Nr. p.k.	Progresā rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība 2021	Mērķa vērtība 2024	Datu avots
5.1.	Palielinās to respondentu skaits, kas Saeimu novērtē par ļoti un diezgan godīgām, ja runā par korupciju (5 punktu skalā, kur no -2 minimālais līdz +2 maksimālais līmenis)	Punkti	2016	-0,58	-0,7	0,1	KNAB pasūtītais pētījums
5.2.	Palielinās to respondentu skaits, kas Ministru kabinetu novērtē par ļoti un diezgan godīgu, ja runā par korupciju (5 punktu skalā, kur no -2 minimālais līdz +2 maksimālais līmenis)	Punkti	2016	-0,56	n/a	0,1	KNAB pasūtītais pētījums
5.3.	Pieaug to sabiedrības pārstāvju skaits, kas uzskata, ka politisko partiju finanšu darbība ir caurspīdīga un to uzraudzība ir efektīva	%	2016	10,4	-	17	KNAB pasūtītais pētījums
5.4.	Sabiedrības uzticības līmenis politisko partiju darbībai pieaug	%	2019	6	8	10	Standarta Eiropabarometrs

	(respondentu skaits, kas politiskās partijas atzīst par godīgām)						
5.5.	Samazinās to partiju un partiju apvienību skaita īpatsvars, kuru iesniegto gada pārskatu un vēlēšanu ieņēmumu un izdevumu deklarāciju pārbažu rezultātā ir konstatēti administratīvie pārkāpumi. ¹¹³	%	2018	18	12	12	KNAB

113 Politisko partiju gada pārskatu pārbažu rezultātā KNAB konstatēto administratīvo pārkāpumu (ar piemērotiem administratīvajiem sodiem) īpatsvars.

V. Teritoriālā perspektīva

Pretkorupcijas pasākumu plāna īstenošanai nav ietekmes uz teritoriālo perspektīvu.

VI. Pārskatu sniegšanas un novērtēšanas kārtība

KNAB, nodrošinot Pretkorupcijas pasākumu plāna īstenošanu, ir atbildīgs par tā īstenošanu kopumā. KNAB koordinē un kontrolē Pretkorupcijas pasākumu plānā paredzēto uzdevumu un pasākumu izpildi.

Par attiecīgo Pretkorupcijas pasākumu plānā iekļauto pasākumu īstenošanu noteiktā atbildīgā institūcija nodrošina uzdevumu un pasākumu izpildi noteiktos termiņos un tām piešķirto budžeta līdzekļu ietvaros, kā arī iesniedz KNAB informāciju par uzdevumu izpildes gaitu un rezultātiem līdz 2025. 1.februārim. KNAB iesniedz MK Pretkorupcijas pasākumu plāna īstenošanas novērtējumu līdz 2025.gada 1.jūlijam.

Ministru prezidents

A. K. Kariņš

Vīza: Korupcijas novēršanas un
apkaršanas biroja priekšnieka p.i.

I.Cīrule